

საქართველოს მენეჯერების ასოციაციის ინიციატივით
ასოციაციის სამენეჯერო ბიბლიოთეკა
საქართველოს მატერიალურ მემკვიდრეობის დაცვის
სამსახურის ინიციატივით

საქართველოს მენეჯერების ასოციაცია

ვიქტორ კუპრადე

Viktor Kupradze
Виктор Купрадзе
(1903-1985)

ბიბლიოგრაფიული სერიის "საქართველოს მენეჯერები"

სა თბილისი შ

ქართული მენეჯერები

საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
ეროვნული სამეცნიერო ბიბლიოთეკა

საქართველოს მათემატიკოსთა კავშირი

NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF GEORGIA

IVANE JAVAKHISHVILI TBILISI STATE UNIVERSITY
NATIONAL SCIENTIFIC LIBRARY

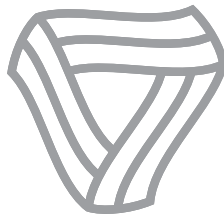
GEORGIAN MATHEMATICAL UNION

НАЦИОНАЛЬНАЯ АКАДЕМИЯ НАУК ГРУЗИИ

НАЦИОНАЛЬНАЯ НАУЧНАЯ БИБЛИОТЕКА ТБИЛИССКОГО
ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА ИМ. И. ДЖАВАХИШВИЛИ

МАТЕМАТИЧЕСКИЙ СОЮЗ ГРУЗИИ

ბიობიბლიოგრაფიული სერია „ქართველი მეცნიერები“

Biobibliographical Series “Georgian Scholars”

Биобиблиографическая серия “Грузинские Ученые“

ვიქტორ კუპრაძე (1903-1985)

ბიობიბლიოგრაფია

თბილისი
2013

Viktor Kupradze
(1903-1985)

Biobibliography

Виктор Купрадзе
(1903-1985)

Биобиблиография

Tbilisi 2013 Тбилиси

გამოჩენილი ქართველი მათემატიკოსის, აკადემიკოს ვიქტორ კუპრაძის დაბადების 110 წლისთავის იუბილესთან დაკავშირებით, წარმოდგენილია მე-2 შეესვებული და გადამუშავებული ბიობიბლიოგრაფია „ვიქტორ კუპრაძე“. ბიობიბლიოგრაფია მოიცავს 1929-2009 წლების მასალას. მასში მითითებულია სამეცნიერო-კვლევითი, სამეცნიერო-პოპულარული, საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და მისი რედაქციით გამოცემული შრომები და ლიტერატურა თვით ვიქტორ კუპრაძის შესახებ.

მასალა განლაგებულია ქრონოლოგიურ-ანბანური რიგით. ცალკეა გამოყოფილი საიუბილეო თარიღები. ბიობიბლიოგრაფიას წინ უძღვის ვიქტორ კუპრაძის სამეცნიერო და საზოგადოებრივი მოღვაწეობის მოკლე მიმოხილვა, ცხოვრებისა და მოღვაწეობის ძირითადი თარიღები, ერთვის სახელთა ანბანური საძიებელი.

To mark the 110-th birthday anniversary of the outstanding Georgian mathematician, academician Viktor Kupradze, the second revised and enlarged biobibliography is presented. It covers all publications appeared in the period from 1929 to 2009. It includes his scientific works, scientific-popular and social-political investigations, proceedings published under his editorship, as well as articles devoted to him.

The material is exposed in chronological-alphabetic order. The jubilee data are marked separately.

The biobibliography is preceded with the article describing shortly Viktor Kupradze's life, scientific and social activities. The author's and alphabetic indices of the basic scientific works are given at the end of the biobibliography.

К юбилею 110-летия со дня рождения выдающегося грузинского математика, академика Виктора Купрадзе представлена вторая переработанная и дополненная биобиблиография „Виктор Купрадзе“. Биобиблиография охватывает материал 1929 – 2009 годов. В ней указаны научно-исследовательские, научно-популярные, общественно-политические труды и труды, опубликованные под редакцией ученого, а также литература о нем.

Материал расположен в хронологическо- алфавитном порядке. Отдельно выделены юбилейные даты. Биобиблиографии предпослан краткий обзор научной и общественной деятельности, далее следует перечень основных дат жизни и деятельности Виктора Купрадзе. Прилагается алфавитный указатель основных трудов и именной указатель.

რედაქტორები: **გურამ გოგოშვილი, ირაკლი ღარიბაშვილი**
ბიბლიოგრაფიული რედაქტორი **ნანა ზალათურია**
შემდგენელი **ია დუდუჩავა**
მთარგმნელები: **ლამარა გოგოლაური, ლარისა თეთრაძე**
კომპიუტერული უზრუნველყოფა: **მარიკა ჟორჟოლიანი**
დამკვებადონებელი: **ზაზა გულაშვილი**
გარეკანის დიზაინი: **დავით სულაქველიძე**

ვიქტორ კუპრადე

Viktor Kupradze - Виктор Купрадзе

110

(2.XI.1903 - 25.IV.1985)

სარჩევი
Contents
Содержание

ქვეყნისა და მეცნიერების დიდი მოამაგე (ვიქტორ კუპრადის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის მოკლე მიმოხილვა)	9
In the Service of Science and the Country (A Short Survey of the Life and Activities of Viktor Kupradze).....	24
Выдающийся деятель науки и государства (Краткий обзор жизни и деятельности Виктора Купрадзе).....	36
ვ. კუპრადის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის ძირითადი თარიღები	49
ვიქტორ კუპრადის შრომები და წერილები Viktor Kupradze's Works and Articles Научные труды и статьи В. Купрадзе	53
ვ. კუპრადის რედაქციით გამოცემული შრომები Works Edited By Viktor Kupradze Труды, изданные под редакцией В. Купрадзе	84
ლიტერატურა ვიქტორ კუპრადის შესახებ Publications About Viktor Kupradze Литература о В. Купрадзе	88
საიუბილეო თარიღები Jubilee Dates Юбилейные даты	100
დაბადების 70 წლისთავი 70 Years Anniversary 70-летие со дня рождения	101
დაბადების 75 წლისთავი 75 Years Anniversary 75-летие со дня рождения	104

დაბადების 80 წლისთავი	
80 Years Anniversary	
80-летие со дня рождения	105
დაბადების 100 წლისთავი	
100 Years Anniversary	
100-летие со дня рождения	107
მასალები ვ. კუპრადის გარდაცვალების შესახებ	
Materials About Death of V. Kupradze	
Материалы о кончине В. Купрадзе.....	109
სახელთა საძიებელი	
Index of Names	
Указатель имен.....	112

ქვეყნისა და მეცნიერების დიდი მოამაგე (ვიქტორ კუპრადის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის მოკლე მიმოხილვა)

გამოჩენილი ქართველი მეცნიერის, საზოგადო და სახელმწიფო მოღვაწის, აკადემიკოს ვიქტორ კუპრადის ცხოვრების გზას ორიოდ სიტყვით თუ შევაფასებთ, ალბათ, ამ გზას „კვალი ნათელი“ უნდა ვუწოდოთ. გაცილებით რთულია სრულად შეფასდეს ამ უნიკალური პიროვნების - დიდი მამულიშვილის, მათემატიკასა და მექანიკაში საეტაპო მნიშვნელობის გამოკვლევათა ავტორის ღვაწლი. იგი იყო მსოფლიოში სახელგანთქმული ქართული მათემატიკური სკოლის ერთ-ერთი ფუძემდებელი, მან მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა მსოფლიო მეცნიერების საგანძურში და, იმავდროულად, ურთულეს საზოგადოებრივ და პოლიტიკურ ცხოვრებაში აქტიური ჩართვით იგი ათეული წლების მანძილზე ერთგულად ემსახურებოდა ხალხს. მის ძალისხმევას უკვალოდ არ ჩაუვლია - ხალხმა აღიარა მისი ღვაწლი, სახელმწიფოებრივი აზროვნება, ზრუნვა ქვეყნის გაძლიერებასა და განვითარებაზე, ახალგაზრდა თაობის განათლებაზე და საყოველთაო სიყვარულით უპასუხა ამაგდარ ადამიანს.

ვიქტორ კუპრადის არაორდინარული პიროვნული თვისებების ჩამოყალიბება მის ოჯახში დაიწყო. 1903 წლის 2 ნოემბერს ლანჩხუთის რაიონის სოფელ ყელაში (ამჟამად ეწოდება ნინოშვილი) რკინიგზელის ოჯახში დაბადებულ ვიქტორს მშობლიურმა გარემომ, ოჯახის ცხოვრების წესმა შთაუნერგა სიკეთის მსახურება, შრომისა და სწავლის სიყვარული.

შვილის მრავალმხრივი ნიჭიერება ადრევე შენიშნეს მშობლებმა და სასწავლებლად ქუთაისის რეალურ სასწავლებელში შეიყვანეს. ყმაწვილმა თავიდანვე მიიპყრო პედაგოგთა ყურადღება სწავლისადმი დამოკიდებულებით, თვალსაჩინო მიღწევებით, მოსწავლეებთან და პედაგოგებთან გულისხმიერი დამოკიდებულებით. სასწავლებელში მათემატიკის გაძლიერებულმა სწავლებამ თავისი ნაყოფი გამოიღო და ვიქტორს მათემატიკისა და მისი გამოყენებების ღრმად შესწავლის სურვილი დაეუფლა. თუმცა, იგი ლიტერატურ-

რას, ისტორიასა და უცხოურ ენებსაც გულმოდგინედ სწავლობდა, ზრუნავდა თვითგანათლებლაზე, დაინტერესდა ფილოსოფიური შინაარსის თხზულებებით, ეცნობოდა პერიოდულ გამოცემებს, სხვადასხვა თემაზე მოწყობილ დისკუტებში აქტიური მონაწილეობით იხვეწებოდა მისი ორატორული ნიჭი, აზროვნების კულტურა.

სკოლის დამთავრებისთანავე, საკუთარი არჩევანითა და პედაგოგთა რჩევის გათვალისწინებით, მან სწავლა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ფიზიკა-მათემატიკის ფაკულტეტზე გააგრძელა. საყურადღებოა, რომ იმ დროს უნივერსიტეტში მიღება აბიტურიენტებთან გასაუბრების საფუძველზე ხდებოდა. ვიქტორ კუპრამის ჩარიცხვა იმ დროისთვის უკვე აღიარებულ მათემატიკოსთან და პედაგოგთან ანდრია რაზმაძესთან გასაუბრებამ გადაწყვიტა.

გასული საუკუნის 20-იანი წლების უმძიმესმა სოციალურმა გარემომ, ოჯახისთვის მატერიალური დახმარების აუცილებლობამ იგი დროებით ჩამოაშორა უნივერსიტეტს. იგი იწყებს მუშაობას - თარგმნის, რეპეტიტორობს, მუშაობს გაზეთებისა და ჟურნალების რედაქციებში, აგრძელებს ენების შესწავლას (რუსულის, გერმანულის, ფრანგულის). იგი არც საზოგადოებრივ აქტივობას ელეოდა. უნივერსიტეტს იგი 1922 წელს დაუბრუნდა. ეს იყო ის პერიოდი, როცა ენთუზიაზმით აღსავსე ქართველ მეცნიერთა მცირერიცხოვანი ჯგუფის მიერ დაარსებული ქართული უნივერსიტეტი ძალებს იკრებდა და ემზადებოდა წამყვანი უნივერსიტეტების დონეზე ასასვლელად. უკვე 1924 წლისთვის მსოფლიოს მრავალი მეცნიერის აზრით პატარა საქართველომ საკუთარი ძალებით თბილისის უნივერსიტეტის სახით ცოდნის დაუფლებისა და პროგრესის მძლავრი კერა შექმნა. იქმნებოდა მათემატიკის მრავალი დარგის ქართული სახელმძღვანელოები, იხვეწებოდა მეცნიერული აზროვნების კულტურა, ახალგაზრდებს შეეძლოთ მოესმინათ შინაარსითა და ფორმით გამორჩეული ლექციები - პედაგოგიკური ხელოვნების ნიმუშები. მრავალი წლის შემდეგ ბატონი ვიქტორი იხსენებდა; „თუ შევთანხმდებით, რომ პედაგოგიური მოღვაწეობის მიზანი და საგანი მარტო ის კი არ არის - ახალგაზრდობას კონკრეტული ცოდნა მიაწოდოს, არამედ კიდევაც მოამზადოს იგი ცხოვრების სარბიელზე

გამოსასვლელად - გარკვეული მსოფლმხედველობით, გემოვნებითა და მისწრაფებით, ანდრია რაზმადის პედაგოგიური მოღვაწეობა სწორედ ამგვარ მიზნებს ისახავდა და შესანიშნავად აღწევდა კიდეც ამას“. ასეთ შემოქმედებით გარემოში იწყებოდა ვიქტორ კუპრადის, როგორც მეცნიერისა და პედაგოგის ჩამოყალიბება.

გონიერმა ყმაწვილმა სწავლითა და შემართებით მალევე გააცნო თავი პროფესორ-მასწავლებლებს. წინასწარმეტყველური აღმოჩნდა მის შესახებ ანდრია რაზმადის სიტყვები: „საინტერესო ყმაწვილია, ნიჭიერი და მუყაითი. იგი შორს წავა.“ შეიძლება ითქვას, რომ ვიქტორ კუპრადე, როგორც მეცნიერი, ძირითადად მაინც ნიკოლოზ მუსხელიშვილთან, დიდ ქართველ მათემატიკოსთან თანამშრომლობითა და მისი ნაშრომების გავლენით ჩამოყალიბდა. მათემატიკის გამოყენებითი ასპექტებით გატაცება, განსაკუთრებით კი მათემატიკური აპარატის გამოყენებით ფიზიკური ამოცანების გადაჭრის პერსპექტივები დამწყები მეცნიერის ურყევ გადაწყვეტილებად იქცა - იგი ირჩევს გამოყენებითი მათემატიკის მიმართულებას და სტუდენტობის პერიოდშივე იხვეჭს ფრიად წარმატებული სტუდენტის სახელს. იგი აქტიურად მონაწილეობს სამეცნიერო სემინარში. აღსანიშნავია, რომ მასთან ერთად ამ სემინარით მეცნიერულ კარიერას იწყებდნენ გამოჩენილი ქართველი მათემატიკოსები: ილია ვეკუა, ვლადიმერ ჭელიძე და სხვები. იგი თანამშრომლობდა ცნობილ მათემატიკოსებთან გიორგი ნიკოლაძესთან და არჩილ ხარაძესთან.

ვიქტორ კუპრადემ პირველი მეცნიერული ნაშრომიც სტუდენტობის პერიოდში შეასრულა - შეისწავლა ნიკოლოზ მუსხელიშვილის მიერ შეთავაზებული ამოცანა: „გრინის, კლეინისა და ნეიმანის ფუნქციები ზოგიერთი მარტივი კონტურისთვის“. ნაშრომი თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მოამბეში 1928 წელს გამოქვეყნდა. მოგვიანებით ასე ახასიათებდა ნიკო მუსხელიშვილი თავის ახალგაზრდა კოლეგას: “სტუდენტობის პერიოდში ის ამქდავებდა დამოუკიდებელი მუშაობის ნათლად გამოხატულ უნარს. ის საფუძვლიანად გაეცნო მათემატიკისა და მექანიკის სხვადასხვა საკითხს“.

უნივერსიტეტის დამთავრებისთანავე, 1928 წელს, იმედის მომცემი ახალგაზრდა მკვლევარი ანდრია რაზმადისა და ნიკო მუსხე-

ლიშვილის რეკომენდაციით ასპირანტურაში ჩაირიცხა. ის გახდა ანდრია რაზმადის ასისტენტი მათემატიკურ ანალიზში და ნიკოლოზ მუსხელიშვილის ასისტენტი თეორიულ მექანიკაში. ის იწყებს მუშაობას თბილისის პოლიტექნიკურ ინსტიტუტში - კითხულობს ლექციებს. ასპირანტ ვიქტორ კუპრადის დახასიათებისას მისი მეცნიერ-ხელმძღვანელი ნიკო მუსხელიშვილი აღნიშნავდა: „ასპირანტმა საკმაო წარმატებით დაამუშავა ძირითადი სასწავლო საგნები. ყოველთვის ამჟღავნებდა დამოუკიდებელი, შემოქმედებითი და კრიტიკული აზროვნების უნარს. შემიძლია დარწმუნებით აღვნიშნო, რომ სათანადო პირობებში ის დადგება გამოყენებითი მათემატიკის გამოჩენილი სპეციალისტი“. თბილისში არსებული რეალობისა და ასპირანტის მწირი მატერიალური მდგომარეობის გამო მისთვის ასეთი პირობების შექმნა შეუძლებელი იყო. ნიკო მუსხელიშვილის აზრით საბჭოთა კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის ასპირანტურა არსებული სიტუაციიდან საუკეთესო გამოსავალს შექმნიდა და ქვეყანა გამოჩენილ მეცნიერს მიიღებდა.

1930 წელს შედგა მივლინება ლენინგრადში საკავშირო მეცნიერებათა აკადემიის ფიზიკა-მათემატიკის ინსტიტუტის ასპირანტურაში. სწავლა ლენინგრადის ასპირანტურაში აღმოჩნდა ბუნებრივი გაგრძელება თბილისში დაწყებული სწავლისა. მის მუშაობას ხელმძღვანელობდნენ აკადემიკოსები ალექსეი კრილოვი და ვლადიმერ სმირნოვი. იგი აღმოჩნდა ნიჭიერი ახალგაზდა მათემატიკოსებისა და მექანიკოსების: ს. სობოლევის, ლ. კანტოროვიჩის, ს. ხრისტიანოვიჩის, ს. მიხლინის, გ. გოლუზინისა და სხვათა გარემოცვაში. აკადემიის სისტემაში ახლადდაარსებულ სეისმომედეგობის ინსტიტუტში სწავლისა და სამეცნიერო მუშაობის შედეგი - პირველივე სამეცნიერო ნაშრომი, სერგეი სობოლევთან ერთად შესრულებული, მეტად მნიშვნელოვანი აღმოჩნდა. ამ ნაშრომში შესწავლილია რხევის თეორიის ერთი აქტუალური ამოცანა, რომელიც ეხება დედამიწის ქერქში მიწისძვრით გამოწვეული ტალღის გავრცელებას. ცხადია, ეს საკითხები აქტუალურია ნაგებობათა სეისმომედეგობის დადგენისას. ნაშრომში მათემატიკური კვლევებით აღმოჩენილ იქნა ახალი ტიპის ზედაპირული ტალღა, რომელიც შემოფოთების შედე-

გად დრეკადი სხეულისა და სითხის გამყოფ საზღვარზე წარმოიშ-
ვება. ავტორებმა ამ ტალღას „ურთიერთქმედების“ ტალღა უწოდეს.
ნაშრომმა დიდი დაინტერესება გამოიწვია როგორც საბჭოთა კავ-
შირში, ისე მის ფარგლებს გარეთაც. კვლევის ეს მიმართულება საკ-
მაოდ ნაყოფიერი აღმოჩნდა. ამ ნაშრომს მოჰყვა ვიქტორ კუპრადის
გამოკვლევათა ციკლი, რომელიც ელექტრომაგნიტური ტალღების
დიფრაქციის საკითხებს მიეძღვნა. ამ შედეგების ავტორს 1938 წელს
ახალგაზრდა მეცნიერთა საკავშირო კონკურსზე პრემია მიეკუთვნა.
ნიკო მუსხელიშვილმა, რომელიც ყურადღებით ადევნებდა თვალს
მისი ახალგაზრდა კოლეგის მეცნიერულ წინსვლას, ასე შეაფასა ეს
ნაშრომები: „ვ.კუპრადემ მოგვცა დიფრაქციის განსაკუთრებულად
მნიშვნელოვანი და ძნელი პრობლემის გადაწყვეტა. ეს ამოცანა იდ-
გა ასზე მეტი წლის განმავლობაში, მაგრამ მისი ზოგადი ამოხსნა ვ.
კუპრადის შრომამდე არ იყო მიღებული. ჩვენ გვაქვს ამ ძალიან ძნე-
ლი ამოცანის ძალიან მარტივი ამოხსნა“.

მიღებული შედეგები საფუძვლად დაედო ვიქტორ კუპრადის სა-
დოქტორო დისერტაციას. 1935 წელს საბჭოთა კავშირის მეცნიერებ-
ათა აკადემიის სტეკლოვის სახელობის მათემატიკის ინსტიტუტში
დისერტაციის წარმატებით დაცვის შემდგომ, იმავე წელს მას მიენ-
იჭა „მათემატიკის დოქტორის“ სამეცნიერო ხარისხი.

ცალკე აღნიშვნის ღირსია 30-იან წლებში ვიქტორ კუპრადის სა-
ზოგადო, პედაგოგიური და ორგანიზაციული საქმიანობაც. ლენინ-
გრადშიც აღიარეს 29 წლის ქართველი მეცნიერის ფართო ზოგადი
განათლება, პედაგოგიური ნიჭი, საოცარი გულისხმიერება, სამუ-
შაო დროის რაციონალურად დაგეგმვის უნარი, მოწესრიგებულობა,
დარბაისლობა და ჩართეს აქტიურ აკადემიურ და ორგანიზაციულ
საქმიანობაში. იგი დაინიშნა სტეკლოვის სახელობის მათემატიკის
ინსტიტუტის სწავლულ მდივნად, გახდა უფროსი მეცნიერ-თანამ-
შრომელი. აღსანიშნავია, რომ ეს მოხდა მაშინ, როცა ინსტიტუტის
დირექტორი იყო მსოფლიოში აღიარებული დიდი რუსი მათემატი-
კოსი ივანე ვინოგრადოვი, ხოლო ინსტიტუტში მუშაობდნენ ნიკო
მუსხელიშვილი, ვლადიმერ სმირნოვი, მიხეილ ლავრენტიევი, სერ-
გეი სობოლევი და სხვა არაერთი დიდი მათემატიკოსი.

ვიქტორ კუპრაძე კითხულობდა ლექციებს მოსკოვისა და ლენინგრადის უმაღლეს სასწავლებლებში. მისი აქტიური მონაწილეობით დაარსდა შემდგომში სახელგანთქმული ჟურნალი „Успехи Математических Наук“. იგი არჩეული იყო ჟურნალის სარედაქციო კოლეგიის წევრადაც. 1934 წელს იგი მათემატიკოსთა მეორე საკავშირო ყრილობის საორგანიზაციო კომიტეტის მდივანი და სარედაქციო კომისიის წევრია. საკავშირო მეცნიერებათა აკადემიის - ამ რთული სტრუქტურის ლენინგრადიდან მოსკოვში გადატანისას კიდევ ერთხელ დამტკიცდა ვიქტორ კუპრაძის დიდი ორგანიზატორული შესაძლებლობები.

XX საუკუნის 30-იანი წლები ქართული მათემატიკური სკოლის წარმატებული განვითარებისთვის ერთ-ერთი გადამწყვეტი პერიოდი იყო. ორგანიზაციული და აკადემიური პრობლემების გადაჭრას ვიქტორ კუპრაძის, როგორც უკვე ცნობილი მეცნიერისა და საზოგადო მოღვაწის ძალისხმევაც სჭირდებოდა. 1936 წელს ვიქტორ კუპრაძე თბილისში ბრუნდება (თუმცა იგი სტეკლოვის ინსტიტუტის თანამშრომელიცაა) და ნიკო მუსხელიშვილთან და ილია ვეკუასთან ერთად ხელმძღვანელობს საქართველოში მათემატიკური ინსტიტუტის ჩამოყალიბებას. იგი დაინიშნა ამ ინსტიტუტის პირველ დირექტორადაც. მას იწვევენ პროფესორის თანამდებობაზე თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტსა და ინდუსტრიულ ინსტიტუტში. 1937 წლიდან ის მხოლოდ საქართველოში განაგრძობს სამეცნიერო, პედაგოგიურ და საზოგადო მოღვაწეობას.

II მსოფლიო ომი ძალზე მძიმე იყო საქართველოსთვისაც. ყველას საკუთარი წვლილი უნდა გაეღო საერთო სახალხო საქმეში. ვიქტორ კუპრაძე თავის შემართებას, ფართო ერუდიციას ქვეყნის თავდაცვას ახმარდა. მიუხედავად იმისა, რომ მას შეეძლო ე.წ. „ჯავშნით“ ესარგებლა და ომში მონაწილეობისგან თავი აერიდებინა, იგი დათანხმდა სპეციალურ დავალებას და მალე ყირიმში საფრონტო გაზეთის რედაქტორის მოადგილედ დაიწყო მუშაობა - გერმანულ ენაზე ამზადებდა სააგიტაციო მასალას მოწინააღმდეგეთა მხარეზე გასავრცელებლად. იგი ფაქტობრივად მძიმე საბრძოლო მოქმედებათა არეალში იმყოფებოდა. ამ პირობებში არსებობას მას უმსუბუქებ-

და ფიქრი გადასაჭრელ სამეცნიერო პრობლემებზე. უმძიმესი განსაცდელების გადატანის შემდეგ იგი 1943 წელს, დემობილიზაციით ბრუნდება საქართველოში. მას ნიშნავენ თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პრორექტორად სამეცნიერო დარგში, სადაც ფართოდ შლის სამეცნიერო და პედაგოგიურ მოღვაწეობას, აარსებს სემინარს ელექტრომაგნიტურ ტალღათა თეორიაში და დრეკადობის თეორიის სივრცულ ამოცანებში.

1944 – 1953 წლებში ვიქტორ კუპრაძე საქართველოს განათლების მინისტრია. მდიდარი ცხოვრებისეული გამოცდილების მქონე გამოჩენილმა მეცნიერმა და პედაგოგმა მნიშვნელოვანი სტიმული მისცა საქართველოში განათლების სწორი მიმართულებით განვითარებას, ნიჭიერი ახალგაზრდების წამყვან სამეცნიერო ცენტრებში მივლინებას, განათლების ახალი კერების გაჩენას.

დიდი იყო მისი ღვაწლი საშუალო სკოლაში სწავლების დონისა და მასწავლებელთა კვალიფიკაციის ამაღლებაში. 1946 წლიდან შვიდწლიანი სკოლა რვაწლიანად გადაკეთდა, ათწლიანი კი - თერთმეტწლიანად, შემოღებულ იქნა საქართველოს ისტორიისა და საქართველოს გეოგრაფიის სწავლება, შეიქმნა და გამოიცა სათანადო სახელმძღვანელოები, მოსწავლეთა მრავალმხრივი განვითარების მიმართულებით სკოლებში არაერთი ღონისძიება განხორციელდა, ქმედით დახმარებას ღებულობდნენ პედაგოგებიც. კარგად იყო ცნობილი ვიქტორ კუპრაძის მომთხოვნის და იმავდროულად სათუთი დამოკიდებულება პედაგოგის პროფესიის მიმართ. იგი თავად წარმოადგენდა ბრწყინვალე პედაგოგისა და მადლიერი მოწავის დიდებულ ნიმუშს.

1954-1958 წლებში კუპრაძე თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რექტორია და სათავეში უდგება უნივერსიტეტში სამეცნიერო და სასწავლო პროცესის გადახალისებას, თავად ხელმძღვანელობს დიფერენციალურ და ინტეგრალურ განტოლებათა კათედრას. იმავდროულად საქართველოს პოლიტექნიკურ ინსტიტუტში უმაღლესი მათემატიკის კათედრასაც ხელმძღვანელობს. ყველა უმაღლეს სასწავლებელს სურდა მისი დიდი ერუდიცია და ალღო მაქსიმალურად გამოეყენებინა არსებული პრობლემების გადასაჭრელად.

დავუბრუნდეთ 40-იანი წლებიდან განვითარებულ მოვლენებს. 1943 წელს ვიქტორ კუპრაძეს მიენიჭა მეცნიერებისა და ტექნიკის დამსახურებული მოღვაწის წოდება. 1946 წელს არჩეულ იქნა საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილ წევრად, 1948 წლიდან კი იგი ამ აკადემიის პრეზიდიუმის წევრია. 1963 წელს აირჩიეს აკადემიის მათემატიკისა და ფიზიკის განყოფილების აკადემიკოს-მდივნად. 1962-1966 წლებში იგი იყო საქართველოს მათემატიკოსთა ახლად აღორძინებული საზოგადოების პრეზიდენტი, 1980 წელს მას ირჩევენ საბჭოთა მათემატიკოსთა ნაციონალური კომიტეტის წევრად. ბატონი ვიქტორი იყო არაერთი საერთაშორისო მაღალრეიტინგული სამეცნიერო ჟურნალის სარედაქციო კოლეგიის წევრი. მას სათანამშრომლოდ იწვევდნენ მსოფლიოს წამყვან სამეცნიერო ცენტრებში, იგი კითხულობდა ლექციათა ციკლებს ამერიკის შეერთებულ შტატებში, პოლონეთში, გერმანიაში და სხვა ქვეყნებში. 1981 წელს მას თბილისის საპატიო მოქალაქედ ირჩევენ.

მრავალი წლის მანძილზე ვიქტორ კუპრაძეს მაღალი პარტიული და სახელმწიფო თანამდებობებიც ეკავა (მაგალითად, 1954-1963 წლებში იგი საქართველოს უმაღლესი საბჭოს თავმჯდომარეა), ანდობდნენ უმაღლეს საერთაშორისო ფორუმებზე ქვეყნის წარდგენას. მის ღვაწლს აღნიშნავდნენ სახელმწიფო ჯილდოებით - იგი 6 უმაღლესი ორდენითა და მრავალი მედლით იყო დაჯილდოებული. ყველა წოდება, ყველა საზოგადოებრივი აქტივობა, ყველა ტრიბუნა მას მიაჩნდა ბერკეტად იმ ძალისხმევისთვის, რომელიც უნდა მოხმარებოდა ქვეყნისა და მეცნიერების განვითარებას, მომავალი თაობის აღზრდას.

ასეთი საზოგადოებრივი დატვირთვის მიუხედავად, ვიქტორ კუპრაძე მკაცრად ორგანიზებული და მოწესრიგებული დღის განრიგის, ახალგაზრდობიდანვე შექმნილი შრომითი წრთობისა და, რაც მთავარია, გამორჩეული ნიჭის წყალობით, მთელი ცხოვრების მანძილზე აღრმავებდა მეცნიერულ მუშაობას, ეძიებდა კვლევის ახალ მიმართულებებს, თავის გარშემო იკრებდა ახალგაზრდა მეცნიერებს და აყალიბებდა მათ დამოუკიდებელ, წარმატებულ მეცნიერებად. ასეთი ძალისხმევით იქმნებოდა ქართული მათემატიკური

სკოლის მნიშვნელოვანი შემადგენელი ნაწილი - სახელოვანი და აღიარებული მსოფლიოს წამყვანი მათემატიკოსების მიერ.

ვიქტორ კუპრაძის მეცნიერული მემკვიდრეობა ეძღვნება მათემატიკური ფიზიკის დიფერენციალურ და ინტეგრალურ განტოლებათა თეორიის ზოგიერთი ძირითადი საკითხის კვლევას. ეს საკითხებია:

1. გამოსხივების პრინციპი და რხევის სასაზღვრო ამოცანები, ამონახსნის არსებობისა და ერთადერთობის საკითხები.

რხევის, ანუ ჰელმჰოლცის განტოლებისთვის დირიხლეს და ნეიმანის ძირითადი სასაზღვრო ამოცანები უსასრულო არეების შემთხვევაში პირველად ვიქტორ კუპრაძის მიერ სრულად არის გამოკვლეული. ამ ამოცანების ამოხსნის დროს არსებით როლს ასრულებს ე.წ. გამოსხივების პრინციპი, რომელიც გამოჩენილი გერმანელი მათემატიკოსის ზომერფელდის მიერ 1912 წელს იყო ჩამოყალიბებული. 1934 წელს კუპრაძემ შეძლო ამ პრინციპის მათემატიკური დაფუძნება. ვიქტორ კუპრაძემ დაამტკიცა დებულება რხევის განტოლებისთვის ძირითადი გარე სასაზღვრო ამოცანების ამონახსნების ერთადერთობის შესახებ, შემდეგ კი შეძლო ამ ამოცანების დაყვანა ფრედჰოლმის ტიპის ინტეგრალურ განტოლებათა ამოხსნაზე და საკმარისად ზოგად პირობებში აჩვენა ამონახსნის არსებობა. ჰ. ვეილმა იგივე შედეგი მსგავსი მეთოდით 10 წლის შემდეგ მიიღო. ამ მიმართულებით მნიშვნელოვანი შედეგები მიღებულია აგრეთვე ფ. რელიხის, ი. ვეკუას, ვ. მაგნუსის, დ. ავაზაშვილისა და სხვა მეცნიერთა ნაშრომებშიც.

2. ელექტრომაგნიტური ტალღების დიფრაქციის ამოცანები.

ვიქტორ კუპრაძის ნაშრომთა ერთი ციკლი ეძღვნება ნებისმიერი ბრტყელი კონტურის გარშემო ელექტრომაგნიტური სინუსოიდური ტალღების დიფრაქციის კვლევას. ეს ამოცანები აქტიურად განიხილებოდა ვ. შტერნბერგის, ჰ. ფროიდენტალისა და სხვათა მიერაც. ვიქტორ კუპრაძის კვლევებში არსებითადაა გამოყენებული ინტეგრალურ განტოლებათა მეთოდი. წინამორბედი შედეგებიდან უპირველესად აღსანიშნავია ა. ზომერფელდის შედეგი სპეციალური ტიპის არეებისთვის. კუპრაძის მიერ მიღებული შედეგი 1938 წელს

ახალგაზრდა მეცნიერ-მუშაკთა საკავშირო კონკურსზე პრემიით აღინიშნა. ის შესულია ვ. სმირნოვის უმაღლესი მათემატიკის ცნობილ საუნივერსიტეტო კურსში, რომელიც მსოფლიოს თითქმის ყველა ენაზეა თარგმნილი.

3. დრეკადობის თეორიის სტატიკისა და სტაციონარული რხევის ძირითადი სასაზღვრო ამოცანები.

დასახელებული ამოცანების შესწავლისას ვიქტორ კუპრაძემ განაზოგადა მის მიერ ადრე მიღებული ჰელმჰოლცის განტოლებასთან დაკავშირებული შედეგები დრეკადობის თეორიის სტაციონარული რხევის განტოლებათა სისტემისთვის. დამტკიცებულია ერთადერთობის თეორემები. ამ სისტემის ძირითადი სასაზღვრო ამოცანების ამოსახსნელად აგებულია სამი ტიპის ამონახსნი. კუპრაძემ მათ, შესაბამისად, მარტივი ფენის, ორმაგი ფენისა და ანტენური ფენის პოტენციალები უწოდა. მან გამოიკვლია ამ პოტენციალთა ძირითადი თვისებები: დაადგინა ე.წ. ნახტომთა ფორმულები; დაამტკიცა დებულებები, რომლებიც ანალოგიურია ლიაპუნოვ-ტაუბერის თეორემისა ჩვეულებრივი ჰარმონიული ორმაგი ფენის პოტენციალის ნორმალური წარმოებულის არის საზღვარზე უწყვეტობის შესახებ; შემდეგ კი დაამტკიცა მნიშვნელოვანი დებულება დასახელებული სასაზღვრო ამოცანების საკმაოდ ზოგად პირობებში ამოხსნადობის შესახებ. ამ მიმართულების ნაშრომებს განეკუთვნება კუპრაძის ერთ-ერთი პირველი მნიშვნელოვანი შედეგი, მიღებული სერგეი სობოლევთან ერთად, რომელიც ეხება ტალღის გავრცელებას დრეკადი სხეულისა და სითხის გამყოფ ზედაპირზე. ნაშრომში მათემატიკური კვლევებით აღმოჩენილია ახალი ტიპის ტალღის არსებობა.

დრეკადობის თეორიის სტატიკისა და სტაციონარული რხევის ძირითადი სასაზღვრო ამოცანების ამოსახსნელად კუპრაძემ შექმნა მეთოდი, რომლის მიხედვითაც ამ ამოცანათა ამოხსნა დაიყვანება სინგულარულ ინტეგრალურ განტოლებათა სისტემის ამოხსნაზე. ამრიგად, შესაძლებელი გახდა ისეთივე სრული თეორიის შექმნა, როგორც არსებობდა დირიხლესა და ნეიმანის კლასიკური სასაზღვრო ამოცანებისთვის. ამ მეთოდის გამოყენების ნიმუშად დავასხელებთ ვიქტორ კუპრაძის მიერ პირველი, მეორე და შერეული

ძირითადი სასაზღვრო ამოცანების გამოკვლევას უბან-უბან არაერთგვაროვანი დრეკადი სხეულებისთვის. მან დაამტკიცა, რომ ამ სასაზღვრო ამოცანების ამოხსნა დაიყვანება გარკვეულ წრფივ ფუნქციონალურ განტოლებათა სისტემის ამოხსნაზე, ზოგიერთ შემთხვევაში კი ე.წ. ნორმალური ტიპის სინგულარულ ინტეგრალურ განტოლებათა სისტემაზე. მტკიცდება, რომ ეს უკანასკნელი სისტემა ამოხსნადია ნებისმიერი სასაზღვრო მნიშვნელობებისათვის პირველი ძირითადი და შერეული სასაზღვრო ამოცანების შემთხვევაში, ხოლო მეორე ძირითადი სასაზღვრო ამოცანის შემთხვევაში, საჭიროა დამატებითი პირობის მოთხოვნა - მთავარი ვექტორისა და მთავარი მომენტის ნულთან ტოლობა. ნაჩვენებია ამ მეთოდის სხვა არაერთი გამოყენება. განსაკუთრებით უნდა აღინიშნოს ის ზოგადი შედეგი, რომელიც მან მიიღო ბრტყელი ანიზოტროპული დრეკადი სხეულის როგორც სტატიკური, ისე სტაციონარული რხევის შერეული სასაზღვრო ამოცანისათვის. მისი ამონახსნის წარმოდგენაში მონაწილეობს გარკვეული ნორმალური ტიპის სინგულარულ ინტეგრალურ განტოლებათა სისტემის ამონახსნი.

4. მარტივი და ჯერადი სინგულარული ინტეგრალური განტოლებები და მათი გამოყენებები.

ყოველი მნიშვნელოვანი წინსვლა ამ მიმართულებით განაპირობებდა მათემატიკური ფიზიკის მნიშვნელოვან ამოცანათა კვლევაში წინსვლას, რადგან ამ ამოცანათა ამოხსნა ხშირად შესაძლებელი ხდებოდა აღნიშნული ტიპის სინგულარული ინტეგრალური განტოლების (ან განტოლებათა სისტემის) ამოხსნაზე დაყვანით. ძალზე მნიშვნელოვანი შედეგები ასეთი ტიპის ინტეგრალურ განტოლებათა თეორიაში მიღებულია ფ. გახოვის, ი. ვეკუას, ვ. კუპრადის, ს. მიხლინის, ნ. მუსხელიშვილის, მათი მრავალრიცხოვანი მოწაფეებისა და სხვა არაერთი მკვლევრის მიერ. 1935 წელს პირველად თავის სადოქტორო დისერტაციაში ვიქტორ კუპრადემ ასეთი მიდგომით გამოიკვლია დრეკადი ბრტყელი სინუსოიდური ტალღის დიფრაქციის სამგანზომილებიანი ამოცანა. დავასახელოთ ამ მიმართულებით კუპრადის მიერ მიღებული ზოგიერთი მნიშვნელოვანი შედეგი: დებულება ზოგიერთი სახის ინტეგრალურ განტოლებათა ეკვივალენ-

ტობის შესახებ, ფ. ნეტერის ცნობილი თეორემების დაზუსტებული და გამარტივებული დამტკიცება, ს. მიხლინისა და ჟ. ჟიროს ცნობილ შედეგებზე დაყრდნობით ახალი მეთოდის შექმნა ჯერად სინგულარულ ინტეგრალურ განტოლებათა სისტემის ამოსახსნელად, რომელიც შემდგომ გამოიყენა დრეკადობის თეორიის სტატიკისა და სტაციონარული რხევის სასაზღვრო ამოცანებში. გარკვეული კლასის სინგულარულ ინტეგრალურ განტოლებებისა და განტოლებათა სისტემების ამონახსნების აგება მან შეძლო რიმან-ჰილბერტის სასაზღვრო ამოცანის ამოხსნის გარეშე.

5. დრეკადობის თეორიის დაზუსტებული მოდელები (თერმოდრეკადობა, მომენტური დრეკადობის თეორია და სხვა).

ვიქტორ კუპრადის მიერ გამოკვლეულია დასახელებული თეორიების ძირითადი და სპეციალური საკონტაქტო და სასაზღვრო-საკონტაქტო ამოცანები; შემუშავებულია ამონახსნების ისეთი სახით წარმოდგენები, რომლებიც გამოთვლითი ტექნიკის გამოყენებით რიცხვითი რეალიზაციის შესაძლებლობას იძლევა. ამ მიდგომების ეფექტიანობა კიდევ უფრო მაღლდება თანამედროვე მძლავრი კომპიუტერული სისტემების გამოყენებით.

6. მათემატიკური ფიზიკის სასაზღვრო ამოცანების მიახლოებითი ამოხსნები.

გასული საუკუნის 60-იანი წლების დასაწყისში ვიქტორ კუპრადემ ერთი ცნობილი მეთოდის (პიკონეს მეთოდის) მოდიფიცირებითა და განზოგადებით წარმოაჩინა ახალი ეფექტიანი შესაძლებლობები მათემატიკური ფიზიკის ფართო კლასის სასაზღვრო ამოცანების მიახლოებით ამონახსნთა ასაგებად. ეს მეთოდი გამოსაყენებელია როგორც ბრტყელი, ისე სივრცული, როგორც სტატიკური, ისე რხევის, როგორც ძირითადი, ისე შერეული სასაზღვრო ამოცანებისათვის, ერთგვაროვანი და უბან-უბან ერთგვაროვანი, იზოტროპული და ანიზოტროპული სხეულების შემთხვევაში. ამ მეთოდის არსი ასეთია: თუ განსახილველი სხეულის საზღვარი და მასზე მოცემული საძიებელი ამონახსნის სასაზღვრო მნიშვნელობა „საკმარისად“ გლუვია, მაშინ გრინის ფორმულა იძლევა საშუალებას ამონახსნი ცხადად გამოისახოს ფუნდამენტური ამონახსნების

(ზოგჯერ გრინის ფუნქციის) სასაზღვრო მონაცემებისა და ერთი ისეთი დამხმარე ფუნქციის საშუალებით, რომელიც აკმაყოფილებს გარკვეულ ფუნქციონალურ განტოლებას მოცემული სხეულის გარე არეში. უნდა აღინიშნოს, რომ დასახელებული მეთოდი უაღრესად პერსპექტული და, ამავდროულად, აქტუალურიც აღმოჩნდა. ბოლო ათწლეულებში მეცნიერულ კვლევებში გამომთვლელი ტექნიკის ჩართვამ წარმოქმნა ფუნდამენტურ მეცნიერებათა მონაპოვრის დანერგვის ფართო შესაძლებლობები. ვიქტორ კუპრაძისა და მისი კოლეგების მიერ შემუშავებული მათემატიკური ფიზიკისა და დრეკადობის თეორიის მრავალი მნიშვნელოვანი ამოცანის ამოხსნის რიცხვითი რეალიზაციის ალგორითმები იმთავითვე გამომთვლელი ტექნიკის გამოყენებას ითვალისწინებდა. დღევანდელი კომპიუტერული შესაძლებლობების დონე კიდევ უფრო მნიშვნელოვანს ხდის ამონახსნთა ეფექტურად აგების კუპრაძისეულ მეთოდებს. ეს მეთოდები მსოფლიოს გამოჩენილ მეცნიერთა მეთოდების გვერდით მოიხსენიება.

მოსკოვის ფოლადისა და შენადნობების ინსტიტუტის რექტორი პ. პოლუსინი წერდა: „ჩვენს ინსტიტუტში 1970 წლიდან მიმდინარეობს მუშაობა დრეკადობის თეორიის სივრცით ამოცანებზე ვ. დ. კუპრაძის ინტეგრალურ განტოლებათა მეთოდით. ამ მეთოდით შესწავლილია მრავალი გამოყენებითი ამოცანა. მაგალითად, გათვლილია უნიკალური საგლინი ლილვები; დიდი წნევის კამერები, რომლებიც ალმასის სინთეზისთვის გამოიყენება; საწნეხი მატრიცები და სხვა“.

წამყვანი ქართველი ფიზიკოსები დღეს სიამაყით აცხადებენ, რომ საოცრად პოპულარულია თანამედროვე კვლევებში ვიქტორ კუპრაძის, ილია ვეკუას, მერაბ ალექსიძისა და სხვათა მიერ შექმნილი და ქართველი რადიოფიზიკოსების მიერ გამოყენებითი ელექტროდინამიკის თანამედროვე ამოცანების ამოხსნაზე მორგებული მეთოდი - „დამხმარე გამომსხივებლების მეთოდი“ (“Method of Auxiliary Sources”). თქვენ აღმოაჩენთ ამ ამოცანებისადმი მიძღვნილ 80000-მდე ბმულს, რომლებიც მოიცავს ყველა განვითარებული ქვეყნის სამეცნიერო ჯგუფებში შექმნილ შრომებს. გასათვალის-

წინებელია აგრეთვე, რომ ამ მეთოდს დღეს სხვადასხვა სახელით მოიხსენიებენ სამეცნიერო წრეებში. სახელდობრ, პირველწყაროდ მიჩნეულ ნაშრომებში დასახელებულია - „ფურიეს მწკრივთა მეთოდი“, „ფუნდამენტურ ამოხსნებად გაშლის მეთოდი“, „არაორთოგონალურ მწკრივთა მეთოდი“. უცხოურ ლიტერატურაში ხშირად, პირველწყაროზე მიუთითებლად, ეს მეთოდი მოხსენიებულია, როგორც: „დისკრეტულ წყაროთა მეთოდი“ („Discrete Sources Method“), „განზოგადებული მულტიპოლური ტექნიკა“ („Generalized Multiple Technique“), „იაშურას მეთოდი“ („Yasuura’s Method“) და ა.შ.

ვიქტორ კუპრადის ძალზე ნაყოფიერი მეცნიერული მემკვიდრეობა ასახულია მის 100-ზე მეტ ნაშრომში. მათგან გამოვყოფთ 5 მონოგრაფიას:

- „დიფრაქციის მათემატიკური თეორიის ძირითადი ამოცანები“ (1935 წ., ლენინგრადი, რუსულ ენაზე; 1952 წ., ლოს ანჯელესი, ინგლისურ ენაზე)
- „რხევის თეორიის სასაზღვრო ამოცანები და ინტეგრალური განტოლებები“ (1950 წ., მოსკოვი, რუსულ ენაზე; 1956 წ., ბერლინი, გერმანულ ენაზე).
- „პოტენციალის მეთოდები დრეკადობის თეორიაში“ (1963 წ., მოსკოვი, რუსულ ენაზე; 1965 წ., იერუსალიმი, ინგლისურ ენაზე).
- „დრეკადობის თეორიის დინამიკური ამოცანები“ (1963 წ., ამსტერდამი, ინგლისურ ენაზე).
- „დრეკადობის მათემატიკური თეორიის სამგანზომილებიანი ამოცანები“ (თანაავტორები თ. გეგელია, მ. ზაშელეიშვილი, თ. ბურჭულაძე, 1968 წ., თბილისი; 1976 წ., მეორე გადამუშავებული და შევსებული გამოცემა, მოსკოვი, რუსულ ენაზე; 1979 წ., ამსტერდამი, ინგლისურ ენაზე).

ამ უკანასკნელი მონოგრაფიის ავტორები 1971 წელს საქართველოს სახელმწიფო პრემიით დაჯილდოვდნენ. მონოგრაფიამ სპეციალისტთა ერთსულოვანი აღიარება მოიპოვა, აღინიშნა მისი უნიკალურობა, შედეგების სიღრმე და მისი მნიშვნელობა მომიჯნავე დარგებში არსებული მრავალი საკითხის გადასაჭრელად. ამ მო-

ნოგრაფიამ ქართულ მათემატიკურ სკოლას კიდევ ერთი აღიარება მოუპოვა. როგორც დრომ დაადასტურა, ეს ნაშრომი დღემდე აქტუალური რჩება. იგივე შეიძლება ითქვას ვიქტორ კუპრადის მთელ სამეცნიერო მემკვიდრეობაზე. ალბათ სწორედ ეს არის საუკეთესო ინდიკატორი მეცნიერის ღვაწლის შეფასებისას.

არანაკლებ მნიშვნელოვანია, თუ როგორ აღიქვამენ მეცნიერს თანამედროვენი და როგორი შემორჩება ის ხალხის მეხსიერებას. 28 წელი გავიდა ვიქტორ კუპრადის გარდაცვალებიდან, მაგრამ დაბეჯითებით შეიძლება ითქვას, რომ მისი სახელი კვლავ გვახსენებს მის ერთგულებას ხალხისა და საქმისადმი, ენთუზიაზმს, ინტელიგენტურობას, მჭერმეტყველებას, პედაგოგიურ ნიჭს, ზრუნვას მომავალ თაობაზე, თანადგომას ყველა კეთილი წამოწყებისადმი, გვახსენებს პიროვნებას, რომელიც თავისი ცხოვრების ყველაზე ტრაგიკულ პერიოდშიც კი ხალხის მსახურების უმაღლესმა გრძნობამ კვლავ ხალხისა და მეცნიერების სამსახურში ჩააბა.

110 წელი გავიდა ვიქტორ კუპრადის დაბადებიდან. მომავალი კიდევ უფრო ნათლად წარმოაჩენს ამაგდარი მამულიშვილის ღვაწლს.

გურამ გოგიშვილი

IN THE SERVICE OF SCIENCE AND THE COUNTRY

(A Short Survey of the Life and Activities of Viktor Kupradze)

If we briefly evaluate the life course of outstanding Georgian scientist, public figure and statesman Academician Viktor Kupradze, we may call it “an ever-lasting trail”. It is much more difficult to evaluate in full measure the services of this unique personality – a great citizen and the author of fundamental studies in mathematics and mechanics. He made an essential contribution to the world science treasury and, participating actively in the intricate social and political life, he served faithfully the Georgian people in the course of many decades. His efforts did not remain unnoticed – people appreciated his deserts, statesman’s thinking, concern for the consolidation and development of the state, education of the young generation and responded him with nationwide love.

Viktor Kupradze's nonordinary personal qualities began to form in his family. He was born on November 2nd, 1903, in the village of Kela (presently, the village of Ninoshvili) in the family of a railwayman. The surroundings and family rules of life inculcated in Viktor the loyalty to kindness, love for work and learning.

The parents noticed the versatile gifts of their son in his young years and sent him to school in Kutaisi. The young man at once attracted the attention of teachers by his diligence, good progress in studies, tactful attitude to fellow students and teachers. The extensive teaching of mathematics in the school bore its fruit and Viktor was gripped by the desire to master mathematics and its applications. Incidentally, he also studied diligently literature, history and foreign languages, took care of self-education, showed interest in philosophical works, read periodicals. By participating actively in disputes on various topics he improved his oratorical skills and level of thinking.

Upon graduation from the school, following his own choice and the advice of his teachers he continued his education at the physics and mathematics department of Tbilisi State University. It is a curious fact that at the time students were enrolled at the university by interviewing them.

V. Kupradze was successfully enrolled after the interview with well-known mathematician and teacher Andrea Razmadze.

The severe socio-economical situation of the 1920s and the necessity to support his family forced V. Kupradze to suspend temporarily his study at the university. He began to work as a translator, tutor, staff member of

newspapers and journals, continued the mastering of foreign languages (Russian, German, French). His public activities did not weaken. In 1922, V. Kupradze returned to the University. That was the time when the Georgian university founded by a small group of Georgian enthusiastic scientists was gaining in strength and preparing itself to rise to the level of a leading university. It was the opinion of many world scientists that already by 1924 small Georgia had created, relying on its own will-power and means, the powerful center of knowledge and progress. Georgian manuals in many fields of mathematics had appeared in print, the culture of scientific thought had improved and young people had been given an opportunity to listen to lectures which, being remarkable in form and content, were the paragons of pedagogical art.

Many years later, Viktor Kupradze recollected: "If we agree with the fact that the aims and tasks of the educational work is not only to impart concrete knowledge to young people, but also to prepare them to embark on the path in life being equipped with a certain outlook, tastes and aspirations, then it is exactly such aims that were set and successfully realized by the pedagogical work of Andrea Razmadze." It was in such a creative atmosphere that Victor Kupradze developed into a scientist and educationalist.

The gifted and intelligent youth quickly won the liking on the part of professors and teachers. Andrea Razmadze said the prophetic words about him: "An interesting youth, clever and diligent. He will go far." It can be said that Viktor Kupradze developed into a scientist in collaboration with outstanding Georgian mathematician Nikoloz Muskhelishvili whose works had produced a great impression on him.

His interest in the applied aspects of mathematics, and in particular his awareness of the prospects of solving physical problems by the mathematical apparatus made him take a firm decision to choose the applied trend in mathematics and already in his student years he won the reputation of a promising student. He actively participated in the scientific seminar. It is remarkable that this seminar was also the starting point of the career of outstanding Georgian mathematicians Ilya Vekua, Vladimir Chelidze and others. He also collaborated with well-known mathematicians George Nikoladze and Archil Kharadze.

Still a student, Viktor Kupradze wrote his first scientific paper "Green, Klayne and Neumann Functions for Some Simple Contours", in which he investigated the problem suggested by N. Muskhelishvili. The paper was published in the Bulletin of Tbilisi State University in 1928.

N. Muskhelishvili afterwards praised his young colleague: “In his student years, he displayed the well-pronounced ability to work on his own. He has thoroughly studied various issues of mathematics and mechanics.”

Upon graduation from the university in 1928, the promising young researcher was enrolled in the post-graduate course on the recommendation of A. Razmadze and N. Muskhelishvili. He became an assistant of A. Razmadze in mathematical analysis and an assistant of N. Muskhelishvili in theoretical mechanics. He also read lectures at the Tbilisi Polytechnical Institute.

In writing the testimonial to Viktor Kupradze, his scientific supervisor N. Muskhelishvili in particular wrote: “The post-graduate student has mastered quite well the main academic disciplines. He has invariably shown the ability to independent, creative and critical thinking. I can say with confidence that under proper conditions he will become an outstanding specialist in applied mathematics”. However, such conditions could not be provided for the post-graduate student because of his miserable financial position and the poor economical situation in Tbilisi. In the opinion of N. Muskhelishvili, the study at the post-graduate course under the Academy of Sciences of the Soviet Union was at the time the best way out of the difficult situation – the country would receive a talented scientist.

In 1930, V. Kupradze was sent on a scientific mission to Leningrad, where he continued his study at the post-graduate course of the Physics and Mathematics Institute of the USSR Academy of Sciences. His research was supervised by academicians Aleksey Krylov and Vladimir Smirnov. Viktor Kupradze found himself in the circle of young mathematicians and mechanicians S. Sobolev, L. Kantorovich, S. Mikhlin, G. Goluzin and others.

The study and research work at the newly founded Seismic Stability Institute soon yielded a good result – the first scientific paper written jointly with Sergey Sobolev was quite impressive. It was dedicated to the investigation of a topical problem of oscillation theory concerning the wave propagation in the earth’s crust as a result of an earthquake. It goes without saying how important this study was for designing earthquake-proof structures.

A surface wave of a new type, which emerges as a result of disturbance at the elastic body-fluid interface, was discovered by

mathematical tools. The authors called this wave an "interacting wave". The paper was found interesting in the Soviet Union and abroad. This trend of research proved to be quite fruitful. The paper was followed by a series of papers dealing with problems of electromagnetic wave diffraction. In 1938, the author of these results was awarded the prize at the All-Union Competition of Young Scientists. This is how N. Muskhelishvili, who carefully watched the scientific progress of his young colleague, appraised these works: "V. Kupradze has given us a solution of the highly important and difficult diffraction problem. This problem has been attacked for more than a hundred years, but its general solution has not been obtained until the works of V. Kupradze. Now we have got a very simple solution of this difficult problem".

The obtained results formed the foundation of V. Kupradze's doctoral thesis, which he successfully defended in 1935 at the V.A. Steklov Mathematical Institute of the USSR Academy of Sciences and was awarded the Doctor's degree in mathematics.

A special mention should be made of the public, teaching and organizational work of V. Kupradze in the 1930s. The comprehensive general education, pedagogical talent, tactfulness, rationalism in planning the working time, honesty, dignity of the 29-year old Georgian scientist were noted in Leningrad, too, and he was involved into active academic and organizational activities. He was appointed the academic secretary of the V.A. Steklov Mathematical Institute and some time after became a senior researcher there.

It is remarkable that this happened at the time when the head of the institute was world-wide known Russian mathematician Ivan Vinogradov and at the institute there also worked celebrated mathematicians N. Muskhelishvili, V. Smirnov, M. Lavrent'yev, S. Sobolev and others.

V. Kupradze read lectures at the higher educational establishments of Moscow and Leningrad. The popular academic journal "Advances in Mathematical Sciences" ("Успехи Математических Наук") was founded with his active participation. He was elected a member of the editorial board of the journal. In 1934, he was a

secretary and member of the editorial commission of the organizing committee of the 2nd All-Union Congress of Mathematicians. V. Kupradze's great organizing ability became once more apparent at the time of transference of the All-Union Academy of Science – a highly complicated system – from Leningrad to Moscow.

The 1930s were a crucial time for the successful development of the Georgian mathematical school. The settlement of organizational and academic matters needed the efforts of V. Kupradze, who already was a well-known scientist, science organizer and public figure. In 1936 he returned to Tbilisi (though still remaining a staff researcher of the V.A. Steklov Mathematical Institute) and, together with I. Vekua and N. Muskhelishvili, headed the organization of the mathematical institute in Georgia. V. Kupradze was appointed the first director of this institute and was also invited to the post of professor at Tbilisi State University and the Industrial Institute. From 1937 onwards he carried out his scientific, lecturing and public work only in Georgia.

World War II was a very grave ordeal for Georgia, too. Every citizen was obliged to make a contribution to the common cause. V. Kupradze used his broad erudition and noble impulse for the benefit of the Motherland. Though he had an exemption from the army enlistment and could avoid participation in the war, he agreed to take a special appointment and began to work in the Crimea as a deputy chief editor of a front-line newspaper – he prepared propaganda materials in the German language that was distributed among the enemy.

He in fact was in the battlefield of military operations. To endure the life in such conditions he consoled himself with thoughts about scientific problems that were awaiting solution. After severe war-time trials, V. Kupradze was demobilized and returned to Georgia. He was appointed pro-rector responsible for the scientific research at Tbilisi State University, where he got engrossed in scientific and lecturing work and founded a seminar on the theory of electromagnetic waves and spatial problems of the elasticity theory.

In 1944—1953 V. Kupradze worked as Minister of Education in

Georgia. Being a prominent scientist with rich life experience, he showed concern for the development of education in Georgia along the correct lines, encouraged gifted young people to go to work at the leading research centers and gave a stimulus to the establishment of new educational institutions.

V. Kupradze made a great contribution to the improvement of the teaching level and professional skills of secondary school teachers. In 1946, seven-year schools were remade into ten-year schools, while the latter were remade into 11-year training schools. The teaching of the history and geography of Georgia was introduced, text-books on these subjects were published, a number of initiatives were undertaken for the versatile development of pupils. An efficient help was rendered to teachers. V. Kupradze's exacting and at the same time tactful attitude to the profession of a teacher was well-known. He himself was a model of a splendid teacher and obliging pupil.

In 1954-1958 V. Kupradze was rector of Tbilisi State University. He led the renovation of scientific and educational processes at the university, headed the chair of differential and integral equations and, concurrently, headed the higher mathematics chair at the Georgian Polytechnical Institute. All institutions of higher learning were eager to make maximal use of his exceptional erudition and intuition in order to settle their daily matters.

Let us go back to the events which occurred after the 1940s. In 1943, the title of Honored Man of Science and Technology was conferred on V. Kupradze. In 1946, he was elected Full Member of the Georgian Academy of Sciences. Since 1948 he had been a member of the Presidium of the Georgian Academy of Sciences, and since 1963 academician-secretary of the mathematics and physics sector of the Georgian Academy of Sciences.

In 1962-1966 he served as the President of the Georgian Mathematical Society and from 1980 he was a member of the National Committee of Soviet Mathematicians. Viktor Kupradze was a member of the editorial boards of a number of international prestigious scientific journals. He was frequently invited to read lectures at the

leading research centers in the USA, Poland, Germany and other countries. In 1981, he was given the title of an honored citizen of Tbilisi. In the course of many years V. Kupradze was holding high-rank party and governmental posts (for example in 1954-1963 he was Chairman of the Supreme Soviet of Georgia), he was entrusted to represent the country at supreme international forums. His deserts were repeatedly rewarded by the government – he was decorated with six orders and a multitude of medals. He regarded his knowledge, public work and the rostra from which he addressed people as levers of his efforts to strengthen the country, develop science and educate the future generation.

Despite all these public obligations, all his life V. Kupradze, owing to the staunchness acquired in his young years and, which is more important, owing to his exceptional natural gifts, was occupied with profound scientific research, was in constant search of new trends in science and collected around him young researchers whom he trained as independent successful scientists. These efforts much contributed to the formation of the renowned Georgian mathematical school recognized by leading mathematicians of the world.

V. Kupradze's scientific heritage is devoted to the investigation of the basic problems of the theory of differential and integral equations of mathematical physics. A short account of these issues reads as follows.

1. The radiation principle and boundary value problems of oscillation; problems of the existence and uniqueness of a solution.

The basic boundary value problems for the Helmholtz oscillation equation were for the first time investigated by Viktor Kupradze in case of infinite domains. They are solved by the radiation principle which was formulated by outstanding German mathematician A. Sommerfeld in 1912. In 1934, V. Kupradze managed to substantiate this principle mathematically. He proved the uniqueness of solutions of the basic external boundary value problems for the oscillation equation and reduced these problems to the solution of Fredholm type integral equations. He showed the existence of a

solution under sufficiently general conditions. Ten years later, the same result was obtained by H. Weyl. Important results in this direction were also obtained by F. Rellich, I. Vekua, V. Magnus and D. Avazashvili.

2. Electromagnetic wave diffraction problems.

A series of V. Kupradze's works are devoted to the investigation of diffraction of electromagnetic sinusoidal waves around an arbitrary plane contour. These problems were considered by V. Sternberg, H. Freudental and other researchers. V. Kupradze made essential use of the method of integral equations. Of the previous results special mention should be made of A. Sommerfeld's result for domains of special type. The result obtained by Viktor Kupradze in 1938 was awarded the prize at the All-Union Competition of Young Scientists. It was included into the well-known V. Smirnov's university course on higher mathematics and translated into nearly all languages of the world.

3. Basic boundary value problems of statics and stationary oscillations of the elasticity theory.

To solve these problems, Viktor Kupradze generalized his previously obtained results connected with the Helmholtz equation for a system of stationary oscillation equations of elasticity. He proved the uniqueness theorems, constructed solutions of three types, which he called a simple-, a double- and an antenna-layer potential. He investigated the fundamental properties of these potentials and derived jump formulas; he proved theorems analogous to the Lyapunov-Tauber theorem, which state that the normal derivative of a regular harmonic double-layer potential is continuous on the domain boundary. Furthermore, he proved an important fact that the above-mentioned boundary value problems are solvable under quite general conditions. One of the first significant results obtained by V. Kupradze jointly with S. Sobolev concerns the wave propagation on the elastic body-fluid interface. The existence of a wave of a new type was established by mathematical means.

To solve the basic boundary value problems of statics and steady-state oscillations of the elasticity theory, V. Kupradze developed

the method by which the solution of these problems is reduced to the solution of a system of singular integral equations. Thus it became possible to create a theory that was as complete as the existing theory for classical Dirichlet and Neumann boundary value problems. An example of the application of this method is V. Kupradze's investigation of the first, second and mixed basic boundary value problems for piecewise-inhomogeneous elastic bodies. He showed that the solution of these problems can be reduced to the solution of a system of well-defined linear functional equations and, in some cases, of a system of singular integral equations of the so-called normal type. The latter system was proved to be solvable for arbitrary boundary values in the case of the first basic and mixed boundary value problems, while for the second boundary value problem it was necessary to introduce an additional assumption that the principal vector and the principal moment are equal to zero. V. Kupradze showed other applications of the method. Of particular interest is the result obtained by V. Kupradze for mixed boundary value problems in the case of static and stationary oscillations of a two-dimensional anisotropic elastic body. He reduced the solution of these problems to the solution of a system of singular integral equations of the well-defined normal type.

4. Simple and multiple singular integral equations and their applications.

Each essential result obtained in this direction contributed to the progress in the investigation of important problems of mathematical physics whose solution was reduced to the solution of singular integral equations (or a system of equations) of the above-mentioned type. Significant results in the theory of such integral equations were obtained by F. Gakhov, I. Vakua, V. Kupradze, S. Mikhlin, N. Muskhelishvili, their numerous disciples and other researchers. In 1935, in his doctoral thesis V. Kupradze used this approach to investigate for the first time a three-dimensional problem of diffraction of an elastic plane sinusoidal wave. Some other important results obtained by V. Kupradze in this direction include: the theorem about the equivalence of integral equations of some

type, the refined and simplified proof of the well-known theorem of F. Noether, the new method developed on the basis of the well-known results of S. Mikhlin and G. Giraud for the solution of a system of multiple singular integral equations which V. Kupradze afterwards applied to boundary value problems of statics and stationary oscillations of the elasticity theory. V. Kupradze managed to construct solutions for a certain class of singular integral equations and systems of equations without solving the Riemann—Hilbert boundary value problem.

5. Refined models of the elasticity theory (thermoelasticity, moment elasticity and other theories).

V. Kupradze investigated the fundamental and special contact and boundary-contact problems of the above-mentioned theories and constructed representations of solutions in the form which makes it possible to realize them numerically with the aid of computers. Modern powerful computers increase the efficiency of such approaches.

6. Approximate solutions of boundary value problems of mathematical physics.

In the early 1960s, by modifying and generalizing Picone's method V. Kupradze found new effective possibilities of constructing approximate solutions for a wide class of boundary value problems of mathematical physics. This method can be used for plane and spatial, basic and mixed boundary value problems of statics and the oscillation theory in the case of homogeneous and piecewise-homogeneous, isotropic and anisotropic bodies. The essence of the method consists in the following: if the boundary of the considered body and the boundary value of the sought solution are assumed to be "sufficiently" smooth, then Green's formula enables one to represent a solution in the explicit form by means of the boundary data of fundamental solutions (or sometimes by means of Green's function) and one auxiliary function that satisfies a certain functional equation in the external domain of the considered body. The method proved to be very promising and topical. In recent decades, the use of computers in research has created wide vistas

for the practical implementation of results of fundamental science. The numerical realization algorithms of the solution of many important problems of mathematical physics and the elasticity theory developed by V. Kupradze and his colleagues were from the very beginning meant for the use of computers. The level of present-day computing facilities makes V. Kupradze's methods of constructing effective solutions even more important. References to these methods are made on a par with the methods of leading scientists of the world.

Rector of the Moscow Institute of Steel and Alloys N. Polusin wrote: "Since 1970, at our institute V.D. has been working on spatial problems of the elasticity theory using the method of integral equations. A lot of problems have been investigated by this method. For instance, computations were performed for unique steel rolling shafts, high pressure chambers used for diamond synthesis, pressure matrices and other equipment."

Georgian physicists are proud today that the so-called method of auxiliary radiators worked out by V.Kupradze, I. Vekua, M. Aleksidze and other leading scientists enjoys popularity in modern investigations – in particular Georgian radio physicists use it to solve modern applied problems of electrodynamics. In the scientific papers of scientists of all developed countries we can find 80000 references to the application of this method. In scientific circles this method is known under different names. In some works it is called the method of Fourier series, the method of decomposition into fundamental solutions, the method of non-orthogonal series and so on. In foreign literature this method is frequently mentioned as the discrete sources method, the generalized multipole technique, Uasura's method and so on without making reference to the original sources.

The rich scientific heritage of V. Kupradze is reflected in his more than 100 works, among which there are 5 monographs:

- Basic Problems of the Mathematical Theory of Diffraction (1935, Leningrad; 1952, Los-Angeles, in English).
- Boundary Value Problems of the Oscillation Theory and In-

- tegral Equations (1950, Moscow; 1956, Berlin, in German).
- The Potential Method in the Theory of Elasticity (1963, Moscow; 1965, Jerusalem, in English).
- Dynamical Problems of the Theory of Elasticity (1963, Amsterdam, in English).
- Three-Dimensional Problems of the Mathematical Theory of Elasticity (co-authors T. Gegelia, M. Basheleishvili and T. Burchuladze (1968, Tbilisi).

The second revised and enlarged edition of the latter monograph was published in Moscow. Its English translation was published in Holland in 1979.

In 1971, the authors of the latter monograph were awarded the State Prize of Georgia. The monograph won the unanimous recognition of the specialists who appreciated its originality, profundity of the results and their importance for the solution of a lot of problems in the related areas. This monograph added to the recognition to the Georgian mathematical school. As time has shown, this work has remained topical to the present day. The same can be said about the entire scientific heritage of V. Kupradze. This is perhaps the best appreciation of the creative work of the scientist.

It is no less important how contemporaries feel about the scientist and what image of him will remain in the memory of people. 28 years have passed since the death of V. Kupradze, but we can say with confidence that his name once again reminds us of his unlimited devotion to people and his work, of his enthusiasm, oratorical skills, pedagogical talent, concern for the future generation, support of any good intentions. Even in the tragic period of his life, he was the person whose best human quality – to be useful to his people – was directed to serving science and the country.

110 years have passed from the day of Viktor Kupradze's birth, but we can say with full confidence that the heritage of Viktor Kupradze, great scientist, public man and son of his Fatherland will leave the trace in the memory of future generations.

ВЫДАЮЩИЙСЯ ДЕЯТЕЛЬ НАУКИ И ГОСУДАРСТВА (Краткий обзор жизни и деятельности Виктора Купрадзе)

Если в двух словах оценивать жизненный путь выдающегося грузинского ученого, общественного и государственного деятеля, академика Виктора Дмитриевича Купрадзе, наверное, следует назвать этот путь "следом неугасающим". Гораздо сложнее в полной мере оценить заслуги этой уникальной личности – великого гражданина, автора основополагающих исследований по некоторым направлениям математики и механики. Он был одним из основателей всемирно известной грузинской математической школы, внес значительный вклад в сокровищницу мировой науки и, одновременно, активно включившись в сложнейшую общественно-политическую жизнь, на протяжении десятилетий верно служил своему народу. Его усилия не прошли бесследно – народ воздал ему должное за заслуги, государственное мышление, заботу по укреплению и развитию государства, просвещению молодого поколения и ответил ему всеобщей любовью.

Формирование неординарных личностных качеств Виктора Купрадзе началось в его семье. Он родился 2 ноября 1903 года в селе Кела (ныне Ниношвили) Ланчхутского района, в семье железнодорожника. Окружающая среда, жизненные правила семьи привили Виктору служение добру, любовь к труду и учебе.

Родители рано заметили разностороннюю одаренность сына и отдали его для учебы в Кутаисское реальное училище. Юноша с самого начала привлек внимание педагогов своим прилежанием, заметными достижениями, чутким отношением к ученикам и педагогам. Усиленное преподавание математики в училище принесло свои плоды и Виктором овладело желание глубоко изучить математику и её применения. Впрочем, он усердно изучал также и литературу, историю и иностранные языки, заботился о самообразовании, интересовался философией, знакомился с периодическими изданиями. Активно участвуя в диспутах на разные темы, развивал свой ораторский дар, культуру мышления.

После окончания школы, по собственному выбору и по совету

педагогов, он продолжил учебу на физико-математическом факультете Тбилисского государственного университета. Примечательно, что в то время поступление в университет происходило на основе собеседования с абитуриентами. Зачисление Виктора Купрадзе решило собеседование с признанным математиком и педагогом Андреем Размадзе.

Тяжелейшая социальная среда 20-х годов прошлого века, необходимость оказания материальной помощи семье, временно отстранили Виктора Купрадзе от университета. Он начинает работать – переводит, занимается репетиторством, работает в редакциях газет и журналов, продолжает изучать языки (русский, немецкий, французский). Не спадает и его общественная активность. В университет В. Купрадзе вернулся в 1922 году. Это - период, когда основанной малочисленной группой грузинских ученых-энтузиастов грузинский университет набирал силы и готовился подняться до уровня ведущих университетов. Уже к 1924 году, по мнению многих ученых мира, маленькая Грузия в виде Тбилисского университета собственными силами создала мощный очаг знания и прогресса. Создавались грузинские учебники по многим областям математики, совершенствовалась культура научного мышления; у молодежи появилась возможность слушать замечательные по форме и содержанию лекции – образцы педагогического искусства. Спустя многие годы, Виктор Купрадзе вспоминал: "Если согласиться с тем, что цель и задачи педагогической деятельности – не только передать молодым конкретные знания, но и подготовить их к вступлению на жизненный путь – с определенным мировоззрением, устремлениями, то педагогическая деятельность Андрея Размадзе ставила перед собой именно такие цели и прекрасно добивалась их". В такой творческой среде начиналось формирование Виктора Купрадзе как ученого и педагога.

Одаренный и разумный юноша своим упорством в учебе быстро добился признания профессоров и преподавателей. Пророческими оказались сказанные о нем слова Андрея Размадзе: "Интересный юноша, способный и трудолюбивый. Далеко пойдет". Можно сказать, что Виктор Купрадзе, как ученый, формировался главным

образом в сотрудничестве с выдающимся грузинским математиком Николаем Ивановичем Мусхелишвили и под влиянием его научных трудов. Увлеченность прикладными аспектами математики и, в особенности, осознание перспектив решения физических задач с использованием математического аппарата, переросли в непоколебимое решение начинающего ученого – он выбирает направление прикладной математики и уже в студенческие годы завоевывает имя весьма успешного студента. Он активно участвует в научном семинаре. Примечательно, что вместе с ним этим семинаром начинали свою карьеру прославленные грузинские математики: Илья Векуа, Владимир Челидзе и др. Он сотрудничал также с известными математиками Георгием Николадзе и Арчилом Харадзе. К периоду студенчества относится и первый научный труд В. Купрадзе – в нем он изучил предложенную Николаем Мусхелишвили задачу: "Функции Грина, Клейна и Неймана для некоторых простых контуров". Работа была опубликована в Сообщениях Тбилисского государственного университета в 1928 году. Позднее Николай Мусхелишвили так характеризовал своего молодого коллегу: "В период студенчества он проявлял ярко выраженную способность к самостоятельной работе. Он основательно изучил различные вопросы математики и механики".

По окончании университета, в 1928 году, подающий надежды молодой исследователь по рекомендации А. Размадзе и Н. Мусхелишвили был зачислен в аспирантуру. Он стал ассистентом А. Размадзе по математическому анализу и ассистентом Н. Мусхелишвили по теоретической механике. Он начинает работать в Тбилисском политехническом институте – читает лекции. При характеристике аспиранта Виктора Купрадзе его научный руководитель Николай Мусхелишвили отмечал: "Аспирант весьма успешно проработал основные предметы, проявляя всегда способность к самостоятельному, творческому и критическому мышлению. Я могу с уверенностью сказать, что из В.Д.Купрадзе выйдет выдающийся специалист по прикладной математике". Из-за бедственного материального положения аспиранта и реальной ситуации в Тбилиси, создание для него таких условий было невозможно. По мнению Николая Мусхелишвили, аспирантура Академии наук Советского

Союза была на тот момент наилучшим выходом из сложившейся ситуации – страна получила бы выдающегося ученого.

В 1930 году состоялась командировка в Ленинград, в аспирантуру Физико-математического института Академии наук СССР. Учеба в ленинградской аспирантуре стала естественным продолжением начатой в Тбилиси учебы. Его работой руководили академики Алексей Крылов и Владимир Смирнов. Виктор Купрадзе оказался в окружении молодых математиков и механиков: С. Соболева, Л. Канторовича, С. Христиановича, С. Михлина, Г. Голузина и других. Учеба и научная работа в Институте сейсмостойкости, только что созданном в системе Академии наук, быстро принесла результат – первый же научный труд, выполненный вместе с Сергеем Соболевым, оказался весьма важным. В этой работе изучена одна актуальная задача теории колебания, касающаяся распространения волны в земной коре в результате землетрясения. Разумеется, этот вопрос был актуален для установления сейсмостойкости сооружений. В работе математическими исследованиями была обнаружена поверхностная волна нового типа, возникающая в результате возмущения на границе раздела упругого тела и жидкости. Работа вызвала большую заинтересованность как в Советском Союзе, так и за его пределами. Это направление исследований оказалось весьма плодотворным. За этим трудом последовал цикл работ В. Купрадзе, посвященный вопросам дифракции электромагнитных волн. Автору этих результатов в 1938 году была присуждена премия на всесоюзном конкурсе молодых ученых. Николай Мухелишвили, внимательно следивший за научным прогрессом своего молодого коллеги, так оценил эти работы: "В. Купрадзе получил решение особо важной и трудной проблемы дифракции. Эта задача стояла более ста лет, но её общее решение до работ В. Купрадзе получено не было. Сейчас мы имеем очень простое решение этой очень сложной задачи".

Полученные результаты легли в основу докторской диссертации Виктора Купрадзе. В 1935 году, после успешной защиты диссертации в Математическом институте им. В.А. Стеклова АН СССР, ему была присуждена научная степень "Доктора математики".

Отдельно следует отметить общественную, педагогическую и

организационную деятельность Виктора Купрадзе в 30-е годы. В Ленинграде тоже заметили многостороннее общее образование, педагогический талант, удивительную чуткость, способность рационально планировать рабочее время, упорядоченность, степенность 29-летнего грузинского ученого и вовлекли его в активную академическую и организационную деятельность. Его назначают ученым секретарем Математического института им. В.А.Стеклова, он становится старшим научным сотрудником Института. Примечательно, что это произошло в то время, когда директором Института был всемирно известный великий русский математик Иван Виноградов, а в Институте работали Николай Мухелишвили, Владимир Смирнов, Михаил Лаврентьев, Сергей Соболев и другие знаменитые математики. В.Купрадзе читал лекции в высших учебных заведениях Москвы и Ленинграда. При его активном участии был основан впоследствии знаменитый журнал "Успехи Математических Наук". Он был избран членом редколлегии журнала. В 1934 году он – секретарь и член редакционной комиссии Оргкомитета Второго Всесоюзного съезда математиков. Во время переноса Всесоюзной Академии наук – этой сложной структуры – из Ленинграда в Москву еще раз проявились большие организаторские возможности Виктора Купрадзе.

30-е годы XX века были одним из решающих периодов для успешного развития грузинской математической школы. Для решения организационных и академических проблем нужны были усилия и Виктора Купрадзе – уже известного ученого, организатора науки и общественного деятеля. В 1936 году В. Купрадзе возвращается в Тбилиси (хотя остается и сотрудником Математического Института им. В.А.Стеклова) и вместе с И. Векуа и Н. Мухелишвили руководит организацией в Грузии Математического института. Его назначают первым директором этого института. Его приглашают также на должность профессора в Тбилисский государственный университет и в Индустриальный институт. С 1937 года его научная, педагогическая и общественная деятельность продолжается только в Грузии.

Вторая мировая война и для Грузии была очень тяжелой. Каждый обязан был внести свою лепту в общенародное дело. Виктор Купрадзе

свою широкую эрудицию, душевный порыв использовал для защиты Родины. Несмотря на то, что мог воспользоваться "бронею", он согласился на специальное задание и вскоре начал работать в Крыму заместителем редактора фронтовой газеты – на немецком языке готовил агитационный материал для распространения в стане противника. Фактически он находился в ареале тяжелых боевых действий. Жизнь в таких условиях облегчалась мыслями о научных проблемах, которые ждали своего разрешения. После тяжелейших событий, в 1943 году, Виктор Купрадзе демобилизуется и возвращается в Грузию. Его назначают проректором по научной части в Тбилисском государственном университете, где он широко развертывает научную и педагогическую деятельность, основывает семинар по теории электромагнитных волн и пространственным задачам теории упругости.

В 1944-1953 годах В. Купрадзе – министр просвещения Грузии. Выдающийся ученый с богатым жизненным опытом стимулировал развитие просвещения в Грузии, направлял одаренную молодежь в ведущие научные центры, способствовал созданию новых очагов просвещения.

Велик был его вклад в повышение уровня преподавания и квалификации учителей в средней школе. В 1946 году школы с семилетним и десятилетним преподаванием были реформированы, соответственно, в восьмилетние и одиннадцатилетние. В школах ввели изучение истории и географии Грузии, издали соответствующие учебники, осуществили ряд мероприятий в направлении разностороннего развития учащихся. Действенная помощь была оказана и педагогам. Хорошо было известно требовательное и одновременно чуткое отношение Виктора Купрадзе к профессии педагога. Он сам был великолепным образцом блестящего педагога и благодарного ученика.

В 1954-1958 годах В. Купрадзе – ректор Тбилисского государственного университета. Он руководит обновлением научного и учебного процесса в университете, возглавляет кафедру дифференциальных и интегральных уравнений. Одновременно руководит кафедрой высшей математики в Грузинском

политехническом институте. Все высшие учебные заведения желали максимально включать его высокую эрудицию и чутье для решения насущных проблем.

Вернемся к событиям, имевшим место с 40-х годов. В 1943 году Виктору Купрадзе было присвоено звание Заслуженного деятеля науки и техники. В 1946 году его избирают действительным членом Академии наук Грузии, с 1948 года – он член Президиума Академии, с 1963 года – академик-секретарь Отделения математики и физики АН ГССР. В 1962-1966 годах он президент Грузинского математического общества, в 1980 г. его избирают членом Национального комитета советских математиков. Виктор Дмитриевич был членом редколлегий ряда международных высокорейтинговых научных журналов. Его приглашали для чтения курса лекций в ведущие научные центры США, Польши, Германии и других стран. В 1981 году его избрали почетным гражданином г. Тбилиси. На протяжении многих лет В. Купрадзе занимал и высокие партийные и государственные посты (например, в 1954-1963 гг. был Председателем Верховного Совета Грузии), ему доверяли представлять страну на высочайших международных форумах. Заслуги Виктора Купрадзе неоднократно отмечались государственными наградами – он был награжден 6 высшими орденами и множеством медалей. Все свои звания, общественную активность, все трибуны он рассматривал как рычаги для усилий, которые нужно было приложить для развития государства и науки, воспитания будущего поколения.

Несмотря на такую общественную нагрузку, Виктор Купрадзе, благодаря строго организованному распорядку дня, обретенной в молодости трудовой закалке и, что самое главное, исключительной одаренности, на протяжении всей жизни углублял научную деятельность, искал новые направления исследований, собирал вокруг себя молодых ученых и формировал их как самостоятельных, успешных исследователей. Такими усилиями создавалась значительная составная часть прославленной грузинской математической школы, признанной ведущими математиками мира.

Научное наследие академика В. Купрадзе посвящено исследованию некоторых основных вопросов теории дифференциальных и

интегральных уравнений математической физики. Вкратце изложим эти вопросы.

1. Принцип излучения и граничные задачи колебания, вопросы существования и единственности решений.

Основные граничные задачи для уравнения колебания, т.е. уравнения Гельмгольца, в случае бесконечных областей впервые были исследованы (полностью) Виктором Купрадзе. При решении этих задач существенную роль играет т.н. принцип излучения, изложенный в 1912 году выдающимся немецким математиком А. Зоммерфельдом. В 1934 году В. Купрадзе смог математически обосновать этот принцип. Он доказал положение о единственности решений основных внешних граничных задач для уравнения колебания, а затем смог свести эти задачи к решению интегральных уравнений типа Фредгольма и при достаточно общих условиях показал существование решения. Г. Вейль тот же результат подобным методом получил спустя 10 лет. В этом направлении значительные результаты получены также в работах Ф. Релиха, И. Векуа, В. Магнуса, Д. Авазшвили и др.

2. Задачи дифракции электромагнитных волн

Один цикл работ В. Купрадзе посвящен исследованию дифракции электромагнитных синусоидальных волн вокруг произвольного плоского контура. Эти задачи активно рассматривались также В. Штернбергом, Х. Фройденталем и другими. В исследованиях В. Купрадзе существенно применяется метод интегральных уравнений. Из предшествующих результатов, в первую очередь, нужно отметить результат А. Зоммерфельда для областей специального типа. Результат, полученный В.Купрадзе, в 1938 году был отмечен премией на всесоюзном конкурсе молодых ученых. Он вошел в известный университетский курс по высшей математике В. Смирнова, который переведен почти на все языки мира.

3. Основные граничные задачи статики и стационарных колебаний теории упругости

При решении указанных задач Виктор Купрадзе обобщил полученные им ранее результаты, связанные с уравнением Гельмгольца для системы уравнений стационарных колебаний

теории упругости. Доказаны теоремы единственности. Для решения основных граничных задач этой системы построены решения трех типов. Купрадзе назвал их потенциалами, соответственно, простого слоя, двойного слоя и антенного слоя. Он исследовал основные свойства этих потенциалов: установил т.н. формулы скачков; доказал теоремы, аналогичные теореме Ляпунова-Таубера о непрерывности на границе области нормальной производной обыкновенного гармонического потенциала двойного слоя; затем доказал важное положение о разрешимости названных граничных задач при довольно общих условиях. К работам этого направления принадлежит один из первых значительных результатов, полученных В. Купрадзе совместно с С.Соболевым, который касается распространения волны на поверхности раздела упругого тела и жидкости. В работе математическими исследованиями установлено существование волны нового типа.

Для решения основных граничных задач статики и стационарных колебаний теории упругости В.Купрадзе создал метод, по которому решение этих задач сводится к решению системы сингулярных интегральных уравнений. Таким образом, стало возможным создание такой же полной теории, какая существовала для классических граничных задач Дирихле и Неймана. Образцом применения этого метода является исследование Виктором Купрадзе первой, второй и смешанной основных граничных задач для кусочно-неоднородных упругих тел. Он доказал, что решение этих граничных задач сводится к решению системы определенных линейных функциональных уравнений, а в некоторых случаях – системы сингулярных интегральных уравнений т.н. нормального типа. Доказывается, что последняя система разрешима для произвольных граничных значений в случае первой основной и смешанной граничных задач, а в случае второй основной граничной задачи понадобится дополнительное условие – равенство нулю главного вектора и главного момента. Показаны и другие применения этого метода. Особо следует отметить общий результат, полученный В.Купрадзе для смешанных граничных задач как в случае статических, так и стационарных колебаний плоского анизотропного упругого тела. В представ-

лении их решения присутствует решение системы сингулярных интегральных уравнений определенного нормального типа.

4. Простые и кратные сингулярные интегральные уравнения и их применения

Каждое значительное продвижение в этом направлении обуславливало продвижение и в исследовании важных задач математической физики, т.к. решение последних часто сводилось к решению сингулярных интегральных уравнений (или системы уравнений) указанного типа. Весьма значительные результаты в теории интегральных уравнений такого типа получены Ф.Гаховым, И.Векуа, В.Купрадзе, С.Михлиным, Н.Мухелишвили, их многочисленными учениками и рядом других исследователей. В 1935 году, в своей докторской диссертации, В.Купрадзе таким подходом впервые исследовал трехмерную задачу дифракции упругой плоской синусоидальной волны. Отметим некоторые важные результаты, полученные В.Купрадзе в этом направлении: положение об эквивалентности интегральных уравнений некоторых видов, уточненное и упрощенное доказательство известных теорем Ф.Нетера, создание на основе известных результатов С.Михлина и Ж.Жиро нового метода для решения системы кратных сингулярных интегральных уравнений, который он впоследствии применил в граничных задачах статики и стационарных колебаний теории упругости. В.Купрадзе смог построить решения для определенного класса сингулярных интегральных уравнений и систем уравнений без решения граничной задачи Римана-Гильберта.

5. Уточненные модели теории упругости (термоупругость, моментная теория упругости и др.)

Виктором Купрадзе исследованы основные и специальные контактные и гранично-контактные задачи указанных теорий; разработаны представления решений в таком виде, который с применением вычислительной техники дает возможность численной реализации. Эффективность таких подходов еще более повышается применением современных мощных компьютерных систем.

6. Приближенные решения граничных задач математической физики

В начале 60-х годов прошлого века Виктор Купрадзе модифицированием и обобщением одного известного метода (метод Пиконе) выявил новые эффективные возможности построения приближенных решений для широкого класса граничных задач математической физики. Этот метод можно использовать для плоских и пространственных, основных и смешанных граничных задач, задач статики и колебания в случае однородных и кусочно-однородных, изотропных и анизотропных тел. Суть метода в следующем: если граница рассматриваемого тела и заданное на нем граничное значение искомого решения "достаточно гладкие", тогда формула Грина дает возможность представить решение в явном виде с помощью граничных данных фундаментальных решений (иногда функции Грина) и одной вспомогательной функции, которая удовлетворяет определенному функциональному уравнению во внешней области данного тела. Следует отметить, что указанный метод оказался весьма перспективным и, одновременно, актуальным. В последние десятилетия использование в научных исследованиях вычислительной техники создало широкие возможности для внедрения достижений фундаментальной науки. Разработанные Виктором Купрадзе и его коллегами алгоритмы численной реализации решений многих важных задач математической физики и теории упругости изначально предполагали использование вычислительной техники. Уровень нынешних компьютерных возможностей делает еще более значительным методы Купрадзе по построению эффективных решений. Эти методы упоминаются рядом с методами ведущих ученых мира.

Ректор Московского института стали и сплавов П.Полусин писал: "В нашем институте с 1970 года работают над пространственными задачами теории упругости методом интегральных уравнений В.Д.Купрадзе. Этим методом исследовано множество прикладных задач. Например, рассчитаны уникальные прокатные валы; камеры высокого давления, которые используются для синтеза алмаза; пресовые матрицы и др."

Ведущие грузинские физики сегодня с гордостью заявляют, что в современных исследованиях удивительно популярен разработанный

В. Купрадзе, И.Векуа, М.Алексидзе и другими учеными т.н. "метод вспомогательных излучателей", приуроченный грузинскими радиофизиками к решению современных задач прикладной электродинамики. В научных работах ученых всех ведущих стран можно обнаружить 80 000 ссылок, посвященных этим задачам. Следует также учесть, что в научных кругах этот метод упоминается под разными названиями. А именно, в признанных первоисточниками работах указаны – "Метод рядов Фурье", "Метод разложения на фундаментальные решения", "Метод неортогональных рядов". В зарубежной литературе, часто без указания первоисточника, этот метод упоминается как "Метод дискретных источников" ("Discrete sources method"), "Обобщенная мультипольная техника" ("Generalized multipole technique"), "Метод Яшуура" ("Yasuura's method") и т.д.

Весьма плодотворное научное наследие Виктора Купрадзе представлено в более чем 100 его работах. Из них выделим 5 монографий:

- "Основные задачи математической теории дифракции" (1935 г., Ленинград; 1952 г., Лос-Анджелес, на англ. яз.).

- "Граничные задачи теории колебаний и интегральные уравнения" (1950 г., Москва; 1956 г., Берлин, на немецк. яз.).

- "Метод потенциала в теории упругости" (1963 г., Москва; 1965 г., Иерусалим, на англ. яз.).

- "Динамические задачи теории упругости" (1963 г., Амстердам, на англ. яз.).

- "Трехмерные задачи математической теории упругости" (соавторы: Т.Гегелиа, М.Башелейшвили, Т.Бурчуладзе, 1968 г., Тбилиси; 1976 г., второе переработанное и дополненное издание, Москва; 1979 г., Амстердам, на англ. яз.).

Авторы последней монографии в 1971 году удостоились Государственной премии Грузии. Монография получила единодушное признание специалистов, отмечались её уникальность, глубина результатов и их значение для решения множества вопросов смежных областей. Эта монография принесла новое признание грузинской математической школе. Как показало время, этот труд остается актуальным и по сей день. То же самое можно сказать и

обо всем научном наследии Виктора Купрадзе. Наверное, это и есть наилучший индикатор для оценки творчества ученого.

Не менее важно, как воспринимают ученого современники и каким останется он в памяти народа. Прошло 28 лет после смерти Виктора Купрадзе, но с уверенностью можно сказать, что его имя вновь напоминает нам о его безграничной преданности народу и своему делу, об энтузиазме, интеллигентности, ораторском искусстве, педагогическом таланте, заботе о будущем поколении, поддержке любых добрых начинаний. Напоминает о личности, которого, даже в самый трагический период его жизни, высшее человеческое чувство – быть полезным своему народу – вернуло к служению науке и государству.

Прошло 110 лет со дня рождения Виктора Купрадзе. Будущее еще более ярко выявит ценность творческого наследия выдающегося сына своего отечества.

Гурам Гогишвили

ვ. კუპრაძის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის ძირითადი თარიღები

- 1903 წლის 2 ნოემბერს** დაიბადა ლანჩხუთის რაიონის სოფ. ნინოშვილში (ყოფილი სოფ. ყელა).
- 1911–1920 წწ.** სწავლობდა ქუთაისის რეალურ სასწავლებელში.
- 1921–1927 წწ.** იყო თანამშრომელი და შემდგომ რედაქტორი გაზეთებისა: „იუნოშესკაია პრავდა“, „მოლოდოი რაბოჩი“, „ახალ-გაზრდა კომუნისტი“.
- 1922–1927 წწ.** სწავლობდა ტფილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში ფიზიკა-მათემატიკის ფაკულტეტზე.
- 1927–1930 წწ.** ტფილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტისა და საქართველოს ინდუსტრიული ინ-ტის მათემატიკური ანალიზისა და მექანიკის კათედრის ასისტენტი.
- 1930–1933 წწ.** სსრ კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის ვ. სტეკლოვის სახ. მათემატიკის ინ-ტის ასპირანტია (ქ. ლენინგრადში).
- 1933–1935 წწ.** სსრ კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის ვ. სტეკლოვის სახ. მათემატიკის ინ-ტის უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი და სწავლული მდივანია.
- 1935 წ.** დაიცვა სადოქტორო დისერტაცია თემაზე: „ელექტრომაგნიტური ტალღის დიფრაქციის თეორიის სასაზღვრო ამოცანები“.
- 1935–1941 წწ.** მუშაობდა სსრ კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის საქართველოს ფილიალის მათემატიკის ინ-ტის დირექტორად. პარალელურად ხელმძღვანელობდა თბილისის სახელმწიფო უნ-ტის დიფერენციალურ და ინტეგრალურ განტოლებათა კათედრას და საქართველოს ინდუსტრიული ინ-ტის უმაღლესი მათემატიკის კათედრას.
- 1939 წ.** მიენიჭა პროფესორის წოდება.
- 1941–1943 წწ.** მსახურობდა საბჭოთა არმიის რიგებში – სამხედრო გაზეთის „ზოლდატენვარჰაიტ“-ის რედაქციის პასუხისმგე-

ბელი მდივანი.

- 1943 წ.** მიენიჭა საქართველოს სსრ მეცნიერებისა და ტექნიკის დამსახურებული მოღვაწის წოდება.
- 1943–1944 წწ.** თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პრორექტორია სამეცნიერო ნაწილში.
- 1943–1979 წწ.** ხელმძღვანელობდა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დიფერენციალურ და ინტეგრალურ განტოლებათა კათედრას.
- 1944 წ.** დაჯილდოვდა მედლით „კავკასიის დაცვისათვის“.
- 1944–1953 წწ.** მუშაობდა საქართველოს სსრ განათლების მინისტრად.
- 1945 წ.** დაჯილდოვდა მედლებით: „მამაცური შრომისათვის 1941–1945 წწ. დიდ სამამულო ომში“, „გერმანიაზე გამარჯვებისათვის 1941–1945 წწ. დიდ სამამულო ომში“.
- 1946 წ.** აირჩიეს საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილ წევრად. დაჯილდოვდა ლენინის ორდენით.
- 1946–1963 წწ.** საქართველოს კპ ცკ წევრია.
- 1947 წ.** მონაწილეობს „აზიისა და აფრიკის ხალხთა“ კონგრესზე ქ. დელიში. – კითხულობს ლექციებს დელის უნივერსიტეტში.
- 1947–1985 წწ.** საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდიუმის წევრია.
– საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს ყველა მოწვევის დეპუტატია.
- 1949–1952 წწ.** აირჩიეს სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს დეპუტატად.
- 1951 წ.** დაჯილდოვდა შრომის წითელი დროშის ორდენით.
- 1954–1958 წწ.** თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რექტორია.
- 1954–1963 წწ.** საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს თავმჯდომარეა.
- 1955 წ.** გაგზავნილ იქნა დელეგატად გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური ასსამბლეის X სესიაზე.
- 1960 წ.** დაჯილდოვდა საპატიო ნიშნის ორდენით.
– კითხულობდა ლექციებს ბუდაპეშტის უნივერსიტეტში.

- 1962 წ.** არჩეულ იქნა საქართველოს მათემატიკოსთა საზოგადოების პირველ პრეზიდენტად.
- 1963–1981 წწ.** საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის მათემატიკისა და ფიზიკის განყოფილების აკადემიკოს-მდივანია.
- 1965 წ.** დაჯილდოვდა საიუბილეო მედლით „1941–1945 წწ. დიდ სამამულო ომში გამარჯვების 20 წელი“.
- 1965 წლიდან** გარდაცვალებამდე ქართული საბჭოთა ენციკლოპედიის მთავარი სარედაქციო კოლეგიის წევრია.
- 1966 წ.** დაჯილდოვდა შრომის წითელი დროშის ორდენით მეორედ.
- 1966, 1970 წწ.** კითხულობდა ლექციებს პოლონეთის სახალხო რესპუბლიკაში.
- 1967 წ.** დაჯილდოვდა საიუბილეო მედლით „სსრ კავშირის შეიარაღებული ძალების 50 წელი“.
- 1967–1976 წწ.** კითხულობდა ლექციებს გერმანიის ფედერაციულ რესპუბლიკაში.
- 1967–1975 წწ.** სსრკ-გდრ-ის მეგობრობის საზოგადოების საქართველოს განყოფილების თავმჯდომარეა.
- 1970 წ.** დაჯილდოვდა საიუბილეო მედლით „მამაცური შრომისათვის ვ. ი. ლენინის დაბადების 100 წლისთავის აღსანიშნავად“.
– კითხულობდა ლექციებს გერმანიის დემოკრატიულ რესპუბლიკაში.
- 1971 წ.** დაჯილდოვდა ლენინის ორდენით მეორედ.
– მიენიჭა საქართველოს სსრ სახელმწიფო პრემია „მეცნიერებისა და ტექნიკის“ დარგში.
– საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის XXIV ყრილობის დელეგატი.
- 1973 წ.** დაჯილდოვდა ოქტომბრის რევოლუციის ორდენით.
- 1976 წ.** აირჩიეს სსრ კავშირის თეორიული და გამოყენებითი მექანიკის ნაციონალური კომიტეტის წევრად.
- 1977 წ.** აირჩიეს საერთაშორისო საზოგადოების „მათემატიკის მე-

თოდები მექანიკაში“ პრეზიდიუმის წევრად.

– აირჩიეს სსრ კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის პლასტიკურობისა და სიმტკიცის სამეცნიერო საბჭოს ბიუროს წევრად.

1980 წ. აირჩიეს საბჭოთა მათემატიკოსების ნაციონალური კომიტეტის წევრად.

1981 წ. აირჩიეს თბილისის საპატიო მოქალაქედ.

1983 წ. დაჯილდოვდა ლენინის ორდენით მესამედ.

– დაჯილდოვდა სამკერდე ნიშნით „საბჭოთა კავშირის კომუნისტურ პარტიაში ყოფნის 50 წელი“.

1985 წ. 25 აპრილს გარდაიცვალა.

1995 წ. ხდის ხეობაში (ყაზბეგის რ-ნი) 3865 მ სიმაღლის უსახელო პიკს „ვიქტორ კუპრადის პიკი“ ეწოდა.

ვიქტორ კუპრადის შრომები და წერილები
Viktor Kupradze's Works and Articles
Научные труды и статьи В. Купрадзе

1929

1. Green-ისა, Neuman-ისა და Klein-ის ფუნქციების განსაზღვრა ზოგიერთი მარტივი არისათვის // ტფილ. უნ-ტის მოამბე. - ტ. 9. - 1929. - გვ. 219-240.

არის ცალკე ამონაბეჭდი.

1930

2. К вопросу о распространении упругих волн на границе двух упругих сред с различными упругими свойствами // Труды Сейсмологического ин-та АН СССР. - 1930. - № 10. - С. 1-23. - Рез. англ.

Соавт. С. Л. Соболев.

Имеется отд. отт.

3. Über die Fortpflanzung der elastischen Schwingungen in Festen Medien // Труды Международной сейсмической конференции в Ленинграде. - Л., 1930. - С. 131-137.

Имеется отд. отт.

1933

4. О функциях Mathie-Hankel'я // Труды физико-математического ин-та им. В. А. Стеклова АН СССР. - 1933. - Т. 4. - С. 77-86.

Имеется отд. отт.

5. Difrazione della onde elastiche sopra un contorno ellittico // Atti della reale Accademia Nazionale dei Lincei. - 1933. - Ser. XI. - Vol. XVIII. - Fas. 3-4. - PP. 130-139.

1934

6. Интегральные уравнения для электромагнитных волн // Доклады АН СССР, 1934. - Т. 1. - № 4. - С. 161-165. - Текст парал. нем.

Integralgleichungen für elektromagnetische Wellen // Доклады АН СССР, 1934. – Т. 1. – № 4. – С. 166. – Парал. текст.

7. Метод интегральных уравнений в теории дифракции // Математический сборник. – 1934. – Т. 41. – Вып. 4. – С. 561–581. – Рез. нем.

Имеется отд. отт.

8. Некоторые задачи дифракции в теории упругости // Труды физико-математического ин-та им. В. А. Стеклова АН СССР. – 1934. – Т. 5. – С. 295–350.

Имеется отд. отт.

9. О «Принципе излучения» А. Зоммерфельда // Доклады АН СССР. – 1934. – Т. 1. – № 2. – С. 52–55. – Текст парал. нем.

Über das “Ausstrahlungsprinzip” von A. Sommerfeld // Доклады АН СССР. – 1934. – Т. 1. – № 2. – С. 55–58. – Парал. текст.

10. Решение краевых задач уравнений Гельмгольца в исключительных случаях // Доклады АН СССР. – 1934. – Т. 2. – № 9. – С. 521–524. – Текст парал. нем.

Lösung von Randwertproblemen für Helmholtz’sche Gleichungen in den ausgenommenen Fällen // Доклады АН СССР. – 1934. – Т. 2. – № 9. – С. 524–526. – Парал. текст.

11. Теоремы существования и единственности в теории дифракции // Доклады АН СССР. – 1934. – Т. 1. – № 5. – С. 235–238. – Текст парал. нем.

Existenzbeweis und Eindeutigkeitstheorem in der Diffraktionstheorie // Доклады АН СССР. – 1934. – Т. 1. – № 5. – С. 238–240. – Парал. текст.

1935

12. Метод интегральных уравнений в теории дифракции // Математический сборник. – 1935. – Т. 41. – Вып. 4. – С. 561–581.

13. Обобщенный «принцип излучения» в теории упругости // Доклады АН СССР. – 1935. – Т. 2. – № 1. – С. 14–17. – Текст парал. нем.

Das verallgemeinerte “Ausstrahlungsprinzip” in der Elastizitätstheorie // Доклады АН СССР. – 1935. – Т. 2. – № 1. – С. 17–19. – Парал. текст.

Имеется отд. отт.

14. Основные задачи математической теории дифракции (Установившиеся процессы). – Л.-М.: Главная редакция общетехнической лит-ры, 1935. – 111 с.

15. Теорема единственности в стационарных краевых задачах теории упругости // Доклады АН СССР. – 1935. – Т. 2. – № 2. – С. 100–102. – Текст парал. нем.

Das Eindeigkeitstheorem in den Randwertaufgaben der stationären Elastizitätstheorie // Доклады АН СССР. – 1935. – Т. 2. – № 2. – С. 102–104. – Парал. текст.

1936

16. პროფ. ი. მაროს ხსოვნას: [ნეკროლოგი] // მეცნიერების მოამბე. – 1936. – № 1. – გვ. 195–196. – ხელმოწერა: ვ. გორდელაძე, ვ. ორაგველიძე, ვ. კუპრაძე, ა. ხარაძე, ა. ჯანელიძე და სხვ.

17. О некоторых сингулярных интегральных уравнениях математической физики // Успехи математических наук. – 1936. – Вып. 2. – С. 196–237.

Имеется отд. отт.

18. Распространение электромагнитных волн в неоднородной среде // Доклады АН СССР. – 1936. – Т. 1(X). – № 1 (78). – С. 6–8.

19. Теорема единственности в краевых задачах стационарной теории упругости // Труды Тифл. ун-та. – 1936. – Т. 2. – С. 256–272.

Имеется отд. отт.

1937

20. К исследованию электромагнитных колебаний в плоском неоднородном поле // Доклады АН СССР. – 1937. – Т. XVI. – № 3. – С. 173–176.

21. Распространение электромагнитных волн в неоднород-

ной среде // Труды Тбил. математического ин-та. – 1937. – Т. 1. – С. 115–123. – Рез. нем.

Имеется отд. отт.

22. Решение общей задачи дифракции электромагнитных волн // Труды Тбил. математического ин-та. – 1937. – Т. 2. – С. 143–162. – Рез. нем.; Доклады АН СССР. – 1937. – Т. XVI. – № 1. – С. 31–34.

Имеется отд. отт.

1938

23. Zur Frage der Ausbreitung elektromagnetischer Wellen in einem inhomogenen ebenen Medium // *Compositio Mathematica*. – 1938. – Vol. 6. – Fac. 2. – P. 228–234.

1939

24. მოწინავე მეცნიერების მწვერვალებისაკენ!: [ახალი შრომები და გამოკვლევები მათემატიკურ მეცნიერებათა დარგში] // კომუნისტი. – 1939. – 1 მაისი. – გვ. 3.

25. Некоторые новые приложения теории резольвенты в граничных задачах теории потенциала // Доклады АН СССР. – 1939. – Т. XXIII. – № 1. – С. 7–14.

26. Олимпиада юных математиков // Заря Востока. – 1939. – 3 июля. – С. 3.

1940

27. К решению задачи Дирихле для многосвязной области // Сообщения Груз. филиала АН СССР. – 1940. – Т. 1. – № 8. – С. 569–571.

28. Теорема взаимности в радиотелеграфии // Сообщения Груз. филиала АН СССР. – 1940. – Т. 1. – № 8. – С. 573–576.

Имеется отд. отт.

29. Теорема единственности в теории распространения электромагнитных гармонических колебаний в неоднородном трехмерном пространстве // Сообщения Груз. филиала АН СССР. – 1940. – Т. 1. – № 1. – С. 35–41. – Рез. нем.

Соавт. Д. З. Авазшвили.

1941

30. მტერი უღმობლად გავანადგუროთ // კომუნისტური აღზრდისათვის. – 1941. – № 6. – გვ. 32.

31. К теории интегральных уравнений с интегралом в смысле главного значения по Коши: Сообщение 1-е // Сообщения АН Груз. ССР. – 1941. – Т. 2. – № 1–2. – С. 23–28. – Библиогр.: с. 28.

Имеется отд. отт.

32. К теории интегральных уравнений с интегралом в смысле главного значения по Коши: Сообщение 2-е // Сообщения АН Груз. ССР. – 1941. – Т. 2. – № 3. – С. 227–232.

Имеется отд. отт.

33. К теории интегральных уравнений с интегралом в смысле главного значения по Коши // Сообщения АН Груз. ССР. – 1941. – Т. 2. – № 7. – С. 587–596. – Рез. груз.

34. О проблеме эквивалентности в теории особых интегральных уравнений // Сообщения АН Груз. ССР. – 1941. – Т. 2. – № 9. – С. 793–798. – Рез. груз.

Имеется отд. отт.

35. Радостный день: [К организации АН Груз. ССР] // Заря Востока. – 1941. – 25 янв. – С. 2.

36. Теорема взаимности в беспроводной телеграфии // Известия Груз. индустриального ин-та им. С. М. Кирова. – 1941. – Кн. 14. – С. 103–108.

1942

37. Об одной формуле композиций сингулярных интегралов // Труды Тбил. ун-та. – 1942. – Т. XXIII. – С. 159–164.

Имеется отд. отт.

1943

38. К теории систем сингулярных интегральных уравнений // Труды Груз. индустриального ин-та им. С. М. Кирова. – 1943. – № 15. – с. 2–13.

39. Письмо в редакцию: [По поводу статьи Векуа И. Н. «О некоторых основных свойствах метагармонических функций». – Сообщения АН Груз. ССР, 1943, Т. 4, № 4] // Сообщения АН Груз. ССР. – 1943. – Т. 4. – № 7. – С. 733–734.

40. Теоремы Noether-а для систем особых интегральных уравнений // Труды Груз. индустриального ин-та им. С. М. Кирова. – 1943. – № 1(15). – С. 315–321. – Рез. груз.

Имеется отд. отт.

1944

41. საქართველოს სკოლები ახალი სასწავლო წლის წინ // ბოლშევიკი. – 1944. – № 8–9. – გვ. 73–84.

42. ქართული ენის ახალი სახელმძღვანელოები // კომუნისტი. – 1944. – 22 სექტ. – გვ. 3.

43. ყოველმხრივ მომზადებული შევხვედეთ ახალ სასწავლო წელს // კომუნისტი. – 1944. – 11 ივლ. – გვ. 2.

1945

44. ანდრია რაზმაძე: შესავალი სიტყვა // წგ. : ანდრია რაზმაძე. მოხსენებები, წაკითხული ა. რაზმაძის ხსოვნისადმი მიძღვნილ საჯარო სხდომაზე 1944 წ. 21 ოქტომბერს. – თბ.: სახელგამი, 1945. – გვ. 7–20.

45. ნიკოლოზ ბარათაშვილის ცხოვრება და შემოქმედება: [მოხსენება წაკითხული ნ. ბარათაშვილის გარდაცვალების 100 წლისთავის იუბილეს აღსანიშნავ თბილისის პარტიული, საბჭოთა და პროფკავშირული აქტივის საზეიმო სხდომაზე 1945 წ. 21 ოქტომბერს] // მნათობი. – 1945. – № 10. – გვ. 59–74.

46. სკოლის მუშაობის ზოგიერთი საკითხი გამოცდების პირველი შედეგების მიხედვით // ბოლშევიკი. – 1945. – № 5. – გვ. 17–22.

47. Некоторые новые теоремы об уравнении колебаний и их применения в граничных задачах // Труды Тбил. ун-та. – 1945. – Т. XXVI. – Сер. А: Математ.-естествен. науки. – С. 1–11. – Рез. груз.

48. Радужно встретим учителей, демобилизованных из Красной Армии: [Беседы с руководящими работниками народного просвещения: А. И. Борисовой, В. Д. Купрадзе, У. Т. Контюковым, Г. И. Савиным] // Учительская газета. – 1945. – 11 июля. – С. 1.

48^a. Экзамены в школах союзных республик: Беседы с наркоматами просвещения [В. Д. Купрадзе и др.] // Учительская газета. – 1945. – 13 июня. – С. 1.

1946

49. ახალი სასწავლო წელი და სახალხო განათლების ორგანოების ამოცანები // სახალხო განათლება. – 1946. – 5 სექტ. – გვ. 2.

50. ახალი სასწავლო წელი და ჩვენი ამოცანები // კომუნისტი. – 1946. – 5 სექტ. – გვ. 3.

51. ბავშვთა თვითმოქმედების რესპუბლიკური ოლიმპიადისათვის: [მზადება] // კომუნისტი. – 1946. – 13 ივლ. – გვ. 3.

52. თერთმეტწლიანი სკოლა // კომუნისტი. – 1946. – 8 მაისი. – გვ. 2.

53. რაც შეიძლება უკეთ ისწავლეთ, ძვირფასო ბავშვებო! // ნორჩი ლენინელი. – 1946. – 5 სექტ. – გვ. 2, სურ-ით.

54. სასწავლო-სააღმზრდელო მუშაობის გაუმჯობესების ამოცანები // წგ-ში: საქართველოს სსრ მასწავლებელთა რესპუბლიკური კონფერენცია / (საქართველოს სსრ განათლების სამინისტრო // სახალხო განათლება. – 1946. – გვ. 13–47.); სახალხო განათლება. – 1946. – 11 იანვ. – გვ. 3, სურ-ით.

55. სახალხო განათლების უდიდესი აღმავლობის წლები: [1921–1945] // სახალხო განათლება. – 1946. – 24 თებ. – გვ. 2, სურ-ით.

56. სიტყვა: [კამათზე საქართველოს სსრ სახალხო მეურნეობის აღდგენისა და განვითარების 1946–1950 წლების ხუთწლიანი გეგმის შესახებ მოხსენების გამო] // კომუნისტი. – 1946. – 13 აგვ. – გვ. 3; Заря Востока. – 1946. – 9 авг. – С. 3.

Речь: [на прениях по докладу о пятилетнем плане восстановления и развития народного хозяйства Грузинской ССР на 1946–1950 годы] // Комунисти. – 1946. – 13 авг. – С. 3; Заря Востока. – 1946. – 9 авг. – С. 3.

57. შესავალი სიტყვა // წგნ.: საქართველოს სსრ მასწავლებელთა რესპუბლიკური კონფერენცია / საქართველოს სსრ განათლების სამინისტრო // სახალხო განათლება. – 1946. – გვ. 6–12.

58. К итогам республиканской олимпиады детского творчества // Заря Востока. – 1946. – 3 авг. – С. 2.

59. Культура Советской Грузии // Учительская газета. – 1946. – 23 февр. – С. 3.

60. Что мы делаем для укрепления средней школы // Учительская газета. – 1946. – 12 июня. – С. 2.

1947

61. ახალი ამოცანების წინაშე: (სასწავლო წლის დაწყების გამო) // სახალხოზრდა კომუნისტი. – 1947. – 2 სექტ. – გვ. 2.

62. ახალი სასწავლო წლისათვის მზადების ამოცანების შესახებ: (წერილი ამოღებულია საქ. სსრ განათლების მინისტრის ამხ. ვ. კუპრამის მოხსენებიდან საქ. სსრ სახალხო განათლების ხელმძღვანელ მუშაკთა 4 ივლისის თათბირზე) // სახალხო განათლება. – 1947. – 10 ივლ. – გვ. 2.

63. გადაუდებელი ამოცანები: [სასკოლო მუშაობის დარგში] // სახალხო განათლება. – 1947. – 21 აგვ. – გვ. 1.

64. სახალხო განათლების შემდგომი მძლავრი აღმავლობისათვის: [სიტყვა საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს მეორე სესიაზე] // სახალხო განათლება. – 1947. – 24 ივლ. – გვ. 2.

65. სიტყვა: [საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის 1947 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის დამტკიცებაზე და საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის 1946 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების ანგარიშის დამტკიცებაზე] // კომუნისტი. – 1947. – 24 ივლ. – გვ. 4; Заря Востока. – 1947. – 24 июля. – С. 2.

Речь: [Об утверждении государственного бюджета на 1947 год Грузинской ССР и об исполнении государственного бюджета Груз. ССР за 1946 год] // Коммунисти. – 1947. – 24 июля. – С. 4; Заря Востока. – 1947. – 24 июля. – С. 2.

66. სკოლის ამოცანები // კომუნისტი. – 1947. – 3 სექტ. – გვ. 3.

67. Вместо заключительного слова: [В. Д. Купрадзе о своем письме «О преподавании русского языка в национальной школе» // Учительская газета. – 1947. – 18 июля. – С. 2] // Учительская газета. – 1947. – 4 окт. – С. 2.

68. О преподавании русского языка в национальной школе // Учительская газета. – 1947. – 19 июля. – С. 2.

1948

69. ბავშვთა შემოქმედების დღესასწაული // სახალხო განათლება. 1948. – 29 ივლ. – გვ. 3.

70. დრეკადობის თეორიის პირველი ძირითადი დინამიკური სასაზღვრო ამოცანის ამოხსნა // საქ. სსრ მეცნ. აკადემიის მოამბე. – 1948. – ტ. 9. – № 2. – გვ. 99–105. – პარალ. გამოც. რუს.

Решение **основной граничной задачи в смещениях для колебаний упругой среды** // Сообщения АН Груз. ССР. – 1948. – Т. 9. – № 2. – С. 99–105. – Парал. изд.

71. სკოლის ამოცანები გამოცდების წინ // კომუნისტი. – 1948. – 20 აპრ. – გვ. 2; სახალხო განათლება. – 1948. – 22 აპრ. – გვ. 1.

72. უმაღლესი კვალიფიკაციის ტექნიკური კადრებისათვის // სახლგაზრდა კომუნისტი. – 1948. – 27 ივლ. – გვ. 2.

73. ჩვენი გაზეთის საბრძოლო ამოცანები // სახალხო განათლება. – 1948. – 27 ოქტ. – გვ. 2.

74. Доказательство теорем существования для основных, динамических граничных задач теории упругости / Научная сессия Тбил. гос. ун-та (31 мая–5 июня 1948 г.): План работы и тезисы докладов. – Тб.: Изд-во Тбил. ун-та, 1948. – С. 5.

75. Наши конкретные начинания: [Создание при сельских школах участков высоких урожаев] // Учительская газета. – 1948. – 10 июня. – С. 2.

76. Праздник детского творчества: [О третьей республиканской олимпиаде] // Заря Востока. – 1948. – 23 июля. – С. 2.

77. Что показали экзамены в средней школе // Заря Востока. – 1948. – 27 июня. – С. 2.

78. Школы Грузии в новом учебном году // Заря Востока. – 1948. – 31 авг. – С. 3.

79. Школы Грузии перед учебным годом // Известия. – 1948. – 21 авг. – С. 2.

1949

80. ახალი წარმატებებით ვუპასუხოთ მაღალ ჯილდოს // სახალხო განათლება. – 1949. – 10 მარტი. – გვ. 2.

81. გამოცდების შედეგები საქართველოს სკოლებში // კომუნისტი. – 1949. – 5 ივლ. – გვ. 2.

82. დრეკადობის თეორიის პირველი ძირითადი დინამიკური სასაზღვრო ამოცანა // საქ. სსრ მეცნ. აკადემიის მოამბე. – 1949. – ტ. 10. – № 1. – გვ. 3–8. – პარალ. გამოც. რუს.

Пространственная динамическая задача теории упругости с заданными смещениями на границе // Сообщения АН Груз. ССР. – 1949. – Т. 10. – № 1. – С. 3–8. – . Парал. изд.

83. დრეკადი ტანის რხევის მეორე ძირითადი სასაზღვრო ამოცანის ამოხსნა // საქ. სსრ მეცნ. აკადემიის მოამბე. – 1949. – ტ. 10. – № 5. – გვ. 259–264. – პარალ. გამოც. რუს.

Пространственная динамическая задача теории упругости с заданными напряжениями на границе // Сообщения АН Груз. ССР. – 1949. – Т. 10. – № 5. – С. 259–264. – Парал. изд.

84. მასწავლებელთა არმია გაამართლებს ბელადის ნდობას // კომუნისტი. – 1949. – 21 დეკ. – გვ. 6.

85. სიტყვა: [საქართველოს კპ(ბ) მე-14 ყრილობაზე. კამათი საქართველოს კომუნისტური პარტიის (ბოლშევიკების) ცენტრალური კომიტეტის და სარევიზიო კომისიის საანგარიშო მოხსენებათა გამო] // კომუნისტი. – 1949. – 9 თებ. – გვ. 3; Заря Востока. – 1949. – 10 февр. – С. 2.

Речь: [на 14-м съезде КП(б) Грузии. Прения по отчетному докладу Центрального Комитета КП(б) Грузии и Ревизионной комиссии] // Комунисти. – 1949. – 9 февр. – С. 3; Заря Востока. – 1949. – 10 февр. – С. 2.

86. სიტყვა: [საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს მე-2 მოწვევის მე-4 სესიაზე. კამათი საქართველოს სსრ 1949 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ და საქართველოს სსრ 1947 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების შესახებ მოხსენების გამო] // კომუნისტი. – 1949. – 21 აპრ. – გვ. 3; Заря Востока. – 1949. – 21 апр. – С. 3.

Речь: [на 4-й сессии Верховного Совета Грузинской ССР второго созыва. Прения по докладу о Государственном бюджете Грузинской ССР на 1949 год и об исполнении Государственного бюджета Грузинской ССР за 1947 год] // Комунисти. – 1949. – 21 апр. – С. 3; Заря Востока. – 1949. – 21 апр. – С. 3.

87. სკოლების ამოცანების შესახებ 1949–1950 სასწავლო წელს // სახალხო განათლება. – 1949. – 25 აგვ. – გვ. 3–4.

88. ქართველი ახალგაზრდობის გაგზავნის შესახებ მოსკოვისა და ლენინგრადის უმაღლეს ტექნიკურ სასწავლებლებში // კომუნისტი. – 1949. – 5 აგვ. – გვ. 1.

89. Пространственная задача колебаний упругого тела с заданными смещениями на границе // Доклады АН СССР. – 1949. – Т. 67. – № 2. – С. 233–236.

90. С новыми силами за учебу // Заря Востока. – 1949. – 3 сент. – С. 3.

91. Школы Грузии готовятся к учебному году // Молодой сталинец. – 1949. – 4 авг. – С. 1.

1950

92. გამოსაშვები გამოცდების წინ // კომუნისტი. – 1950. – 19 მაისი. – გვ. 3.

93. სახალხო განათლების შემდგომი აღმავლობისათვის // სახალხო განათლება. – 1950. – 19 ივლ. – გვ. 2.

94. სიტყვა: [კამათზე საქართველოს სსრ 1950 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების შესახებ და საქართველოს სსრ 1948 და 1949 წლების სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების შესახებ მოხსენების გამო] // კომუნისტი. – 1950. – 19 ივლ. – გვ. 3; Заря Востока. – 1950. – 18 июля. – С. 3.

Речь: [на прениях по докладу о Государственном бюджете Груз. ССР на 1950 год и об исполнении Государственного бюджета Груз. ССР за 1948–1949 годы] // Комунисти. – 1950. – 19 июля. – С. 3; Заря Востока. – 1950. – 18 июля. – С. 3.

95. „ტყის დღე“ და სკოლის ამოცანები // სახალხო განათლება. – 1950. – 6 აპრ. – გვ. 1.

96. ქართველი ახალგაზრდები რუსეთის უმაღლეს სასწავლებლებში // ახალგაზრდა კომუნისტი. – 1950. – 11 ივლ. – გვ. 2.

97. ქართველი ახალგაზრდობა მიდის მოსკოვისა და ლენინგრადის უმაღლეს ტექნიკურ სასწავლებლებში // კომუნისტი. – 1950. – 9 ივლ. – გვ. 1.

98. Граничные задачи теории колебаний и интегральные уравнения. – М.-Л.: Гос. изд-во технико-теоретической лит-ры, 1950. – 280 с., с черт.

99. К дальнейшему подъему грузинской школы // Учительская газета. – 1950. – 20 мая. – С. 2.

100. Министерство и сельская школа // Учительская газета. – 1950. – 30 дек. – С. 2.

101. Порадуйте любимую Родину хорошими отметками // Молодой сталинец. – 1950. – 20 мая. – С. 3.

102. Развитие народного образования в Грузинской ССР // Народное образование. – 1950. – № 2. – С. 41–48.

103. Эффективное решение некоторых задач теории упругости / Расширенная научная сессия Тбил. математического ин-та им. А. М. Размадзе. 26–28. I. 1950. План работы сессии и тезисы докладов. – Тб.: Изд-во АН Груз. ССР, 1950. – С. 14.

1951

104. საბჭოთა საქართველოს სახალხო განათლება // სახალხო განათლება. – 1951. – 25 თებ. – გვ. 2.

105. სიტყვა: [საქართველოს ალკკ XVIII ყრილობაზე] // ახალგაზრდა კომუნისტი. – 1951. – 3 თებ. – გვ. 7.

106. სკოლის მუშაკთა ამოცანების შესახებ 1951–1952 სასწავ-

ლო წელს // სახალხო განათლება. – 1951. – 22 აგვ. – გვ. 1–2.

107. ქართული ენისა და ლიტერატურის სწავლების მდგომარეობა და ამოცანები ი. ბ. სტალინის საენათმეცნიერო მოძღვრების საფუძველზე // სახალხო განათლება. – 1951. – 11 ივლ. – გვ. 2.

108. Закрепить достигнутое, добиваться еще лучших успехов: [Об итогах учебного года] // Заря Востока. – 1951. – 14 июня. – С. 3.

109. На основе учения И. В. Сталина о языке. Первые шаги перестройки в школе // Заря Востока. – 1951. – 20 июня. – С. 3.

110. Некоторые новые замечания к теории сингулярных интегральных уравнений // Труды Тбил. ун-та. – 1951. – Т. 42. – С. 1–23.

П111. Речь: [на XX Тбилисской городской конференции КП(б) Грузии. Прения по отчетному докладу Тбилисского городского комитета КП(б) Грузии] // Заря Востока. – 1951. – 18 янв. – С. 3.

112. Речь: [на прениях по докладу о Государственном бюджете Грузинской ССР на 1951 год и об исполнении Государственного бюджета Грузинской ССР за 1950 год] // Заря Востока. – 1951. – 21 апр. – С. 3.

1952

113. სახალხო განათლება საბჭოთა საქართველოში 30 წლის-თაზე // პედაგოგიკურ მეცნიერებათა სამეცნიერო-კვლევითი ინტის შრომები. – 1952. – ტ. 8–9. – გვ. 3–20.

114. ი. ბ. სტალინის საენათმეცნიერო შრომების საფუძველზე // სახალხო განათლება. – 1952. – 18 ივნ. – გვ. 2.

115. ქართველი ახალგაზრდობის სწრაფვა მოსკოვისა და ლენინგრადის უმაღლეს ტექნიკურ სასწავლებლებში // კომუნისტი. – 1952. – 18 ივლ. – გვ. 2.

116. Сталинское учение о языке и советская школа // Заря Востока. – 1952. – 20 июня. – С. 2.

117. Fundamental problems in the mathematical theory of diffraktion. – Los Angeles, 1952.

1953

118. Граничные задачи теории установившихся упругих колебаний // Успехи математических наук. – 1953. – Т. 8. – Вып. 3. – С. 21–74.

1954

119. ანიზოტროპული დრეკადი ტანის თეორიის ახალი ინტეგრალური განტოლებები // საქ. სსრ მეცნ. აკადემიის მოამბე. – 1954. – ტ. XV. – № 6. – გვ. 407–414. – პარალ. გამოც. რუს.

თანაავტ. მ. ბაშელეიშვილი.

Новые интегральные уравнения теории упругости анизотропных тел // Сообщения АН Груз. ССР. – 1954. – Т. XV. – № 6. – С. 407–414. – Парал. изд.

Соавт. М. О. Башелейшвили.

120. ანიზოტროპული ტანის დრეკადობის თეორიის ახალი ინტეგრალური განტოლებები და მათი გამოყენება სასაზღვრო ამოცანების ამოსახსნელად // საქ. სსრ მეცნ. აკადემიის მოამბე. – 1954. – ტ. XV. – № 7. – გვ. 495–502. – პარალ. გამოც. რუს.

თანაავტ. მ. ბაშელეიშვილი.

Новые интегральные уравнения анизотропной теории упругости и их применение для решения граничных задач // Сообщения АН Груз. ССР. – 1954. – Т. XV. – № 7. – С. 495–502. – Парал. изд.

Соавт. М. О. Башелейшвили.

121. ახალი ამოცანების წინაშე: [ახალი სასწავლო წლის დაწყებასთან დაკავშირებით] // ახალგაზრდა სტალინელი (თბილ. უნ-ტის ორგანო). – 1954. – 3 სექტ. – გვ. 2.

122. მუშაობის შემდგომი გაუმჯობესებისათვის // სახალხო განათლება. – 1954. – 1 სექტ. – გვ. 1.

1955

123. სახელოვანი ორასი წლისთავი: [მოსკოვის მ. ვ. ლომონოსოვის სახ. სახელმწიფო უნივერსიტეტი] // სახალხო განათლება. – 1955. – 11 მაისი. – გვ. 2.

124. Готовить кадры молодых специалистов // Заря Востока. – 1955. – 11 сент. – С. 3.

1956

125. სიტყვა: [საქართველოს კომუნისტური პარტიის XVII ყრილობაზე საქართველოს კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტისა და სარევიზიო კომისიის საანგარიშო მოხსენებათა გამო] // კომუნისტი. – 1956. – 27 იანვ. – გვ. 2; Заря Востока. – 1956. – 26 янв. – С. 2.

Речь: [на XVII съезде Коммунистической партии Грузии по отчетному докладу ЦК КП Грузии и Ревизионной комиссии] // Коммунисти. – 1956. – 27 янв. – С. 2; Заря Востока. – 1956. – 26 янв. – С. 2.

126. Растут ряды советской интеллигенции // Заря Востока. – 1956. – 2 ноябр. – С. 3.

127. Randwertaufgaben der Schwingungstheorie und Integralgleichungen – Berlin: Veb Deutscher verlag der Wissenschaften, 1956. – 239 s.

1957

128. საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსებს, უმაღლეს სასწავლებელთა პროფესორებსა და ლექტორებს, მწერლებს, მსახიობებს, მხატვრებს, კინომუშაკებს, კომპოზიტორებს, საქართველოს მეცნიერებისა და კულტურის ყველა მოღვაწეს: [მიმართვა ოქტომბრის რევოლუციის მე-40 წლისთავზე] // კომუნისტი. – 1957. – 18 ოქტ. – გვ. 1. – ხელმოწერა: ნ. მუსხელიშვილი, ვ. კუპრაძე, ი. აბაშიძე და სხვ.

1958

129. კადრების აღზრდის ძლიერი კერა: [თბილ. უნ-ტი] // კომუნისტი. – 1958. – 18 თებ. – გვ. 2-3.

130. ჩემი მცირედი წვლილი: [საუბარი გაზ. „თბილისის“ მკითხველებთან] // თბილისი. – 1958. – 17 ოქტ. – გვ. 3, სურ-ით.

131. О некоторых новых работах по математической теории

უპრუგოსტი ვ ტბილისსკომ უნივერსიტეტე // ტრუდუ III ვსესოიუნოზნო მათემატიკესკო სვჲზდუ. მოსკვა, იუნუ-იუნუ 1956. ტ. III. ობზორნუ დოკლადუ. – მ.: იზდ-ვო ან სსსრ, 1958. – ს. 453–462.

132. რეჩუ: [ნუ XXVII კონფერენციუ ტბილისსკოი გოროდსკოი ორგანიზაციუ კპ გრუზიუ. პრენიუ პო ოტჩეტნუ მ დოკლადუ გოროდსკოი კომიტეუ პარტიუ ი რევიზიონნოი კომისიუ] // ტბილისი. – 1958. – 18 იანვ. – ს. 2.

1959

133. არაერთგვაროვანი დრეკადი ტანების სასაზღვრო ამოცანების თეორიისათვის. ეკვივალენტობის ძირითადი თეორემა // საქ. სსრ მეცნ. აკადემიის მოამბე. – 1959. – ტ. 22. – № 4. – გვ. 401–408. – პარალ. გამოც. რუს.

К теории граничных задач для неоднородных упругих тел. Основная теорема эквивалентности // Сообщения АН Груз. ССР. – 1959. – Т. 22. – № 4. – С. 401–408. – Парал. изд.

134. დრეკადობის თეორიის სასაზღვრო ამოცანების შესახებ უზნობრივ-არაერთგვაროვანი ტანებისათვის. ძირითადი განტოლებების გამოყვანა // საქ. სსრ მეცნ. აკადემიის მოამბე. – 1959. – ტ. XXII. – № 2. – გვ. 129–136. – პარალ. გამოც. რუს.

О краевых задачах теории упругости для кусочно-неоднородных тел. Вывод основных уравнений // Сообщения АН Груз. ССР. – 1959. – Т. 22. – № 2. – С. 129–136. – Парал. изд.

135. დრეკადობის თეორიის სასაზღვრო ამოცანების შესახებ უზნობრივ-არაერთგვაროვანი ტანებისათვის. არსებობის თეორემის დამტკიცება // საქ. სსრ მეცნ. აკადემიის მოამბე. – 1959. – ტ. 22. – № 3. – გვ. 265–271. – პარალ. გამოც. რუს.

О краевых задачах теории упругости для кусочно-неоднородных тел. Доказательство теоремы существования // Сообщения АН Груз. ССР. – 1959. – Т. 22. – № 3. – С. 265–271. – Парал. изд.

136. დრეკადობის თეორიის სასაზღვრო ამოცანების შესახებ უზნობრივ-არაერთგვაროვანი ტანებისათვის // საქ. სსრ მეცნ. აკადემიის მოამბე. – 1959. – ტ. 22. – № 5. – გვ. 521–528. – პარალ. გამოც. რუს.

არის ცალკე ამონაბეჭდი.

О краевых задачах теории упругости для кусочно-неоднородных тел / Сообщения АН Груз. ССР. – 1959. – Т. 22. – № 5 – С. 521–528. – Парал. изд.

Имеется отд. отт.

137. კიდევ ერთი ბრწყინვალე გამარჯვება: [მესამე კოსმოსური რაკეტის გაშვების შესახებ] // თბილისი. – 1959. – 8 ოქტ. – გვ. 1; Заря Востока. – 1959. – 7 окт. – С. 1.

Блестящая победа советской науки: [О полете третьей космической ракеты] // Тбилиси. – 1959. – 8 окт. – С. 1; Заря Востока. – 1959. – 7 окт. – С. 1.

138. Новые граничные задачи теории упругости // Труды Тбил. ун-та. – Т. 76. – Серия математических наук. – 1. – 1959. – С. 1–41. – Рез. груз.

139. Предисловие // В кн.: Асатиани Л. Г. Новые арифмотаблицы для хоз. предприятий экон., с.-х. и техн. вузов и техникумов. – Тб.: Цодна, 1959. – С. V–VI.

1960

140. О краевых задачах теории упругости для кусочно-неоднородных сред // Труды Всесоюзного совещания по дифференциальным уравнениям. Ереван, ноябрь 1958 г. – Ереван: Изд-во АН Армянской ССР, 1960. – С. 102–106.

1961

141. საბჭოთა მეცნიერების ახალი ტრიუმფი: [კლანეტა ვენერაზე კოსმოსური რაკეტის გაშვების შესახებ] // კომუნისტი. – 1961. – 14 თებ. – გვ. 1.

142. საოცარია! ჩვენი ინტერვიუ: [ო. გაგარინის კოსმოსში წარმატებით გაფრენის გამო] // კომუნისტი. – 1961. – 13 აპრ. – გვ. 3.

143. Великая победа: [о запуске космической станции к планете Венера] // Заря Востока. – 1961. – 14 февр. – С. 1.

144. Страна энтузиастов // Заря Востока. – 1961. – 27 сент. – С. 1, с портр.

1962

145. Метод сингулярных интегральных уравнений в пространственной теории упругости // Труды Всесоюзного съезда по теоретической и прикладной механике (27 января–3 февраля 1960 г.): (Обзорные доклады). – М.-Л.: Изд-во АН СССР, 1962. – С. 374–383.

146. Об одном методе приближенного решения некоторых дифракционных задач / Второй Всесоюзный симпозиум по дифракций волн. Горький, 7–13 июня 1962 г. Аннотации докладов. – М.: Изд-во АН СССР, 1962. – С. 5–7.

147. Сингулярные интегральные уравнения и граничные задачи теории упругости // Труды Тбил. ун-та. – Серия механико-математических наук. – 1962. – Т. 84. – С. 63–75. – Рез. груз.

1963

148. სასაზღვრო ამოცანების ამოხსნის ერთი მიახლოებითი მეთოდის შესახებ // საქ. სსრ მეცნ. აკადემიის მოამბე. – 1963. – ტ. 30. – № 5. – გვ. 529–535. – პარალ. გამოც. რუს.

თანაავტ. მ. ალექსიძე.

Об одном приближенном методе решения некоторых граничных задач // Сообщения АН Груз. ССР. – 1963. – Т. 30. – № 5. – С. 529–535. – Парал. изд

Соавт. М. А. Алексидзе.

149. Методы потенциала в теории упругости. – М.: Физматгиз, 1963. – 472 с.

150. Общая смешанная граничная задача теории упругости и теории потенциала // Сообщения АН Груз. ССР. – 1963. – Т. 32. – № 1. – С. 27–34. – Рез. груз. – Библиогр.: с. 34.

Соавт. Т. В. Бурчуладзе.

151. Подвиг ученого: [Е. К. Харадзе] // Заря Востока. – 1963. – 17 марта. – С. 2.

Соавт. В. Джапиашвили.

152. Слово о учителе: К 100-летию со дня рождения русского ученого А. Н. Крылова // Вечерний Тбилиси. – 1963. – 15 авг. – С. 3.

153. *Dinamical problems in elasticity*. – Amsterdam: North-Holland Publishing company, 1963. – 259 s. – (N. Sneddon and R. Hill Editors. *Progress in Solid Mechanics*. – Vol. III).

1964

154. Метод функциональных уравнений для приближенного решения некоторых граничных задач // *Журнал вычислительной математики и математической физики*. – 1964. – Т. 4. – № 4. – С. 683–715.

Соавт. М. А. Алексидзе.

155. О приближенном решении предельных задач математической физики / Третий Всесоюзный симпозиум по дифракции волн. Тбилиси, 24–30 сентября 1964 г. Рефераты докладов. – М.: Наука, 1964. – С. 110–113.

156. [О работе III Всесоюзного симпозиума по дифракции волн] // *Вечерний Тбилиси*. – 1964. – 24 сент. – С. 1, с портр.

157. Об одном методе приближенного решения предельных задач математической физики // *Журнал вычислительной математики и математической физики*. – 1964. – Т. 4. – № 6. – с. 1118–1121.

158. *Русский Архимед: К 100-летию со дня рождения В. А. Стеклова* // *Вечерний Тбилиси*. – 1964. – 9 янв. – С. 2.

1965

159. Во имя гуманизма: [О полете корабля «Восход-2»] // *Заря Востока*. – 1965. – 20 марта. – С. 3.

160. Методы потенциала в теории упругости // В кн.: *Приложения теории функций в механике сплошной среды. Труды Международного симпозиума в Тбилиси 17–23 сентября 1963 г. Т. 1. Механика твердого тела*. – М.: Наука, 1965. – С. 211–216.

161. О полноте некоторых классов функций // *Сообщения АН Груз. ССР*. – 1965. – Т. 37. – № 2. – С. 257–258. – Рез. груз.

162. *Potential methods in the theory of elasticity: Israel Program for Scientific Translations*. – Jerusalem, 1965. – 340 p.

1966

163. Вычислительную технику – в производство: [О внедрении методов сетевого планирования и управления в Груз. ССР] // Заря Востока. – 1966. – 3 сент. – С. 3.

Соавт. М. Цуладзе.

164. Методы потенциала в теории упругости: (Лекции на курс-конференции по динамическим проблемам теории упругости в Варшаве в Польской Академии наук, 1966 г.). – Тб., 1966. – 174 с.

С участием Т. В. Бурчуладзе.

165. Metody teorii potencjatu w teorii sprężystości. – Wrocław–Warszawa–Kraków: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich wydawnictwo polskiej Akademii nauk, 1966. – 203 s.

1967

166. კეთილი იყოს!: [გერმანიის დემოკრატიული რესპუბლიკის დღეები საქართველოში] // კომუნისტი. – 1967. – 25 ნოემბ. – გვ. 3.

167. В одном строю, к единой цели: [О культурных связях ГДР и Грузии] // Заря Востока. – 1967. – 25 ноября. – С. 1.

168. О приближенном решении задач математической физики // Успехи математических наук. – 1967. – Т. 22. – Вып. 2. – С. 59–107.

Имеется отд. отт.

169. Об основных теоремах существования пространственной теории упругости // Дифференциальные уравнения. – 1967. – Т. 3. – № 5. – С. 707–721.

1968

170. გისურვებთ ახალ გამარჯვებებს: [ლენინური კომკავშირის 50 წლისთავის გამო] // ახალგაზრდა კომუნისტი. – 1968. – 28 ოქტ. – გვ. 6.

171. გული სიამყით გვევსება: [კოსმოსური ხომალდის „სოიუზ-3“-ის ფრენის შესახებ] // კომუნისტი. – 1968. – 27 ოქტ. – გვ. 1.

172. საქართველოს უნივერსიტეტის 50 წელი // კომუნისტური შრომა (ლანჩხუთი). – 1968. – 19 ოქტ. – გვ. 1.

173. „ქართლის ცხოვრება და ჩვენი სკოლა“: [გამოხმაურება რ. ბარამიძის წერილზე „ქართლის ცხოვრება და ჩვენი სკოლა“. – ლიტერატურული საქართველო, 1968, 15 მარტი] // ლიტერატურული საქართველო. – 1968. – 1 ნომბ. – გვ. 3.

174. На важном направлении: [О работе кафедры дифференциальных и интегральных уравнений Тбил. ун-та] // Вечерний Тбилиси. – 1968. – 24 окт. – С. 3.

175. Трёхмерные задачи математической теории упругости. – Тб.: Изд. Тбил. ун-та, 1968. – 627 с. – Библиогр.: с. 593–606.

Соавт.: Т. Г. Гегелиа, М. О. Башелейшвили, Т. В. Бурчуладзе.

Рец.: Ильин, В.А., Кудрявцев, Л.В. // Дифференциальные уравнения. – 1969. – Т. 5, №2. – С. 395–397.

– Лурье, А.И., Савин, Г.Н., Ворович, И.И. // Прикладная механика. – 1969. – Т. 5, вып.6. – С. 132–133.

1969

176. გაღრმავდა რწმენა: ქართული კულტურის დღეები გერმანიის დემოკრატიულ რესპუბლიკაში // თბილისი. – 1969. – 19 ნოემბ. – გვ. 3.

177. Граничные задачи термоупругости // Дифференциальные уравнения. – 1969. – Т. 5. – № 1. – С. 3–43.

Соавт. Т. В. Бурчуладзе.

178. Некоторые задачи термоупругости, решаемые в квадратах. – I // Дифференциальные уравнения. – 1969. – Т. 5. – № 10. – С. 1735–1761.

Соавт. Т. В. Бурчуладзе.

179. Некоторые задачи термоупругости, решаемые в квадратах. – II // Дифференциальные уравнения. – 1969. – Т. 5. – № 11. – С. 1923–1939.

Соавт. Т. В. Бурчуладзе.

180. [О ленинских днях грузинской науки в Москве]: Ленин-

სკიე დნი ნაუკი გრუზინსკიი სსრ ვ მოსკვე. ნა ვოპროსი კორრესპონდენტა ატვეჩაუტ უჩენიე გრუზიი // ვეჩერნიი ტბილსი. – 1969. – 20 სენტ. – ს. 2, ს ავტოგრაფომ.

181. Über numerische Verfahren der Potential und der Elastizitätstheorie // Zeitschrift für Angewandte Mathematik und Mechanik. – 1969. – V. 49. – N 1/2 – S. 1–9.

1970

182. აკადემიკოსი ოთარ ონიაშვილი // კრ-ში: გამოკვლევები სამშენებლო მექანიკაში. – თბ.: „მეცნიერება“, 1970. – გვ. 5–7.

183. Научный подвиг физиков: [О присуждении Ленинских премий груз. физикам: Т. Асатиани, Г. Чиковани, В. Роинишвили] // Заря Востока. – 1970. – 21 апр. – С. 4.

184. Решение динамических задач теории упругости: Семинар Ин-та прикладной математики Тбил. ун-та. – 3. Аннотации докладов. – Тб., 1970. – С. 67–77. – Рез. груз.

Соавт. Т. В. Бурчуладзе.

185. Wybrane zagadnienia teorii sprężystości i termosprężystości. – Wrocław–Warszawa–Kraków: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich Wydawnictwo. Polskiej Akademii Nauk, 1970. – 348 s.

Соавт.: Т. Г. Gegelia, М. О. Baszeleiszwili, Т. V. Burczuladze.

1971

186. დიადი მოლოდინი: [ინტერვიუ გაზ. „თბილისის“ კორესპონდენტთან] // თბილისი. – 1971. – 29 მარტი. – გვ. 3.

187. გამოჩენილი მათემატიკოსი: [მისალმება კ. მარჯანიშვილისადმი სოციალისტური შრომის გმირის საპატიო წოდების მინიჭებასთან დაკავშირებით] // კომუნისტი. – 1973. – 31 აგვ. – გვ. 2, სურ-ით.

188. [პასუხი გაზ. „სოფლის ცხოვრების“ რედაქციის შეკითხვაზე] // სოფლის ცხოვრება. – 1971. – 30 მარტი. – გვ. 3, სურ-ით.

189. წარმატებები დაგებედოთ: [მილოცვა კოდასა და გორში მეფრინველეობის ფაბრიკის აშენების გამო] // კომუნისტი. – 1971. – 24 დეკ. – გვ. 1.

190. Говорят герой уходящего года: [В. Д. Купрадзе, К. Лорткипанидзе, В. Палиашвили и др.] // Вечерний Тбилиси. – 1971. – 31 дек. – С. 2.

191. Гражданская ответственность ученого // Заря Востока. – 1971. – 30 марта. – С. 2.

192. Доказательство существования и вычисления решений основных смешанных задач динамики трехмерного упругого тела произвольной формы // Труды Тбил. математ. ин-та им. А. М. Размадзе, 3. Сборник работ по уравнениям математической физики, 1971. – С. 23–42. – Рез. груз.

Соавт. Т. В. Бурчуладзе.

193. О математике с позиций логики: [К 70-летию со дня рождения Л. П. Гокиели] // Заря Востока. – 1971. – 4 дек. – С. 4.

194. Слово о большом ученом: [К 80-летию со дня рождения Н. И. Мухелишвили] // Вечерний Тбилиси. – 1971. – 24 сент. – С. 1, с портр.

195. On dynamic problems of the theory of elasticity // In the book: Trends in Elasticity and Thermoelasticity (W. Nowacki Anniv. Volume). – Groningen: Volters-Noordhoff Publishing, 1971. – P. 138–149.

Co-auth. T. V. Burchuladze.

1972

196. დიდი განძი: [კოსმოსური აპარატის „ლუნა-20“ შესახებ] // კომუნისტი. – 1972. – 29 თებ. – გვ. 1.

197. მეგობრობა გზად და ხიდად: საქართველო-გერმანიის დემოკრატიული რესპუბლიკა. კეთილი თანამშრომლობა // კომუნისტი. – 1972. – 20 თებ. – გვ. 3.

198. ჩინებული ორგანიზატორი. ჩვენი ქალაქის ცხოვრების მემკვიდრე: [გაზ. „ახალი კოლხეთის“ დაარსების 50-წლისთავის გამო] // ახალი კოლხეთი (ფოთი). – 1972. – 8 აპრ. – გვ. 2.

199. Думы, замысли, мечты: Слово депутатам // Вечерний Тбилиси. – 1972. – 25 дек. – С. 3.

200. К решению трехмерной смешанной граничной задачи

теории упругости // В. сб.: Механика сплошной среды и родственные проблемы анализа: К 80-летию Н. И. Мусхелишвили. – М.: Наука, 1972. – С. 267–271.

1973

201. გამოჩენილი მათემატიკოსი: [კ. კ. მარჯანიშვილი] // სამშობლო. – 1973. – № 17. – სექტემბერი. – გვ. 2.

202. თაობათა ურღვევი კავშირი: [სიტყვა კომკავშირული აქტივის კრებაზე] // კომუნისტი. – 1973. – 10 ივნ. – გვ. 2.

203. სიტყვა: [საქართველოს კპ ცკ-ის და საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს გაერთიანებულ საზეიმო სხდომაზე მიძღვნილ რესპუბლიკისათვის ხალხთა მეგობრობის ორდენის გადაცემასთან დაკავშირებით] // კომუნისტი. – 1973. – 6 ოქტ. – გვ. 6; **Заря востока.** – 1973. – 6 окт. – с. 4.

Речь: [на совместном торжественном заседании ЦК КП Грузии и Верховного Совета ГССР, посвященное вручению республике ордена Дружбы народов] // Комунисти. – 1973. – 6 окт. – С. 6; **Заря Востока.** – 1973. – 6 окт. – С. 4.

204. შრომით ვადიდოთ სამშობლო!: მიმართვა საქართველოს ქალაქებისა და რაიონების ახალგაზრდობას, ქალიშვილებსა და ჭაბუკებს // სახალხო განათლება. – 1973. – 4 ივლ. – გვ. 1; **Заря Востока.** – 1973. – 30 июня. – С. 4. – ხელმოწერა : ვ. კუპრაძე, ა. მიდიგური და სხვ.

Прославим Родину трудом!: Обращение к молодежи, девушкам и юношам городов и районов Грузии // Сахалхо ганатлеба. – 1973. – 4 июля. – С. 1; **Заря Востока.** – 1973. – 30 июня. – С. 4. – Подписи: В. Купрадзе, А. Дзидзигური и др.

205. „ქართულ მეცნიერებაში აღმავლობას ვხედავ“ / [საუბარი ჩაიწერა ნ. მგელაძემ] // ახალგაზრდა კომუნისტი. – 1973. – 7 ნოემბ. – გვ. 3, სურ-ით.

206. ქართველ მეცნიერთა განცხადება: [ა. დ. სახაროვის შესახებ] // კომუნისტი. – 1973. – 5 სექტ. – გვ. 3. – ხელმოწერა : ვ. დ. კუპრაძე და სხვ.

207. წარმატებით სწავლას გისურვებთ ახალგაზრდა მეგობრებო!: მიმართვა ქ. თბილისის სასწავლებლების მოსწავლეებისა და სტუდენტებისადმი // სახალხო განათლება. – 1973. – 31 აგვ. – გვ. 1; Вечерний Тбилиси. – 1973. – 30 авг. – С. 1. – ხელმოწერა : ნ. მუსხელიშვილი, ი. ვეკუა, ვ. კუპრაძე და სხვ.

Отличной вам учебы, юные друзья!: Обращение к школьникам и студентам, учащимся техникумов и профтехучилищ г. Тбилиси // Сахалхо განათლება. – 1973. – 31 авг. – С. 1; Вечерний Тбилиси. – 1973. – 30 авг. – С. 1. – Подписи: Н. Мухелишвили, И. Векуа, В. Купрадзе и др.

1974

208. სწავლა, შრომა, სიბეჯითე...: საქართველოს სსრ სახალხო მეურნეობის მოწინავეთა, მეცნიერების, კულტურისა და ხელოვნების მოღვაწეთა მიმართვა რესპუბლიკის უმაღლესი სასწავლებლების სტუდენტებისა და ტექნიკუმების მოსწავლეებისადმი // კომუნისტი. – 1974. – 31 აგვ. – გვ. 1; Заря Востока. – 1974. – 31 авг. – С. 2. – ხელმოწერა : ვ. კუპრაძე და სხვ.

Учеба, труд, прилежность...: Обращение к передовикам народного хозяйства, к деятелям науки, культуры и искусства Груз. ССР, к студентам высших учебных заведений и учащимся техникумов республики // Комунисти. – 1974. – 31 авг. – С. 1; Заря Востока. – 1974. – 31 авг. – С. 2. – Подписи: В. Д. Купрадзе и др.

209. უკვდავყოთ სამშობლოსათვის თავდადებულნი: [სამამულო ომში დაღუპულ უნივერსიტეტელთა სახელების უკვდავსაყოფად თბილისის უნივერსიტეტში დიდების მუზეუმის გახსნის შესახებ] // თბილისის უნივერსიტეტი. – 1974. – 5 აპრ. – გვ. 1. – ხელმოწერა: ვ. კუპრაძე, დ. ჯაბიძე, ვ. ცისკარიძე, დ. კობიძე, ზ. შველიძე.

210. Лекции по современным проблемам математической теории упругости. – Тб.: Изд-во Тбил. ун-та, 1974. – 116 с.

1975

211. დროის მოთხოვნა. სამეურნეო ამოცანებს – იდეოლოგიური უზრუნველყოფა: / საუბარი ჩაიწერა ს. ყურაშვილმა // კომუნისტი. – 1975. – 13 აპრ. – გვ. 2.

212. ორიოდ მოგონება: [დიდ სამამულო ომზე] // ლიტერატურული საქართველო. – 1975. – 9 მაისი. – გვ. 2.

213. სიტყვა: [საქართველოს სსრ მეცხრე მოწვევის უმაღლესი საბჭოს პირველ სესიაზე] // კომუნისტი. – 1975. – 28 ივნ. – გვ. 1–4.

214. შრომით ვადიდოთ სამშობლო!: მიმართვა საქართველოს ქალაქებისა და რაიონების ახალგაზრდობისადმი // კომუნისტი. – 1975. – 6 აგვ. – გვ. 2; Заря Востока. – 1975. – 7 авг. – С. 3. – ხელმოწერა: ი. აბაშიძე, ვ. კუპრაძე, ა. ბიძიგური და სხვ.

Прославим Родину трудом!: Обращение к молодежи городов и районов Грузии // Комунисти. – 1975. – 6 авг. – С. 2; Заря Востока. – 1975. – 7 авг. – С. 3. – Подписи: И. Абашидзе, В. Купрадзе, А. Дзидзигური и др.

215. ღვაწლმოსილი მეცნიერი: [მათემატიკოს ა. ხარაძის დაბადების 80 წლისთავის გამო] // კომუნისტი. – 1975. – 31 მაისი. – გვ. 4.

216. ცოდნის ჩირაღდნით – ხუთწლეულის გმირებთან: [ინტერვიუ საქ. სსრ საზ-ბა „ცოდნის“ თბილ. საქალაქო ორგანიზაციის გამგეობის თავჯ-რე ვ. კუპრაძესთან თბილისის საქალაქო ორგანიზაციის IX კონფერენციასთან დაკავშირებით] // თბილისი. – 1975. – 20 მარტი. – გვ. 1.

217. Динамические задачи теории упругости и термоупругости // В Кн.: Современные проблемы математики. Т. 7 / Науч. ред. Р. В. Гамкრелидзе. – М., 1975. – С. 163–294.

Соавт. Т. В. Бурчуладзе.

1976

218. სიხარულით სავსე თასი: [მილოცვა ქართველ ფეხბურთელებს საბჭოთა კავშირის თასის მოპოვებისათვის] // კომუნისტი. – 1976. – 5 სექტ. – გვ. 4.

219. Крупнейший организатор науки: [Памяти Н. И. Мухелишвили] // Вечерний Тбилиси. – 1976. – 19 июля. – С. 3, с портр.

220. Трехмерные задачи математической теории упругости и термоупругости. Классическая и микрополярная теория. Статистика, гармонические колебания, динамика. Основы и методы решения / Под общей ред. В. Д. Купрадзе. – 2-е изд. перераб. и доп. – М.: Наука, 1976. – 663 с.

Соавт.: Т. Г. Гегелиа, М. О. Башелейшвили, Т. В. Бурчуладзе.

1977

221. Взаимодействие ученых и практиков – основа эффективности и качества. Статистические методы – науке, народному хозяйству / Беседу вел Г. Цагарейшвили // Вечерний Тбилиси. – 1977. – 19 марта. – С. 3.

222. Исследователь, организатор, гражданин: [К 70-летию со дня рождения Е. К. Харадзе] // Заря Востока. – 1977. – 30 окт. – С. 3, с портр.

Соавт. В. П. Джапиашвили.

223. Об одном прямом методе решения краевых задач математической физики // В сб.: Проблемы математической физики и вычислительной математики. – М.: Наука, 1977. – С. 195–199.

224. Поддерживаем всем сердцем: [миролюбивую политику КПСС] // Правда. – 1977. – 22 марта. – С. 5.

225. Чудесный сплав таланта и труда: [К 70-летию И. Н. Векуа] // Заря Востока. – 1977. – 24 февр. – С. 3; Литературная Грузия. – 1977. – № 5. – С. 83–85.

Соавт. Е. К. Харадзе.

1978

226. Времен возвышенная связь // Молодежь Грузии. – 1978. – 29 окт. – С. 4.

227. К вопросу о решении внешних задач электродинамики

// В сб.: Комплексный анализ и его приложения: Посвящается академику Илье Несторовичу Векуа к его семидесятилетию. – М.: Наука, 1978. – с. 284–294.

1979

228. ახალი შედეგები დრეკადობის თეორიის სასაზღვრო-საკონტაქტო ამოცანების თეორიაში // საქართველოს სსრ უმაღლესი სასწავლებლების მათემატიკოსთა VIII კონფერენცია. თეზისები. ქუთაისი, 26–30 ივნისი, 1979. – თბ.: თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1979. – გვ. 97.

229. დიადი ანდერძით: [საქართველოს კომკავშირის ლენინის ორდენით დაჯილდოების გამო] // ახალგაზრდა კომუნისტი. – 1979. – 25 ოქტ. – გვ. 2.

230. დროთა შთამაგონებელი კავშირი: [მილოცვა რესპუბლიკის კომკავშირელ ახალგაზრდობას საქ. ალკვ-ს ლენინის ორდენით დაჯილდოების გამო] // თბილისი. – 1979. – 23 ოქტ. – გვ. 1, სურ-ით; კომუნისტი. – 1979. – 23 ოქტ. – გვ. 2.

231. „განთიადის“ რედაქციას: [წინასიტყვაობა წერილისა: შ. ადეიშვილი. არჩილ მეფე და რუსთაველი] // განთიადი. – 1979. – № 3. – გვ. 140.

232. ზეიმზე გვიხმობს სტადიონი: [ფეხბურთში სსრკ 42-ე ჩემპიონატის დაწყების გამო] // ახალგაზრდა კომუნისტი. – 1979. – 24 მარტი. – გვ. 1, 4. – ხელმოწერა: ნ. კეცხოველი, ვ. კუპრაძე, გ. შხვაცაბაია, ნ. გაფრინდაშვილი, მ. გორგაძე.

233. ლაპარაკობენ სამეცნიერო სესიის მონაწილენი: [მოკავშირე რესპუბლიკების მეცნიერებათა აკადემიის სამეცნიერო მოღვაწეობის საკოორდინაციო საბჭოს 36-ე სამეცნიერო სესიის მონაწილეთა ვ. კუპრაძის და სხვ. გამოსვლებიდან] // თბილისი. – 1979. – 7 ივნ. – გვ. 3.

234. მგზნებარე გულით, სიტყვით და საქმით: [საქართველოს კომკავშირის ლენინის ორდენით დაჯილდოების გამო] // კომუნისტი. – 1979. – 13 დეკ. – გვ. 1. – ხელმოწერა: გრ. აბაშიძე, ვ. ანჯაფარიძე... ვ. კუპრაძე და სხვ.

235. მეტად საჭირო, დროული: [გამოხმაურება გაზ. „კომუ-

ნისტის“ ა/წ 24 მარტის ნომერში მოთავსებულ ლ. პონტრიაგინის წერილზე „ეთიკა და არითმეტიკა“ // კომუნისტი. – 1979. – 24 მარტი. – გვ. 3.

236. მოქალაქეობრივი პათოსით: [ი. აბაშიძის დაბადების 70 წლისთავის გამო] // მნათობი. – 1979. – № 11. – გვ. 140.

237. ნათელა იანქოშვილი: [დაბადების 60 წლისთავის გამო] // დროშა. – 1979. – № 3. – გვ. 16.

238. სიტყვა: [საქართველოს კომკავშირის ლენინის ორდენით დაჯილდოებისადმი მიძღვნილ ზეიმზე] // ახალგაზრდა კომუნისტი. – 1979. – 15 დეკ. – გვ. 2.

239. სიტყვა სტუდენტ ახალგაზრდობას // ახალგაზრდა კომუნისტი. – 1979. – 17 მაისი. – გვ. 2. – ხელმოწერა: გ. აბაშიძე, გ. ანჩაბაძე, რ. დვალი... ვ. კუპრაძე და სხვ.

240. ყველა ერთად დავირაზმოთ. გადავაქციოთ თბილისი ბაღნარად // თბილისი. – 1979. – 27 მარტი. – გვ. 2.

241. ფუძემდებელი: [ა. რაზმაძის დაბადების 90 წლისთავის გამო] // კომუნისტი. – 1979. – 22 სექტ. – გვ. 4.

თანავტ.: ლ. მაღნარაძე, თ. ებანოიძე.

242. Вездесущая математика: [К открытию XIII Всес. олимпиады юных математиков в Тбилиси] // Заря Востока, 1979. – 13 апр. – С. 3.

243. Наша общая награда. С орденом Ленина – к новым победам, к новым вершинам!: [Выступление на торжественном собрании, посвященном вручению ордена Ленина Комсомолу Грузии] // Молодежь Грузии. – 1979. – 15 дек. – С. 2.

244. О контактных задачах теории упругости // Всес. конференция по теории упругости. Тезисы докладов. – Ереван: Изд-во АН АССР, 1979. – С. 6–12.

245. Three-Dimensional Problems of the Mathematical Theory of Elasticity and Thermoelasticity. – Amsterdam–New-York–Oxford: North-Holland publishing company, 1979. – 930 p.

Co-auth: T. G. Gegelia, M. O. Basheleishvili, T. V. Burchuladze.

Rev.: Sneddon I. N. // Bulletin (New Series) of the American Mathematical Society. – 1980. – V. 3. – N 2. – PP. 870–879.

1980

246. დიალოგი. იმ პირველი გატაცებით...: [ვეტერან კომკავშირელ ვ. კუპრაძესთან / დიალოგი მიჰყავდა ლ. ნადარეიშვილს] // თბილისის უნივერსიტეტი. – 1980. – 23 მაისი. – გვ. 2–3.

247. მოქალაქეობრივი პოზიცია: პატიოსნება! ნეგატიურ მოვლენებს – შეურიგებელი ბრძოლა ბოლომდე! // სოფლის ცხოვრება. – 1980. – 26 სექტ. – გვ. 3.

248. მოწოდებით, გულის კარნახით: [უ. ობოლამის დაბადების 70 წლისთავის გამო] // სახალხო განათლება. – 1980. – 11 აპრ. – გვ. 3, სურ-ით.

249. ჩემს ხმას ვუერთებ... გულითადი სტრიქონები: [მისაღმება საქ. კომკავშირის 60 წლისთავის გამო] // ახალგაზრდა კომუნისტი. – 1980. – 22 მაისი. – გვ. 4.

250. Труд во имя будущего: [К 70-летию со дня рождения У. Оболадзе] // Заря Востока. – 1980. – 13 апр. – С. 3.

1981

251. კვალი ნათელი: აკად. კ. მარჯანიშვილის ხსოვნას // კომუნისტი. – 1981. – 18 თებ. – გვ. 3, სურ-ით.

252. О решении трехмерных задач теории упругости. – Тб.: Мецниереба, 1981. – 22 с.

1982

253. „დე, ბრწყინავდეს დროშად თვითოეულისა“...: [თბილისის ლენინის ორდენით დაჯილდოების გამო] // კომუნისტი. – 1982. – 28 აპრ. – გვ. 3. – ხელმოწერა: თბილისის საპატიო მოქალაქეები: ი. აბაშიძე, ე. ამამუკელი, ვ. ანჯაფარიძე, ვ. კუპრაძე და სხვ.

1983

254. ვალმოხდილი: აკადემიკოს ივანე ვინოგრადოვის ხსოვნას // კომუნისტი. – 1983. – 24 მარტი. – გვ. 3.

თანავტ.: ე. ხარაძე, ნ. ვეკუა, გ. ჭოლოშვილი.

255. ჭეშმარიტი შემოქმედის აღმავალი გზა: [აკად. ნიკო-

ლოზ (ნიკო) ვეკუას დაბადების 70 წლისთავის გამო] // კომუნისტი.
– 1983. – 16 აგვ. – გვ. 3.
თანაავტ. თ. გეგელია.

1984

256. თვრამეტი მეცნიერის პასუხი ერთ შეკითხვაზე: [„აქვს თუ არა თავისი პოეზია მეცნიერებას...“ პასუხოვნ:... ვ. კუპრაძე და სხვ.] // მნათობი. – 1984. – № 9. – გვ. 142.

1985

257. გამოთვლითი მათემატიკის პირველმკვლავი: შალვა მიქელაძის დაბადების 90 წლისთავის გამო // კომუნისტი. – 1985. – 29 მარტი. – გვ. 4.
თანაავტ.: ე. სეხნიაშვილი, ნ. ვახანია.

1997

258. ანდრია რაზმაძე – მათემატიკური კულტურის მამამთავარი // წგნ.: ერემეიშვილი, ი. ცხოვრება და ღვაწლი ანდრია რაზმაძისა. – ქუთაისი : მოწამეთა, 1997. – გვ. 232–238.

2004

259. ანდრია რაზმაძე – მათემატიკური კულტურის მამამთავარი // წგნ.: ვიქტორ კუპრაძე / [ავტ. შემდგ.: გ. ჩიმაკაძე, ი. გორგიძე; რედ.: დ. გორგიძე]. – თბ.: [უნივერსალი], 2004. – გვ. 47–54.

ვ. კუპრაძის რედაქციით გამოცემული შრომები
Works Edited By Viktor Kupradze
Труды, изданные под редакцией В. Купрадзе

1936 – 1944

260. Успехи математических наук. – М.–Л. –1936, вып. I – 1944, вып. X.

Член редколлегии.

1937 – 1941

261. ტფილისის მათემატიკური ინ-ტის შრომები. – 1937, ტ.I – 1941 , ტ. X.

1940

262. სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის საქართველოს ფილიალის მოამბე. – 1940. – ტ. I. – № 1–10.

სარედაქციო კოლეგიის წევრი.

1944 – 1945

263. ჟურნ. „ბოლშევიკი“. – 1944, № 8 – 1945. № 12.

სარედაქციო კოლეგიის წევრი.

1945

264. ანდრია რაზმაძე. მოხსენებები, წაკითხული ა. რაზმაძის ხსოვნისადმი მიძღვნილ საჯარო სხდომაზე 1944 წ. 21 ოქტომბერს. – თბ.: სახელგამი, 1945. – 54 გვ.

1946

265. მეთოდური კრებული საშუალო სკოლის მუშაკებისათვის / შემდგ. უშ. ობოლაძე. – თბ.: საქ. სსრ პედაგოგიურ მეცნ. ინ-ტის გამ-ბა, 1946. – 590 გვ.

266. საქართველოს სსრ მასწავლებელთა რესპუბლიკური

კონფერენცია / საქ. სსრ განათლების სამინისტრო // სახალხო განათლება – თბ., 1946. – 192 გვ.

1947

267. იაშვილი, შ., კვინიკაძე, ნ. არითმეტიკული ამოცანებისა და სავარჯიშოების კრებული: 1-ლი კლასის სახელმძღვანელო. – თბ.: სახელგამი, 1947. – 128 გვ.

268. იაშვილი, შ., კვინიკაძე, ნ. არითმეტიკული ამოცანებისა და სავარჯიშოების კრებული: მეორე კლასის სახელმძღვანელო. – თბ.: სახელგამი, 1947. – 124 გვ.

1949

269. თოფურია, ვ. ქართული წერის დედანი. – თბ.: სახელგამი, 1949. – 56 გვ.

1950 – 1954

270. ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონი. – თბ., 1950, ტ. I – 1954, ტ. VIII.

მთავარი სარედაქციო კოლეგიის წევრი.

1954 – 1958

271. თბილისის უნ-ტის შრომები. – 1954, ტ. 54 – 1958, ტ. 67. მთავარი რედაქტორი.

1962

272. თბილისის უნივერსიტეტის შრომები. – ტ. 84. მექანიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა სერია. – 1962.

სარედაქციო კოლეგიის წევრი.

1965 – 1984

273. Дифференциальные уравнения. – 1965. - Т. 1, № 1–12 – 1984. -Т. XX, № 1–12.

Член редколлегии.

1968 – 1983

274. საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის მოამბე. – 1968.- ტ. 51, №1-3 – 1983. – ტ. 112, №1-3.
სარედაქციო კოლეგიის წევრი.

1975 – 1984

275. ქართული საბჭოთა ენციკლოპედია. – ტ. 1-8. – თბ., 1975 –1984.
მთავარი სარედაქციო კოლეგიის წევრი.

1981

276. ქართული საბჭოთა ენციკლოპედია. საქართველოს სსრ. – თბ., 1981.
პარალ. გამოც. რუს.
მთავარი სარედაქციო კოლეგიის წევრი.
Грузинская Советская Энциклопедия. Грузинская ССР. – Тб., 1981.
Парал. изд
Член главной редакционной коллегии.

1976 – 1982

277. ბიოზიბლიოგრაფიული სერია „ქართველი მეცნიერები“ (20 ნაკვ.). – თბ.: მეცნიერება, 1976–1982.
მთავარი სარედაქციო კოლეგიის წევრი.
278. Трехмерные задачи математической теории упругости и термоупругости. – 2-е изд. перераб. и доп. – М.: Наука, 1976. – 663 с. / Авт.: В. Д. Купрадзе, Т. Г. Гегелиа, М. О. Башелейшвили, Т. В. Бурчуладзе.

Под общей ред. В. Д. Купрадзе.

1981

279. Академия наук Грузинской ССР. – Тб.: Мецნიერება, 1981. – 416 с.
Член редколлегии.

1978 – 1984

280. Journal of Thermal Stresses. – 1978 – 1984. - Vol.1, N 1-4
– Vol. 7, N 1-4.

Член редколлегии.

ლიტერატურა ვიქტორ კუპრადის შესახებ
Publications About Viktor Kupradze
Литература о В. Купрадзе

1941

281. ტექნიკური მეცნიერების მოწინავენი: [...ვ. კუპრადე და სხვ.: მოკლე ცნობები მათი მეცნიერული მოღვაწეობის შესახებ] // ტექნიკა. – 1941. – № 2. – გვ. 49–50.

1944

282. ბრძანებულება საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმისა ამხ. ვ. დ. კურადის საქართველოს სსრ განათლების სახალხო კომისრად დანიშვნის შესახებ // კომუნისტი. – 1944. – 28 მაისი. – გვ. 1; Заря Востока. – 1944. – 28 мая. – С. 1.

Указ Президиума Верховного Совета Грузинской ССР о назначении тов. В. Д. Купрадзе народным комиссаром просвещения Грузинской ССР // Комунисти. – 1944. – 28 мая. – С. 1; Заря Востока. – 1944. – 28 мая. – С. 1.

1947

283. ბურჭულაძე, გ. არითმეტიკის ახალი სახელმძღვანელო [შ. იაშვილი, ნ. კვინიკაძე. არითმეტიკული ამოცანებისა და სავარჯიშოების კრებული. 1-ლი კლასის სახელმძღვანელო. რედ. ვ. კუპრადე. თბ., სახელგამი, 1947: რეც.] // სახალხო განათლება. – 1947. – 2 ოქტ. – გვ. 4.

284. ბურჭულაძე, გ. არითმეტიკის ამოცანათა კრებული. [შ. იაშვილი, ნ. კვინიკაძე. არითმეტიკული ამოცანებისა და სავარჯიშოების კრებული. მეორე კლასის სახელმძღვანელო. რედ. ვ. კუპრადე. თბ., სახელგამი, 1947: რეც.] // სახალხო განათლება. – 1947. – 11 დეკ. – გვ. 4.

285. „რუსული ენის სწავლების შესახებ ნაციონალურ სკოლებში“: [„უჩიტელსკაია გაზეტას“ 19 ივლისის ნომერში მოთავსე-

ბული ვ. კუპრადის სტატიის გამოხმაურების მიმოხილვა] // სახალხო განათლება. – 1947. – 11 სექტ. – გვ. 2.

286. საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს დეპუტატების კანდიდატთა რეგისტრაცია: [ვ. კუპრადე და სხვ.] // კომუნისტი. – 1947. – 11 იანვ. – გვ. 3; Заря Востока. – 1947. – 11 янв. – С. 2.

Регистрация кандидатов в депутаты Верховного Совета Грузинской ССР: [В. Купрадзе и др.] // Коммунисти. – 1947. – 11 янв. – С. 3; Заря Востока. – 1947. – 11 янв. – С. 2.

287. საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს დეპუტატობის კანდიდატები: [ვ. კუპრადე და სხვ.: მოკლე ბიოგრაფიული ცნობები] // კომუნისტი. – 1947. – 24 იანვ. – გვ. 3; Заря Востока. – 1947. – 31 янв. – С. 2, с портр.

Кандидаты в депутаты Верховного Совета Грузинской ССР: [В. Д. Купрадзе и др.: Краткие биографические сведения] // Коммунисти. – 1947. – 24 янв. – С. 3, с портр; Заря Востока. – 1947. – 31 янв. – С. 2, с портр.

288. ჭავჭავაძე, ლ. დაუვიწყარი შეხვედრა: [თბილისის მოსწავლეთა შეხვედრა ვ. კუპრადესთან] // ნორჩი ლენინელი. – 1947. – 22 მაისი. – გვ. 2.

1948

289. მშრომელთა დეპუტატების თბილისის საქალაქო საბჭოში არჩეულ დეპუტატთა სია: [ვ. კუპრადე და სხვ.] // კომუნისტი. 1948. – 14 იანვ. გვ. 1; Заря Востока. – 1948. – 15 янв. – С. 1.

Список депутатов, избранных в Тбилисский городской Совет депутатов трудящихся: [В. Купрадзе и др.] // Коммунисти. – 1948. – 14 янв. – С. 1; Заря Востока. – 1948. – 15 янв. – С. 1.

1950

290. მშრომელთა დეპუტატების თბილისის საქალაქო საბჭოში არჩეულ დეპუტატთა სია: [ვ. კუპრადე და სხვ.] // კომუნისტი. – 1950. – 21 დეკ. – გვ. 1.

1951

291. საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს დეპუტატობის კანდიდატთა რეგისტრაცია: [ვ. კუპრაძე და სხვ.] // კომუნისტი. – 1951. – 3 თებ. – გვ. 2.

1955

292. საქართველოს სსრ უმაღლეს საბჭოში არჩეულ დეპუტატთა სია: [ვ. კუპრაძე და სხვ.] // კომუნისტი. – 1955. – 3 მარტი. – გვ. 1.

293. 10-я сессия Генеральной Ассамблеи ООН. За уважение прав человека, против расовой дискриминации. В специальном полит. комитете: [В статье упоминается о выступлении В. Д. Купрадзе] // Заря Востока. – 1955. – 13 ноября. – С. 4.

1956

294. ებანოძე, თ. ვ. კუპრაძის მონოგრაფია გერმანულად (Randwertaufgaben der Schwingungstheorie und Integralgleichungen. Berlin, 1956, 239 s.) // დროშა. – 1956. – № 12. – გვ. 18.

295. საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს თავმჯდომარემ ვ. კუპრაძემ დარბაზობა გამართა საბერძნეთის პარლამენტის დეპუტატების პატივსაცემად // კომუნისტი. – 1956. – 2 სექტ. – გვ. 1; Заря Востока. – 1956. – 2 сент. – С. 1.

Прием у Председателя Верховного Совета Груз. ССР В. Д. Купрадзе в честь депутатов греческого парламента // Комунисти. – 1956. – 2 сент. – С. 1; Заря Востока. – 1956. – 2 сент. – С. 1.

296. საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს თავმჯდომარემ ვ. კუპრაძემ დარბაზობა გამართა გერმანიის დემოკრატიული რესპუბლიკის სახალხო პალატის დელეგაციის წევრთა ჯგუფის პატივსაცემად // კომუნისტი. – 1956. – 10 მაისი. – გვ. 1; Заря Востока. – 1956. – 10 мая. – С. 1.

Прием у Председателя Верховного Совета Груз. ССР В. Д. Купрадзе в честь группы членов делегации Народной палаты Германской Демократической Республики // Комунисти. – 1956. – 10 мая. – С. 1; Заря Востока. – 1956. – 10 мая. – С. 1.

297. საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს თავმჯდომარემ ვ. კუპრაძემ სადილო გამართა პაკისტანის პარლამენტის დელეგაციის პატივსაცემად // კომუნისტი. – 1956. – 31 ივლ. – გვ. 1; Заря Востока. – 1956. – 31 июля. – С. 1.

Обед у Председателя Верховного Совета Груз. ССР В. Д. Купрадзе в честь парламентской делегации Пакистана // Комунисти. – 1956. – 31 июля. – С. 1; Заря Востока. – 1956. – 31 июля. – С. 1.

1957

298. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის 40 წლისთავზე: საიუბილეო კრებული. 1917–1957. – თბ.: თბილ. უნ-ტის გამოც., 1957. – 766 გვ.

ვ. კუპრაძის შესახებ: გვ. IV, VIII, X, XIII, 486, 487, 491, 492, 493, 502, 504, 511, 512, 553.

299. Депутация трудящихся Тбилиси в Риге: [О выступлении В. Д. Купрадзе] // Заря Востока. – 1957. – 14 апр. – С. 3.

1958

300. Купрадзе Виктор Дмитриевич // В кн.: Биографический словарь деятелей естествознания и техники. – Т. 1. А–Л. – М.: «Большая Советская Энциклопедия», 1958. – С. 472.

1962

301. საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს თავმჯდომარემ ვ. კუპრაძემ მიიღო ეველიო ტიელესი [კუბის რესპუბლიკის დროებითი საქმეთა რწმუნებული სსრ კავშირში] // კომუნისტი. – 1962. – 7 აპრ. – გვ. 1; Заря Востока. – 1962. – 6 апр. – С. 1.

Прием Председателем Верховного Совета Грузинской ССР В. Д. Купрадзе Эвелио Тьелес [Временного поверенного в делах Республики Кубы в СССР] // Комунисти. – 1962. – 7 апр. – С. 1; Заря Востока. – 1962. – 6 апр. – С. 1.

1963

302. Учеба и труд вместе идут: [О выступлении в клубе Грузинского политехнического ин-та В. Д. Купрадзе] // Вечерний Тбилиси. – 1963. – 27 февр. – С. 1.

1964

303. Управляемые волны: [О III Всесоюзном симпозиуме по дифракции волн в Тбилиси в 1964 году. Председатель организационного комитета В. Д. Купрадзе] // Заря Востока. – 1964. – 18 сент. – С. 4.

1965

304. გამსახურდია, კ. აკადემიკოსი ვიქტორ კუპრადე // წგ-ში: გამსახურდია კ. რჩეული თხზულებანი. ტ. VII. თბ.: „საბჭ. საქართველო“, 1965. – გვ. 309–310.

305. გველესიანი, ს. ძიება გრძელდება // ცისკარი. – 1965. – № 6. – გვ. 144–155.

306. ვ. კუპრადის მეცნიერულ ნაშრომთა სია // თბილისის სახელმწ. უნ-ტის შრომები. – 1965. – ტ. 110. – გვ. 21–23.

307. Гвелесиани, С. И. Математик // Литературная Грузия. – 1965. – № 9. – С. 71–79.

1966

308. ბრძანებულება სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმისა ვ. კუპრადის შრომის წითელი დროშის ორდენით დაჯილდოების შესახებ // კომუნისტი. – 1966. – 11 მაისი. – გვ. 2; **Заря Востока**. – 1966. – 11 мая. – С. 2.

Указ Президиума Верховного Совета СССР о награждении В. Д. Купрадзе орденом Трудового Красного Знамени // Коммунисти. – 1966. – 11 мая. – С. 2; **Заря Востока**. – 1966. – 11 мая. – С. 2.

309. თურნავა, ს. აკადემიკოს ვ. კუპრადის წიგნი ინგლისურ ენაზე: [„პოტენციალური მეთოდები დრეკადობის თეორიაში“ / თარგმნა ჰ. გუტფრენდმა] // კომუნისტი. – 1966. – 5 აპრ. – გვ. 4.

310. ხაჭალია, გრ. გამოჩენილი საბჭოთა მათემატიკოსი და სა-

ზოგადო მოღვაწე აკად. ვიქტორ კუპრაძე ქუთაისში // ქუთაისი. – 1966. – 25 მაისი. – გვ. 2, სურ-ით.

311. გვლესიანი, С. И. Поиск математика // В кн.: Гвелесиани С. И. Мы ищем рукопись...: Очерки. – Тб.: Литература да хеловнеба, 1966. – С. 111–145.

312. Кипиანი, Н. Дорогами войны и мира: [О фронтовой биографии академиков АН Груз. ССР В. Д. Купрадзе, Р. Р. Двали, В. В. Махалдиани и Ф. Ф. Давитая] // Заря Востока. – 1966. – 11 мая. – С. 4.

313. Расширение научных контактов. Курс – конференция грузинского математика в Польше // Вечерний Тбилиси. – 1966. – 26 ноября. – С. 4.

1968

314. არობელიძე, გ. მისამართი სწორია. იმ ქარიშხლიან დღეთა გამოძახილი: [ვ. კუპრაძის საბრძოლო ბიოგრაფიიდან] // კომუნისტი. – 1968. – 4 აგვ. – გვ. 3.

315. თბილისის უნივერსიტეტი. 1918–1968. – თბ.: თბილ. უნტის გამ-ბა, 1968. – 412 გვ.

ვ. კუპრაძის შესახებ: გვ. 163, 164.

316. Мухранели, И. Альма матер нашей науки: Академик В. Д. Купрадзе: О грузинской школе математики // Молодежь Грузии. – 1968. – 22 окт. – С. 3.

1969

317. ქოქიაშვილი, გ. წარსულის სურათი... გზა და ფიქრები: [კომკავშირის ვეტერან ვ. კუპრაძის შესახებ] // ახალგაზრდა კომუნისტი. – 1969. – 29 მარტი. – გვ. 3, სურ-ით.

1971

318. კალანდაძე, კ. მეცნიერი, მოღვაწე, მოქალაქე // საქართველოს აგიტატორი. – 1971. – № 9–10. – გვ. 45–47. – პარალ. გამოც. რუს.; კომუნისტური შრომა (ლანჩხუთი). – 1971. – 22 მაისი. – გვ. 2.

Каландадзе К. Ученый, деятель, гражданин // Сакартвелос агита-

тори. – 1971. – № 9–10. – С. 45–47. – Парал. изд.; Комунистури შრომა (Ланჩუტი). – 1971. – 22 მაი. – С. 2.

319. მაჭავარიანი, რ. მეცნიერებისა და ხალხის სამსახურში // სამშობლო. – 1971. – № 6. – 26 მარტი. – გვ. 3, სურ-ით.

320. მუსხელიშვილი, ნ. პირველი ლაურეატები: [ვ. კუპრადისა და სხვ. მეცნიერებისა და ტექნიკის დარგში 1971 წ. პრემიების მინიჭების შესახებ] // კომუნისტი. – 1971. – 19 მაისი. – გვ. 2; სახალხო განათლება. – 1971. – 21 მაისი. – გვ. 2.

321. ნაჭყებია, შ. ვ. კუპრადეს: [მილოცვა სახელმწიფო პრემიის მინიჭების გამო] // კომუნისტური შრომა (ლანჩხუთი). – 1971. – 22 მაისი. – გვ. 2.

322. ღვინეფაძე, ნ. სხივი პირველი სიხარულისა: [ვ. კუპრადის სამეცნიერო მოღვაწეობის შესახებ] // ახალგაზრდა კომუნისტი. – 1971. – 1 ოქტ. – გვ. 5, სურ-ით.

323. Гвелесиани, С. И. Поиск математика // В кн.: Гвелесиани С. И. Жизнь в науке. Штрихи к портретам. – Тб.: Мерани. – 1971. – С. 65–89.

324. Кандидаты народа: [Кандидат в депутаты Верховного Совета Груз. ССР В. Д. Купрадзе] // Заря Востока. – 1971. – 1 мая. – С. 2.

325. От подшипника до лунохода: [О присуждении составителям монографии «Трёхмерные задачи математической теории упругости» В. Д. Купрадзе, Т. Г. Гегелиа, М. О. Башелейшвили, Т. В. Бурчуладзе Государственной премии] // Вечерний Тбилиси. – 1971. – 27 мая. – С. 3.

326. Расширяется диапазон исследований: [по математической теории упругости между грузинским и польским учеными. Участие В. Купрадзе] // Вечерний Тбилиси. – 1971. – 14 окт. – С. 2.

327. Хведелидзе, Б. Крупный успех грузинских математиков: [К присуждению Гос. премии Груз. ССР за монографию «Трёхмерные задачи математической теории упругости» В. Купрадзе, Т. Гегелиа, М. Башелейшвили, Т. Бурчуладзе] // Заря Востока. – 1971. – 12 авг. – С. 4.

1972

328. სახელმწიფო პრემიები გადაეცათ: [საქართველოს სსრ სახელმწიფო პრემიის პირველ ლაურეატებს ვ. კუპრაძეს, ა. ჩიქობავას, გ. წერეთელსა და სხვ.] // კომუნისტი. – 1972. – 26 თებ. – გვ. 1; Заря Востока. – 1972. – 26 февр. – С. 2.

Государственные премии вручены: [первым лауреатам Государственной премии Грузинской ССР В. Д. Купрадзе, А. С. Чикобава, Г. В. Церетели и др.] // Комунისტი. – 1972. – 26 февр. – С. 1; Заря Востока. – 1972. – 26 февр. – С. 2.

1973

329. მეცნიერის სახელი – საპატიო წიგნში: [აკად. ვ. კუპრაძის სახელი შეტანილია საქართველოს ალკკ ცენტრალური კომიტეტის საპატიო წიგნში] // თბილისი. – 1973. – 29 ნოემბ. – გვ. 1 სურ-ით.

330. За дальнейший подъем грузинской науки. **Расширенное** засед. президиума АН Груз. ССР: [Выступление И. Векуа, В. Купрадзе и др.] // Заря Востока. – 1973. – 11 февр. – С. 1.

1974

331. ძერია, რ. ჩემი პირველი აკადემია. რა მომცა კომკავშირმა: [ვ. კუპრაძის შემოქმედებითი პორტრეტი] // პიონერი. – 1974. – № 2. – გვ. 12–13, სურ-ით.

332. Академия наук СССР и развитие грузинской науки 1924–1974. – Тб.: «Мецниереба», 1974. – 210 с.

О В. Д. Купрадзе: с. 47–48.

1975

333. მუჯირიშვილი, ბ. ნათელი არ იბინდება...: [ომის ვეტერანები აკად. თ. დავითაია, ვ. კუპრაძე და პროფ. ი. ტაბაღლა 88-ე სკოლის ქართველ მასწავლებელთა საბრძოლო დიდების მუზეუმში] // სახალხო განათლება. – 1975. – 7 მაისი. – გვ. 3, სურ-ით.

334. ჭელიძე, მ. ისინი ჩვენთან სწავლობდნენ: [მოგონება დიდი სამამულო ომის მონაწილეებზე ვ. კუპრაძეზე, ს. წერეთელზე და

სხვ.] // თბილისის უნივერსიტეტი. – 1975. – 28 თებ. – გვ. 3.

335. ამბაროვა, თ. Наука общества: [Кандидат Народа Верховного Совета Грузинской ССР акад. В. Д. Купрадзе] // Заря Востока. – 1975. – 8 июня. – С. 3, с портр.

336. Весной 1942-го...: [О дружбе немецкого антифашиста О. Третчера и груз. ученого В. Д. Купрадзе в годы Великой Отечественной войны. Высказывания. Записал М. Озеров] // Заря Востока. – 1975. – 15 янв. – С. 3.

337. გველესიანი, ს. ი. Ученый, общественный деятель // Советская Аджария. – 1975. – 7 июня. – С. 2, с портр.

1976

338. საბჭოთა ხალხების საბრძოლო თანამეგობრობა. – თბ.: „ხელოვნება“, 1976.

ვ. კუპრადის შესახებ: გვ. [20], სურ-ით.

339. Кайшаури В. По зову сердца: Встреча посетителей Музея дружбы народов с героями тематической экспедиции. [Об участии В. Купрадзе в Великой Отечественной войне] // Вечерний Тбилиси. – 1976. – 23 февр. – С. 4.

1977

340. ტაბიძე, ი. ოქტომბრის რევოლუციის ორდენის კავალრები: [ვ. კუპრადე და სხვ.] // დროშა. – 1977. – № 11. – გვ. 17, სურ-ით.

1978

341. ბოლქვაძე, ზ. საღალღობო სტრიქონები. ჩვენი სტუმარია „ნიანგი“. ვიქტორ კუპრადეს // თბილისი. – 1978. – 31 დეკ. – გვ. 4.

342. მიხეილ თამარაშვილის ნემტის დაკრძალვა თბილისში: [სურათზე: მ. თამარაშვილის ნემტს მიასვენებენ აკადემიკოსები: ვ. ბერიძე, ა. ფრანგიშვილი, ვ. კუპრადე, რ. დვალი და სხვ.] // სამშობლო. – 1978. – № 24. – დეკემბერი. – გვ. 8.

343. [სურათზე: საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს დეპუ-

რატოა ერთი ჯგუფი. ვ. კუპრაძე და სხვ.] // თბილისი. – 1978. – 21 დეკ. – გვ. 1.

344. Нишнианидзе Г. Маленький эпизод из большой биографии: [В. Д. Купрадзе в годы Великой Отечественной войны] // Литературная Грузия. – 1978. – № 7. – С. 133–140.

1979

345. Купрадзе Виктор Дмитриевич // В кн.: Бородин А. И., Бугай А. С. Биографический словарь деятелей в области математики. – Киев, Радянська школа, 1979. – С. 283.

1980

346. გვენცაძე, ა. ძვირფასი კინოკადრები. საარქივო დოკუმენტები მოგვითხრობენ: [ქართველ მეცნიერთა შესახებ დიდი სამამულო ომის წლებში] // თბილისი. – 1980. – 5 მაისი. – გვ. 2. – სურათებზე: ნ. მუსხელიშვილი, ა. შანიძე, ვ. კუპრაძე.

347. რეხვიაშვილი, ს. ქართველი მეცნიერები სამამულო ომში // სახალხო განათლება. – 1980. – 9 მაისი. – გვ. 2.

348. Sneddon, I. N. **Three-dimensional problems of the mathematical theory of elasticity and thermoelasticity**, by V. D. Kupradze, T. G. Gegelia, M. O. Bacheleishvili and T. V. Burchuladze, **Applied Mathematics and Mechanics**, vol. 25, North-Holland, 1979, XIX+929 pp. // Bulletin (New Series) of the American Mathematical Society. – 1980. – Vol. 3. – N 2. – P. 870–879.

1981

349. ებანოიძე, თ. ვიქტორ კუპრაძე // წგ-ში: ებანოიძე თ. წერილები ქართველ მათემატიკოსებზე. – თბ.: „მეცნიერება“. – 1981. – გვ. 72–83.

350. ებანოიძე, თ. მაღალმეცნიერული, კლასიკური. სპეციალისტები მაღალ შეფასებას აძლევენ ქართველ მათემატიკოსთა მონოგრაფიას: [ვ. კუპრაძე, თ. გეგელია, მ. ბაშელეიშვილი, თ. ბურჭულაძე. „მათემატიკური დრეკადობის თეორიის სამგანზომილებიანი

ამოცანები“ რუს. და ინგლ. ენებზე] // კომუნისტი. – 1981. – 10 ივნ. – გვ. 3.

351. [სურათზე: თბილისის ახალი საპატო მოქალაქენი: ვ. კუპრადე, ე. ამაშუკელი, ნ. რამიშვილი და სხვ.] // კომუნისტი. – 1981. – 27 ოქტ. – გვ. 1.

352. Академия наук Грузинской ССР. – Тб.: «Мецნიერება», 1981. – 414 ს.

О В. Купрадзе: С. 15, 16, 17, 18.

1983

353. კუპრადე ვიქტორ დიმიტრის ძე // ქართული საბჭოთა ენციკლოპედია. – ტ. 6. – 1983. – გვ. 77, სურ-ით.

354. ხუხუნაიშვილი, გ. მეცნიერი და მამულიშვილი // საბჭოთა აჭარა. – 1983. – 7 ნოემბ.

1984

355. ყიფიანი, ი. სამადლობელი // დროშა. – 1984. – № 4. – გვ. 13.

1985

356. გეგელია, თ., კახნიაშვილი, ნ. მეცნიერებისა და ხალხის სამსახურში განვლილი სიცოცხლე: [გამოჩენილი ქართველი მათემატიკოსის ვიქტორ კუპრადის ბიოგრაფიული ცნობები და სამეცნიერო მოღვაწეობა] // მეცნიერება და ტექნიკა. – 1985. – № 3. – გვ. 88–93.

357. შოთაძე, მ. ყველას თავისი უნდა შეჰქონდეს. ხალხის კანდიდატები // თბილისი. – 1985. – 22 იანვ. – გვ. 1, სურ-ით.

358. საქართველოს სსრ მეთერთმეტე მოწვევის უმაღლესი საბჭოს დეპუტატთა სია: [ვ. კუპრადე და სხვ.] // კომუნისტი. – 1985. – 28 თებ. – გვ. 2; Заря Востока. – 1985. – 28 февр. – С. 2.

Список депутатов Верховного Совета Грузинской ССР одиннадцатого созыва: [В. Купрадзе и др.] // Комунисти. – 1985. – 28 февр. – С. 2; Заря Востока. – 1985. – 28 февр. – С. 2.

1987

359. ცოტნიაშვილი, ს. ქართველი მათემატიკოსების ღვაწლი // საბჭოთა ოსეთი. – 1987. – 10 ივნ.

1990

360. ოზოლაძე, უ. ფერლი: [მათემატიკოს ვ. კუპრადის გახსენება] // განთიადი. – ქუთაისი, 1990. – № 2. – გვ. 188–192.

2003

361. Виктор Дмитриевич Купрадзе // В кн.: Горгидзе, А. Я. К истории развития механики в Грузии. – Тб.: Технический университет, 2003. – С. 32-38.

2008

362. ბეროშვილი, შ. პრინციპს და ავტორიტეტს უნივერსიტეტის რექტორი განსაზღვრავს: [თსუ-ის რექტორები უნივერსიტეტის დაარსებიდან დღემდე] // თბილისის უნივერსიტეტი. – 2008. – 8 თებ. – № 2. – გვ. 19–20.

2009

363. აკადემიკოსი ვიქტორ კუპრადე // წგ-ში: მგალობლიშვილი ლ. შესანიშნავი შვიდეული. – თბ., 2009. – გვ. 86–102: ფოტო. – (ერთვის ვ. კუპრადის ძირითადი სამეცნიერო შრომების სია. – გვ. 103–109).

364. შარიქაძე, ჯ. მეცნიერული კვლევა უწყვეტ გარემოთა მექანიკაში საქართველოში მე-20 საუკუნეში: მოკლე ანგარიში: [ქართველ მეცნიერთა წვლილი მათემატიკური მეცნიერების განვითარებაში] // ბიულეტენი / საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ქართული უნივერსიტეტი. – 2009. – № 1. – გვ. 60–75. – რეზ. ინგლ.

საიუბილეო თარიღები
Jubilee Dates
Юбилейные даты

დაბადების 60 წლისთავი
60 Years Anniversary
60-летие со дня рождения

365. ბაშელიშვილი, მ., ხატიაშვილი, გ. მეცნიერი და მოქალაქე // სოფლის ცხოვრება. – 1963. – 28 დეკ. – გვ. 3, სურ-ით.

366. ბურჭულაძე, თ. გამოჩენილი ქართველი მეცნიერი // მეცნიერება და ტექნიკა. – 1963. – № 11. – გვ. 10–13, სურ-ით.

367. გეგელია თ., ბურჭულაძე თ. გამოჩენილი მათემატიკოსი, საზოგადო მოღვაწე // თბილისი. – 1963. – 27 დეკ. – გვ. 3, სურ-ით.

368. გოკიელი, ლ., მალნარაძე, ლ. გამოჩენილი მეცნიერი და საზოგადო მოღვაწე. – თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1963. – 21 გვ.

369. გოკიელი, ლ., ჭელიძე, ვ., მალნარაძე, ლ., პარკაძე, ვ. გამოჩენილი მეცნიერი და მოქალაქე // სახალხო განათლება. – 1963. – 25 დეკ. – გვ. 3, სურ-ით.

370. გურგენაშვილი, ი. დიდი მეცნიერი და საზოგადო მოღვაწე // ლენინის გზით (გურჯაანი და ყვარელი). – 1963. – 28 დეკ. – გვ. 2, სურ-ით.

371. ზერაგია, პ., ებანოძე, თ. დიდი მეცნიერი, საზოგადო მოღვაწე // ახალგაზრდა კომუნისტი. – 1963. – 28 დეკ. – გვ. 3, სურ-ით.

372. თბილისის უნივერსიტეტის შრომები. – 1965. – ტ. 110. – მექანიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა სერია. – IV. საქართველოს სსრ მეცნ. აკადემიის აკადემიკოს ვ. დ. კუპრაძის დაბადების მესამოცე წლისთავს. – თბ., 1965. – 340 გვ.

ვ. კუპრაძის შესახებ: ლ. გოკიელი, ლ. მალნარაძე. გამოჩენილი მეცნიერი და საზოგადო მოღვაწე. – გვ. 5–19. – ვ. კუპრაძის მეცნიერულ ნაშრომთა სია. – გვ. 21–23.

373. კახნაშვილი, ნ. გამოჩენილი მეცნიერი და გულისხმიერი აღმზრდელი // თბილისის უნივერსიტეტი. – 1963. – 27 დეკ. – გვ. 4.

374. საქართველოს პოლიტექნიკური ინ-ტის შრომები. – № 8 (93). – მათემატიკა, მექანიკა, ფიზიკა. 3. მიძღვნილია პროფესორ ვიქტორ კუპრადის დაბადებიდან სამოცი წლისთავისადმი. – თბ., 1963. – 224 გვ.

ვ. კუპრადის შესახებ: ვიქტორ კუპრადე. – გვ. V–VIII.

375. ტყემალაძე, ტ. გამოჩენილი მეცნიერი და საზოგადო მოღვაწე // სკოლა და ცხოვრება. – 1964. – № 1. – გვ. 74–76, სურ-ით.

376. ქართველი მწერლების მეგობარი // ლიტერატურული საქართველო. – 1964. – 3 იანვ. – გვ. 2. – ხელმოწერა: ი. აბაშიძე, გრ. აბაშიძე, ვ. გამსახურდია და სხვ.

377. ხვედელიძე, ბ., თევზაძე, ნ. გამოჩენილი მეცნიერი და საზოგადო მოღვაწე // კომუნისტი. – 1963. – 28 დეკ. – გვ. 3, სურ-ით.

378. ავაშავილი, დ., რუხაძე, ა. Быть новым открытиям // Молодежь Грузии. – 1963. – 28 дек. – С. 70.

379. გოკიელი, ლ., მაგნარაძე, ლ. Видный деятель грузинской науки // Вечерний Тбилиси. – 1963. – 28 дек. – С. 3, с портр.

380. მikelაძე, შ. На передовых рубежах науки // Заря Востока. – 1963. – 28 дек. – С. 3, с портр.

დაბადების 70 წლისთავი 70 Years Anniversary 70-летие со дня рождения

381. ავაზაშვილი, დ., გორგიძე, ა. გამოჩენილი მეცნიერი // თბილისი. – 1973. – 22 ნოემბ. – გვ. 3, სურ-ით.

382. ავაზაშვილი, დ., გორგიძე, ა. ვიქტორ კუპრადე // საქართველოს სსრ პოლიტექნიკური ინ-ტის სამეცნიერო შრომები. – № 3. – მათემატიკა, მექანიკა. – 1975. – გვ. 3–7. – პარალ. ტექსტი რუს. – გვ. 8–12.

ავაშავილი დ., გორგიძე, ა. Виктор Купрадзе // Научные тру-

დს პოლიტექნიკური ინ-ტი გრუზ. სსრ. – № 3 . მათემატიკა, მექანიკა.
– 1975. – ს. 8–12. – პარალ. ტექსტ. გრუზ. – ს. 3–7.

383. ავაზაშვილი, დ., გორგიძე, ა. მეცნიერი, აღმზრდელი, მოქალაქე // ლენინელი (საქ. პოლიტექნიკური ინ-ტი). – 1973. – 23 ნოემბ. – გვ. 2.

384. აკადემიკოს ვ. კუპრადის იუბილე: [საინფორმაციო ცნობა] // სოფლის ცხოვრება. – 1973. – 27 ნოემბ. – გვ. 2.

385. ბრძანებულება სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმისა საქ. სსრ მეცნიერებათა აკადემიის აკად. ვ. კუპრადის ოქტომბრის რევოლუციის ორდენით დაჯილდოების შესახებ // კომუნისტი. – 1973. – 4 ნოემბ. – გვ. 1; თბილისი, 1973. – 5 ნოემბ. – გვ. 1; სახალხო განათლება. – 1973. – 7 ნოემბ. – გვ. 1; Заря Востока. – 1973. – 4 ноября. – ს. 1.

Указ Президиума Верховного Совета СССР о награждении акад. АН Груз. ССР Купрадзе В. Д. орденом Октябрьской Революции // Коммунисты. – 1973. – 4 ноября. – ს. 1; Тбилиси. – 1973. – 5 ноября. – ს. 1; Сахалхо განათლება. – 1973. – 7 ноября. – ს. 1; Заря Востока. – 1973. – 4 ноября. – ს. 1.

386. ბუბუტიშვილი, ა. დიდი მეცნიერის იუბილეს მიეძღვნა: [სადამო ჩოხატაურის რაიონის სოფ. საჭამიასერის საშუალო სკოლაში] // კომუნისტის განთიადი (ჩოხატაური). – 1974. – 26 იანვ. – გვ. 3.

387. ბურჭულაძე, თ. გამორჩენილი ქართველი მეცნიერი // მეცნიერება და ტექნიკა. – 1973. – № 10. – გვ. 14–18, სურ-ით.

388. ბურჭულაძე, მ. სახელოვანი მამულიშვილი // სკოლა და ცხოვრება. – 1974. – № 1. – გვ. 93–96.

389. დურგლიშვილი, ბ. დიდი მეცნიერის პატივსაცემად // კომუნისტი. – 1973. – 25 ნოემბ. – გვ. 3.

390. ვეკუა, ნ., გეგელია, თ. გამორჩენილი მეცნიერი, პედაგოგი, საზოგადო მოღვაწე // კომუნისტი. – 1973. – 24 ნოემბ. – გვ. 3, სურ-ით.

391. ვ. კუპრადის იუბილე // თბილისის უნივერსიტეტი. – 1973. – 30 ნოემბ. – გვ. 3.

392. თბილისის უნივერსიტეტის შრომები. – ტ. 8 A (153), ფი-

ზიკა-მათემატიკისა და საზუნებისმეტყველო მეცნიერებანი. – 1974. – 222 გვ.: ეძღვნება საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის აკად. ვ. დ. კუპრაძეს დაბადების 70 წლისთავზე.

ვ. კუპრაძის შესახებ: ვიქტორ კუპრაძე. – გვ. 5–7.

393. კახნიაშვილი, ნ. გამოჩენილი მეცნიერი და საზოგადო მოღვაწე // თბილისის უნივერსიტეტი. – 1973. – 16 ნომბ. – გვ. 4, სურ-ით.

394. კახნიაშვილი, ნ., ნაფეტვარიძე, ო. მეცნიერება მამული-სათვის // ახალგაზრდა კომუნისტი. – 1973. – 24 ნომბ. – გვ. 2, სურ-ით.

395. მეცნიერთა იუბილეები // საქ. სსრ მეცნ. აკად. მოამბე. – 1974. – ტ. 73. – № 1. – გვ. 248. – ტექსტი პარალ. რუს. ენ.

Юбилей ученых // Сообщения АН Груз. ССР. – 1974. – Т. 73. – № 1. – С. 248. – Текст парал. на рус. яз.

396. მიესალმებიან ქართველი მწერლები // ლიტერატურული საქართველო. – 1973. – 30 ნომბ. – გვ. 3, სურ-ით.

397. ობოლაძე, უ. დიდი აღიარება // სახალხო განათლება. – 1973. – 23 ნომბ. – გვ. 3, სურ-ით.

398. ჟორდანია, ი. სიყვარულის მამითადი: [ლექსი ვ. კუპრაძეს] // თბილისი. – 1973. – 23 ივნ. – გვ. 3.

399. ხვედელიძე, ბ. აკადემიკოსი ვიქტორ კუპრაძე 70 წლისა // სამშობლო. – 1973. – 14 დეკ. – № 23–24. – გვ. 6, სურ-ით.

400. ხვედელიძე, ბ. დიდი მეცნიერი, აღმზრდელი // სოფლის ცხოვრება. – 1973. – 23 ნომბ. – გვ. 3, სურ-ით.

401. Абдушелишвили, Г., Горгидзе, И. Большой друг молодежи // Молодежь Грузии. – 1973. – 22 ноября. – С. 4, с портр.

402. Башелейшвили, М., Жижиашвили, Л. На службе науки, на службе родины // Вечерний Тбилиси. – 1973. – 23 ноября. – С. 3, с портр.

403. Бицадзе, А. В., Еругин, Н. П., Крылов В. И. Виктор Дмитриевич Купрадзе // Дифференциальные уравнения. – 1973. – Т. IX. – № 11. – С. 2105–2111, с портр.

404. Хведелидзе, Б., Бурчуладзе, Т. Ученый, воспитатель, общественный деятель // Заря Востока. – 1973. – 23 ноября. – С. 3, с портр.

405. Юбилей академика В. Д. Купрадзе // Заря Востока. – 1973. – 25 ноября. – С. 2.

დაბადების 75 წლისთავი
75 Years Anniversary
75-летие со дня рождения

406. გეგელია, თ., ბურჭულაძე, თ. გამოჩენილი მეცნიერი, პედაგოგი, საზოგადო მოღვაწე // თბილისი. – 1978. – 1 ნოემბ. – გვ. 3, სურ-ით.

407. გეგელია, თ., ბურჭულაძე, თ. დიდი მეცნიერი და მამულიშვილი // ფიზიკა, მათემატიკა სკოლაში. – 1978. – № 4. – გვ. 74–77.

408. გიორგაძე, ა. გამოჩენილი მეცნიერი, საზოგადო მოღვაწე // კომუნისტური შრომა (ლანჩხუთი). – 1978. – 18 ნოემბ. – გვ. 3, სურ-ით.

409. გორგიძე, ა. გამოჩენილი მეცნიერი, საზოგადო მოღვაწე // სოფლის ცხოვრება. – 1978. – 4 ნოემბ. – გვ. 3.

410. მეტრეველი, თ. შენი მოწოდება // ახალგაზრდა კომუნისტი. – 1978. – 2 ნოემბ. – გვ. 4.

411. ხარაძე, ე., ვეკუა, ნ. დამსახურებული აღიარება // კომუნისტი. – 1978. – 2 ნოემბ. – გვ. 3, სურ-ით; სამშობლო. – 1978. – 13 დეკ. – № 24. – გვ. 5, სურ-ით.

412. Магнарадзе, Л., Кахнишвили, Н. Выдающийся ученый и общественный деятель // Вечерний Тбилиси. – 1978. – 9 ноября. – С. 2, с портр.

413. «Помочь наукой своему народу»: [Ред. статья] // Заря Востока. – 1978. – 3 ноября. – С. 4.

414. Счастье служить людям: [Поздравление коллектива ред. газ. «Молодежь Грузии»] // Молодежь Грузии. – 1978. – 2 ноября. – С. 4, с портр.

დაბადების 80 წლისთავი
80 Years Anniversary
80-летие со дня рождения

415. აი, რა უთქვამთ იუბილარზე // სახალხო განათლება. – 1983. – 4 ნომბ. – გვ. 4, სურ-ით.

416. აროხელიძე, გ. ზედნიერი შემთხვევა: [ოტო ტრეჩერისა და ვ. კუპრადის შეხვედრა] // თბილისი. – 1983. – 2 ნომბ. – გვ. 3.

417. ასანიძე, შ., ჩიტაია, გ. გამოჩენილი მეცნიერი, საამაყო მამულიშვილი // გამარჯვება (გორი). – 1983. – 1 ნომბ. – გვ. 3.

418. ბაშელიშვილი, მ., ავაზაშვილი, დ. მეცნიერი, აღმზრდელი და მოქალაქე // ახალგაზრდა კომუნისტი. – 1983. – 5 ნომბ. – გვ. 3, სურ-ით.

419. ბერიკაშვილი, ნ., ინასარიძე, ხ. სასიქადულო მეცნიერი, ერისკაცი // სოფლის ცხოვრება. – 1983. – 3 ნომბ. – გვ. 3, სურ-ით.

420. გეგელია, თ., ბურჭულაძე, თ. დიდი მეცნიერი // სახალხო განათლება. – 1983. – 4 ნომბ. – გვ. 3, სურ-ით.

421. ებანიძე, თ. ვ.კუპრადის დაბადების 80 წლისთავის გამო // მეცნიერება და ტექნიკა. – 1983. – № 11. – გვ. 23–27.

422. ვაშაყმაძე, მ. რას მოგვითხრობენ ფორმულები ანუ ცნება „ინტელიგენტის“ განმარტებისათვის // თბილისი. – 1983. – 2 ნომბ. – გვ. 3.

423. ვეკუა, ნ., ბურჭულაძე, თ. სასიქადულო მამულიშვილი // თბილისი. – 1983. – 2 ნომბ. – გვ. 3, სურ-ით; სამშობლო. – 1983. – № 23. – ნომბერი. – გვ. 6, სურ-ით.

424. ჟორდანია, ი. დიდბუნებოვნება // თბილისი. – 1983. – 2 ნომბ. – გვ. 3.

425. ჟორდანია, ი. მაღლი მისი ადამიანობისა // სოფლის ცხოვრება. – 1983. – 3 ნომბ. – გვ. 3.

426. მაღლი ნიჭისა // ახალგაზრდა კომუნისტი. – 1983. – 5 ნომბ. – გვ. 3.

427. ოზოლაძე, უ. ჩვენი სკოლის ამაგდარი // სახალხო განათლება. – 1983. – 4 ნომბ. – გვ. 3, სურ-ით.

428. სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის ბრძანებულება საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოს ვ. დ. კუპრადის ლენინის ორდენით დაჯილდოების შესახებ // კომუნისტი. – 1983. – 2 ნოემბ. – გვ. 1; თბილისი. – 1983. – 2 ნოემბ. – გვ. 3; სახალხო განათლება. – 1983. – 4 ნოემბ. – გვ. 1; ქუთაისი. – 1983. – 3 ნოემბ. – გვ. 1; Заря Востока. – 1983. – 2 ноября. – С. 1.

Указ Президиума Верховного Совета СССР о награждении академика Академии наук Грузинской ССР Купрадзе В. Д. орденом Ленина // Коммунисти. – 1983. – 2 ноября. – С. 1; Тбилиси. – 1983. – 2 ноября. – С. 3; Сахалხო განათლება. – 1983. – 4 ноября. – С. 1; Кутаისი. – 1983. – 3 ноября. – С. 1; Заря Востока. – 1983. – 2 ноября. – С. 1.

429. ქართული მწერლობის მეგობარი // ლიტერატურული საქართველო. – 1983. – 4 ნოემბ. – გვ. 6, სურ-ით.

430. ცნობილი ქართველი საბჭოთა მათემატიკოსი, საზოგადო მოღვაწე // კომუნისტური შრომა (ლანჩხუთი). – 1983. – 3 ნოემბ. – გვ. 2, სურ-ით.

431. ხარაძე, ე., ლომინაძე, ჯ., კილურაძე, ი. გამოჩენილი მეცნიერი, ჭეშმარიტი მამულიშვილი // კომუნისტი. – 1983. – 2 ნოემბ. – გვ. 3, სურ-ით.

432. Баланчивадзе, Р. Наш старший друг // Вечерний Тбилиси. – 1983. – 4 ноября. – С. 3.

433. Бараташвили, М. Тонкий ценитель литературы // Вечерний Тбилиси. – 1983. – 4 ноября. – С. 3.

434. Боголюбов, Н. [Поздравительная телеграмма] // Вечерний Тбилиси. – 1983. – 4 ноября. – С. 3.

435. Гегелиა, Т., Кигურაძე, И. Пример служения науке // Заря Востока. – 1983. – 3 ноября. – С. 3.

436. Граничные задачи неклассической теории упругости и дифференциальных уравнений: Посвящ. 80-летию со дня рождения В. Купрадзе. – Тб.: Мецნიერება, 1984. – 132 с. – (Труды математического ин-та им. А. Размадзе, Т. 75).

437. Кахниашвили, Н., Напетваридзе, О., Цандеков, М. Верность избранному делу // Молодежь Грузии. – 1983. – 3 ноября. – С. 3, с портр.

438. Магнараძე, ლ. Значительный вклад // Вечерний Тбилиси. – 1983. – 4 ноября. – С. 3.

439. Эбаноიძე, თ. Труд плодотворный // Вечерний Тбилиси. – 1983. – 4 ноября. – С. 3, с портр.

დაბადების 100 წლისთავი 100 Years Anniversary 100-летие со дня рождения

440. გორგაძე, რ. რა არ ემორჩილება დროს...: უნიკალური მონოგრაფია: ვიქტორ კუპრაძე-100 // საქართველოს რესპუბლიკა. – 2003. – 26 ოქტ. – № 288 (4667). – 4 გვ.

441. ებანოიძე, თ. მოგონებათა მცირე სხმული: გახსენება: ვიქტორ კუპრაძე-100 // საქართველოს რესპუბლიკა. – 2003. – 26 ოქტ. – № 288 (4667). – 4 გვ.

442. ებანოიძე, თ. ლამაზად განვლილი გზა // ახალი ხიდი: საერთაშორისო, ყოველკვარტალური ჟურნალი. – თბილისი, 2003/2004. – № 4/1. – გვ. 63–67. – ტექსტი ქართ., თურქ.

443. ებანოიძე, თ. მამები და შვილები: ბოლოთქმა მემორიალური ფორუმისათვის / ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწ. უნ-ტში აკად. ვ. კუპრაძის დაბადების 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო კონფერენცია // საქართველოს რესპუბლიკა. – 2003. – 22 ნოემბ. – № 315 (4694). – 6 გვ.

444. ვიქტორ კუპრაძე / მეცნ. ისტ. საქ. საზ-ბა; [ავტ. შემდგ.: გ. ჩიმაკაძე, ი. გორგიძე; რედ.: დ. გორგიძე]. – თბ.: [უნივერსალი], 2004. – 91 გვ.: ფოტ.

შინაარსი: ჩიმაკაძე, გ. ვიქტორ კუპრაძის ცხოვრება და მოღვაწეობა (მოკლე მიმოხილვა). – გვ. 3–45; კუპრაძე, ვ. ანდრია რაზმაძე – მათემატიკური კულტურის მამამთავარი. – გვ. 47–54; Горгодзе А. Виктор Купрадзе. – С. 55–58; გამსახურდია, ვ. აკადემიკოსი ვიქტორ კუპრაძე. – გვ. 59–61; მეტრეველი, რ., ბაშელეიშვილი, მ., ნატროშვილი დ. დიდი მეცნიერი და მოღვაწე. – გვ. 62–69; Прангишвили, И.,

Чимакадзе Г., Шарикадзе, Дж., Кипиани, Т., Горгодзе, И. Выдающийся ученый и общественный деятель. – С. 70–74; ებანოძე, თ. მოგონებათა მცირე სხმული. – გვ. 75–77; გორგაძე, რ. რა არ ემორჩილება დროს. – გვ. 77–81; Victor Kupradze. – P. 82–83; ვ. კუპრაძის რჩეულ ნაშრომთა სია. – გვ. 84–90.

445. [ვიქტორ კუპრაძის დაბადების 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი საიუბილეო სხდომა თბილისის სახელმწ. უნ–ტში] // თბილისის უნივერსიტეტი. – 2003. – 31 ოქტ. (№ 32–34).

446. მეტრეველი, რ., ბაშელეიშვილი, მ., ნატროშვილი, დ. დიდი მეცნიერი და მოღვაწე: ვიქტორ კუპრაძე-100 // საქართველოს რესპუბლიკა. – 2003. – 26 ოქტ. – № 288 (4667). – 4. გვ.

447. შევარდნაძე, ე. ვიქტორ კუპრაძის დაბადების ასი წლისთავის გამო // საქართველოს რესპუბლიკა. – 2003. – 29 ოქტ. – გვ. 1, 2.

448. Выдающийся ученый и общественный деятель // Свободная Грузия. – 2003. – 24 окт. – С. 4. / И. Прангишвили, Г. Чимакадзе и др.

449. Шевардნაძე, Э. К 100-летию со дня рождения // Свободная Грузия. – 2003. – 30 окт. – С. 1.

450. Шарикадзе, Дж., Кипиани, Т., Горгодзе, В. Оставил яркий след в науке // Вечерний Тбилиси. – 2003. – 28–29 октября. – С. 5 .

მასალები ვ. კუპრაძის გარდაცვალების შესახებ
Materials About Death of V. Kupradze
Материалы о кончине В. Купрадзе

451. საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტისაგან, საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმისა და საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოსაგან: [ცნობა ვ. კუპრაძის გარდაცვალების შესახებ] // კომუნისტი. – 1985. – 27 აპრ. – გვ. 1; თბილისი. – 1985. – 27 აპრ. – გვ. 1; Заря Востока. – 1985. – 27 апр. – С. 1; Вечерний Тбилиси. – 1985. – 27 апр. – С. 1.

От Центрального Комитета Компартии Грузии, Президиума Верховного Совета Грузинской ССР и Совета Министров Грузинской ССР: [Извещение о кончине В. Д. Купрадзе] // Комунисти. – 1985. – 27 апр. – С. 1; Тбилиси. – 1985. – 27 апр. – С. 1; Заря Востока. – 1985. – 27 апр. – С. 1; Вечерний Тбилиси. – 1985. – 27 апр. – С. 1.

452. საქართველოს კომპარტიის თბილისის საქალაქო კომიტეტისაგან, სახალხო დეპუტატთა თბილისის საქალაქო საბჭოს აღმასკომისაგან: [ცნობა გარდაცვალების შესახებ] // თბილისი. – 1985. – 29 აპრ. – გვ. 1; Вечерний Тбилиси. – 1985. – 29 апр. – С. 1.

От Тбилисского городского комитета компартии Грузии, Исполкома Тбилисского городского Совета народных депутатов: [Извещение о кончине] // Тбилиси. – 1985. – 29 апр. – С. 1; Вечерний Тбилиси. – 1985. – 29 апр. – С. 1.

453. საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდიუმი: [განცხადება ვ. კუპრაძის გარდაცვალების გამო] // კომუნისტი. – 1985. – 28 აპრ. – გვ. 3.

454. საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოში: [ვ. კუპრაძის დამკრძალავი კომისიის შექმნის შესახებ] // კომუნისტი. – 1985. – 27 აპრ. – გვ. 1.

455. საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსის ვ. დ. კუპრაძის დამკრძალავი კომისიისაგან // კომუნისტი. – 1985. – 28 აპრ. – გვ. 3; Заря Востока. – 1985. – 28 апр. – С. 3.

От комиссии по организации похорон академика АН Грузин-

ской ССР В. Д. Купрадзе // Комунисти. – 1985. – 28 апр. – С. 3; Заря Востока. – 1985. – 28 апр. – С. 3.

456. ვიქტორ დიმიტრის ძე კუპრადე: [ნეკროლოგი] // კომუნისტი. – 1985. – 28 აპრ. – გვ. 3, სურ-ით; სამშობლო. – 1985. – აპრილი. – № 10. – გვ. 7. სურ-ით; Заря Востока. – 1985. – 28 апр. – С. 3. – ხელმოწერა: ე. შევარდნაძე, გ. ანდრონიკაშვილი, ვ. არხიპოვი, გ. გაბუნია.

Виктор Дмитриевич Купрадзе: [Некролог] // Комунисти. – 1985. – 28 апр. – С. 3, с портр.; Самшობლო. – 1985. – апрель. – № 10. – С. 7, с портр.; Заря Востока. – 1985. – 28 апр. – С. 3, с портр. – Подписи: Э. Шеварднадзе, Г. Андроникашвили, В. Архипов, Г. Габуня.

457. ბურჭულაძე, თ., ნაფეტვარიძე, ო. სამშობლოსათვის გაღებული ღვაწლი // თბილისი. – 1985. – 29 აპრ. – გვ. 3.

458. ვეკუა, ნ., გეგელია, თ. სახელოვანი გზა // თბილისი. – 1985. – 29 აპრ. – გვ. 3, სურ-ით.

459. ზამბახიძე, ლ., კილურაძე, ი. ნათელი კაცი // თბილისი. – 1985. – 29 აპრ. – გვ. 3.

460. კახნიაშვილი, ნ., ზაშელეიშვილი, მ. გმადლობთ, მშვიდობით!... // თბილისი. – 1985. – 29 აპრ. – გვ. 3.

461. ლომინაძე, ჯ. სასიქადულო მამულიშვილი // ახალგაზრდა კომუნისტი. – 1985. – 4 მაისი. – გვ. 4, სურ-ით.

462. მთელი სიცოცხლე საქვეყნო სამსახურში // ახალგაზრდა კომუნისტი. – 1985. – 30 აპრ. – გვ. 4, სურ-ით. – ხელმოწერა: ახკომელები.

463. ნიშნიანიძე, შ. დიდი მეცნიერი // ლიტერატურული საქართველო. – 1985. – 1 მაისი. – № 18. – გვ. 4, სურ-ით.

464. ოზოლაძე, უ. ახალგაზრდობის დიდი მოამაგე // სახალხო განათლება. – 1985. – 1 მაისი. – გვ. 3, სურ-ით.

465. Абашидзе, И. Яркий талант // Вечерний Тбилиси. – 1985. – 29 апр. – С. 4.

466. Гражданин, ученый, наставник // Молодежь Грузии. – 1985. – 4 мая. – С. 7, с портр.

467. Магнарадзе, Л., Эбаноидзе, Т. Труды непереходящей ценности // Вечерний Тбилиси. – 1985. – 29 апр. – С. 4, с портр.

სახელთა საძიებელი
Index of Names
Указатель имен

- აბაშიძე, გრ. 234, 239, 376
აბაშიძე, ი. 128, 214, 253, 376,
აბაშიძე, ი. (მასზე) 236
ავაზაშვილი, დ. 381-383, 418
ადეიშვილი, შ. 231
ალექსიძე, მ. 148
ამაშუკელი, ე. 253
ამაშუკელი, ე. (მასზე) 351
ანდრონიკაშვილი, გ. 456
ანჯაფარიძე, ვ. 234, 253
ანჩაბაძე, ზ. 239
არობელიძე, გ. 314, 416
არჩილ მეფე 231
არხიპოვი, ვ. 456
ასანიძე, შ. 417
- ბარამიძე, რ. (მასზე) 173
ბარათაშვილი, ნ. (მასზე) 45
ბაშელეიშვილი, მ. 119, 120, 365,
418, 444, 446, 460
ბაშელეიშვილი, მ. (მასზე) 350
ბერიკაშვილი, ნ. 419
ბერიძე, ვ. (მასზე) 342
ბეროშვილი, შ. 362
ბოლქვაძე, ზ. 341
ბუბუტიშვილი, ა. 386
ბურჭულაძე, გ. 283, 284
ბურჭულაძე, თ. 366, 367, 387,
406, 407, 420, 423, 457
ბურჭულაძე, თ. (მასზე) 350
ბურჭულაძე, მ. 388
- გაბუნია, გ. 456
გაგარინი, ი. (მასზე) 142
გამსახურდია, კ. 304, 376, 444
გაფრინდაშვილი, ნ. 232
გეგელია, თ. 255, 356, 367, 390,
406, 407, 420, 458
გეგელია, თ. (მასზე) 350
გველესიანი, ს. 305
გვენცაძე, ა. 346
გიორგაძე, ა. 408
გოკიელი, ლ. 368, 369, 372
გორგაძე, მ. 232
გორგაძე, რ. 440, 444
გორგიძე, ა. 381-383, 409
გორგიძე, დ. (რედ.) 259, 444
გორგიძე, ი. 259, 444
გორდელაძე, კ. 16.
გურგენაშვილი, ი. 370
გუტტრენდი, ჰ. (მთარგმ.) 309
- დავითაია, თ. (მასზე) 333
დვალი, რ. (მასზე) 239, 342
დურგლიშვილი, ბ. 389

ებანოიძე, თ. 241, 294, 349, 350, 371, 421, 441-444,
 ერემეიშვილი, ი. 258

 ვახანია, ნ. 257
 ვაშაყმაძე, მ. 422
 ვეკუა, ი. 207
 ვეკუა, ნ. 254, 390, 411, 423, 458
 ვეკუა, ნ. (მასზე) 255
 ვინოგრადოვი, ი. (მასზე) 254

 ზამბახიძე, ლ. 459
 ზერაგია, პ. 371

 თამარაშვილი, მ. (მასზე) 342
 თევზაძე, ნ. 377
 თოფურია, ვ. 269
 თურნავა, ს. 309

 იანქოშვილი, ნ. (მასზე) 237
 იაშვილი, შ. 267, 268, 283, 284
 ინასარიძე, ხ. 419

 კალანდაძე, კ. 318
 კახნიაშვილი, ნ. 356, 373, 393, 394, 460
 კეცხოველი, ნ. 232
 კვინიკაძე, ნ. 267, 268, 283, 284
 კილურაძე, ი. 431, 459
 კობიძე, დ. 209

 ლომინაძე, ჯ. 431, 461

 მარი, ი. (მასზე) 16
 მარჯანიშვილი, კ. (მასზე) 187, 201, 251
 მაღნარაძე, ლ. 241, 368, 369, 372
 მაჭავარიანი, რ. 319
 მაგლობლიშვილი, ლ. 363
 მგელაძე, ნ. 205
 მეტრეველი, თ. 410
 მეტრეველი, რ. 444, 446
 მიქელაძე, შ. (მასზე) 257
 მუსხელიშვილი, ნ. 128, 207, 320
 მუსხელიშვილი, ნ. (მასზე) 346
 მუჯირიშვილი, ბ. 333

 ნადარეიშვილი, ლ. 246
 ნატროშვილი, დ. 446
 ნაფეტვარიძე, თ. 394, 457
 ნაჭყებია, შ. 321
 ნიშნიანიძე, შ. 463

 ობოლაძე, უ. 265, 360, 397, 427, 464
 ობოლაძე, უ. (მასზე) 248
 ონიაშვილი, თ. (მასზე) 182
 ორაგველიძე, კ. 16

 პარკაძე, ვ. 369
 პონტრიაგინი, ლ. (მასზე) 235

 ჟორდანიანი, ი. 398, 424, 425

 რაზმაძე, ა. (მასზე) 44, 241, 258, 259, 264, 444

- რამიშვილი, ნ. (მასზე) 351
 რეხვიაშვილი, ს. 347
 რუსთაველი (მასზე) 231
- სეხნიაშვილი, ე. 257
 სტალინი, ი. (მასზე) 107, 114
- ტაბალუა, ი. (მასზე) 333
 ტაბიძე, ი. 340
 ტიელესი, ე. (მასზე) 301
 ტრეჩერი, ო (მასზე) 416
 ტყემალაძე, ტ. 375
- ფრანგიშვილი, ა. (მასზე) 342
- ქოქიაშვილი, გ. 317
- ღვინეფაძე, ნ. 322
- ყიფიანი, ი. 355
 ყურაშვილი, ს. 211
- შანიძე, ა. (მასზე) 346
 შარიქაძე, ჯ. 364
 შევარდნაძე, ე. 447, 456
 შველიძე, ზ. 209
 შოთაძე, მ. 357
 შხვაცაბაია, ნ. 232
- ჩიმაკაძე, გ. 259, 444
 ჩიტაია, გ. 417
 ჩიქობავა, ა. (მასზე) 328
- ცისკარიძე, ვ. 209
 ცოტნიაშვილი, ს. 359
- ბერია, რ. 331
 მიმიგური, ა. 204, 214
- წერეთელი, გ. (მასზე) 328
 წერეთელი, ს. (მასზე) 334
- ჭავჭავაძე, ლ. 288
 ჭელიძე, ვ. 369
 ჭელიძე, მ. 334
 ჭოლოშვილი, გ. 254
- ხარაძე, ა. 16
 ხარაძე, ა. (მასზე) 215,
 ხარაძე, ე. 254, 411, 431
 ხაჯალია, გრ. 310
 ხატიაშვილი, გ. 365
 ხვედელიძე, ბ. 377, 399, 400
 ხუხუნაიშვილი, გ. 354
- ჯაბიძე, დ. 209
 ჯანელიძე, ა. 16
- Абашидзе, И. 214, 465
 Абдушелишвили, Г. 401
 Авазашвили, Д.З. 29, 378, 382
 Алексидзе, М.А. 148, 154
 Амбарова, Т. 335

- Андроникашвили, Г. 456
 Архипов, В. 456
 Асатиани, Л.Г. 139
 Асатиани, Т. (О ней) 183
- Баланчивадзе, Р. 432
 Бараташвили, М. 433
 Башелейшвили, М.О. 119, 120, 175, 220, 278, 402
 Башелейшвили, М.О. (О нем) 325, 327
 Бицадзе, А.В. 403
 Боголюбов, Н. 434
 Борисова, А.И. 48
 Бородин, А.И. 345
 Бугай, А.С. 345
 Бурчуладзе, Т.В. 150, 164, 175, 177-179, 184, 192, 217, 220, 278, 404
 Бурчуладзе, Т.В. (О нем) 325, 327
- Векуа, И.Н. 207, 330
 Векуа, И.Н. (О нем) 39, 225, 227
 Ворович, И.И. 175
- Габуня, Г. 456
 Гвелесиани, С.И. 307, 311, 323, 337
 Гегелиа, Т.Г. 175, 220, 278, 435
 Гегелиа, Т.Г. (О нем) 325, 327
 Горгидзе, А.Я. 361, 382
 Горгидзе, В. 450
 Горгидзе, И. 401
- Горгодзе, А. 444
 Горгодзе, И. 444
 Гокиели, Л.П. (О нем) 193, 379
- Давитая, Ф.Ф. (О нем) 312
 Двали, Р.Р. (О нем) 312
 Джапиашвили, В.П. 151, 222
 Дзидзигури, А. 204, 214
- Еругин, Н.И. 403
- Жижиашвили, Л. 402
- Зоммерфельд, А. (О нем) 9
- Ильин, В.А. 175
- Кайшаури, В. 339
 Каландадзе, К. 318
 Кахниашвили, Н. 412, 437
 Кигурадзе, И. 435
 Кипиани, Н. 312
 Кипиани, Т. 444, 450
 Контюков, У.Т. 48
 Крылов, А.Н. (О нем) 152
 Крылов, В.И. 403
 Кудрявцев, Л.В. 175
- Лорткипанидзе, К. 190
 Лурье, А.И. 175
- Магнарадзе, Л. 379, 412, 438, 467
 Махалдиани, В.В. (О нем) 312

- Микеладзе, Ш. 380
 Мухелишвили, Н.И. 207
 Мухелишвили, Н.И. (О нем) 194, 200, 219
 Мухранели, И. 316
 Напетваридзе, О. 437
 Нишнианидзе, Г. 344
 Оболадзе, У. (О нем) 250
 Озеров, М. 336
 Палиашвили, В. 190
 Прангишвили, И. 444, 448
 Роинишвили, В. (О нем) 183
 Рухадзе, А. 378
 Савин, Г.И. 48
 Савин, Г.Н. 175
 Соболев, С.Л. 2
 Сталин, И.В. (О нем) 109
 Стеклов, В.А. (О нем) 158
 Третчер, О. (О нем) 336
 Тъелес, Э. (О нем) 301
 Харадзе, Е.К. 225
 Харадзе, Е.К. (О нем) 151, 222
 Хведелидзе, Б. 327, 404
 Цагарейшвили, Г. 221
 Цандеков, М. 437
 Церетели, Г. (О нем) 328
 Цуладзе, М. 163
 Чикобава, Ар. (О нем) 328
 Чиковани, Г. (О нем) 183
 Чимакадзе, Г. 444, 448
 Шарикадзе, Дж. 444, 450
 Шеварднадзе, Э. 449, 456
 Эбаноидзе, Т.А. 439, 467
 Basheleishvili, M.O. 245
 Basheleishvili, M.O. (About him) 348
 Baszeleiszwili, M.O. 185
 Burchuladze, T.V. 195, 245
 Burchuladze, T.V. (About him) 348
 Burczuladze, T.V. 185
 Gegelia, T.G. 185, 245
 Gegelia, N.G. (About him) 348
 Hill, R. (Edit.) 153
 Sneddon I.N. 245, 348
 Sneddon, I.N. (Edit) 153

ვიქტორ კუპრაძე
ბიობიბლიოგრაფია

Viktor Kupradze
Biobibliography

Виктор Купрадзе
Биобиблиография

(1903-1985)

თბილისი - Tbilisi - Тбилиси
2013

၂၀၁၆

ISBN 978-9941-0-2926-4

